

สำนักงาน ก.พ.
OCSC
Office of the Civil Service Commission

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้

สารบัญ

	เค้าโครงหลักสูตร	02
บทที่ 1	บทนำ	12
บทที่ 2	แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17
บทที่ 3	ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ	43
บทที่ 4	การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ	66
บทที่ 5	ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	95
	แบบทดสอบท้ายบท	129

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

- 1 บทนำ
- 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ
- 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตเนื้อหาวิชา (Course Content)

- 1 บทนำ
- 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำริส/พระราชดำริ

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัยว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมี พอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่ พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่ พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517

“การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

19 กรกฎาคม 2517

“...ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การทุ่มเทสร้างเครื่องจักรกลอันก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นใช้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวดเร็วและมากมาย จนอาจถึงขั้นฟุ่มเฟือยพร้อมกันนั้นก็ทำให้คนว่างงานลงเพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้น เพราะคนที่ว่างงานยากจนลงและผู้ผลิตก็ขาดทุนเพราะสินค้าขายไม่ออก จึงน่าจะต้องดัดแปลงแนวคิดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเจริญด้านอุตสาหกรรมไปบ้างให้สมดุลกับด้านอื่นๆเพื่อความอยู่รอด...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2518

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

“...อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควรบางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้แต่ขายในที่ที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2540

“เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่า เป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่ และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือ ไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศ และของโลกพัฒนาดีขึ้น”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป"

พระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
จากวารสารชัยพัฒนา

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

“ถ้าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง เวลาไฟดับจะพังหมด จะทำอย่างไรที่ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแย่งไปหากมีเศรษฐกิจพอเพียง แบบไม่เต็มถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ให้ปั่นไฟหรือถ้าชั้นโบราณกว่า มีดก็จุดเทียน คือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงนี้ก็จะมีเป็นขั้น ๆ แต่จะบอกว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์นี้เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกันพอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

“ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกินมีความสงบ และทำงานตั้งอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกินไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิด และมีอิทธิพลมีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอแค่พอควรพออยู่พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

“...เศรษฐกิจพอเพียงนี้ เราคิดแบบชาวบ้าน ไม่มีอะไรที่ฝรั่งเขาเรียกว่า Sophisticate มันธรรมดา ทำอะไรแบบธรรมดา ก็ดูไม่มีประโยชน์ใหญ่โตมหัพสาร แปลว่าถ้าทำแบบไม่ Sophisticate ชาวบ้านก็ทำเองได้ ชาวบ้านค้นพบการทำเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองก็ดีใจที่เป็นอย่างนั้น ผู้เชี่ยวชาญผู้ที่มีความรู้จะไปดูว่าชาวบ้านเขาค้นพบอะไรในเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อได้ค้นหาว่าเขาได้จริง ๆ หรือไม่จริง ถ้าได้จริง ๆ ก็จะได้ติดต่อในผลงานที่ชาวบ้านได้ ซึ่งจะทำให้สามารถทำให้เศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์มากขึ้น จนกระทั่งช่วยชีวิตชาวบ้านให้มีความก้าวหน้าจริง ๆ จัง ๆ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554 พระราชทานแก่
คณะผู้บริหารสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร
องค์การมหาชน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ความหมายของนักวิชาการ

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตนเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

หลักการพึ่งตนเอง

หันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลัก 5 ประการคือ

ด้าน
จิตใจ

ด้าน
สังคม

ด้าน
ทรัพยากร
ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ด้าน
เทคโนโลยี

ด้าน
เศรษฐกิจ

ทฤษฎีใหม่เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...ทฤษฎีใหม่ นี้จะขยายขึ้นไปได้อาจจะทั่วประเทศ แต่ต้องช้า ๆ เพราะว่า จะต้องสิ้นเปลือง สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายไม่ใช่ค่อย ๆ แต่ที่ค่อย ๆ ทำ และเมื่อทำแล้วก็นึกว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนมีกินแบบอัตรภาพ คืออาจไม่รวยมากแต่พอกินไม่ออดอยาก ฉะนั้นก็นึกว่าทฤษฎีใหม่นี้ คงมีประโยชน์ได้ แต่ต้องทำด้วยความระมัดระวัง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย
สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม 2537

ทฤษฎีใหม่ เป็นเครื่องมือการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นรูปธรรมที่เข้าใจง่ายที่สุด เป็นการบริหารจัดการที่ดินและน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป้าหมายในการพึ่งพาตนเอง ให้มีความพออยู่พอกินในครัวเรือน และพัฒนาไปสู่ชุมชน พร้อมกับการขยายเครือข่ายไปในระดับเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

การพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่

- i ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น
- i ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง
- i ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า

ความหมายของนักวิชาการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา
ประธานอนุกรรมการการขับเคลื่อน
เศรษฐกิจพอเพียง

ดร.ปรียานุช ธรรมปิยา

ผู้อำนวยการศูนย์สถานศึกษาพอเพียงฯ เผยผลวิจัยว่า เมื่อเราขับเคลื่อน
ความพอเพียงจะได้ได้ดี เมื่อดีแล้ว เขาจะมีความสุข และความเก่งตามมา
ซึ่งผลสอบโอเน็ต โรงเรียนพอเพียงมีคะแนนที่ดี เพราะฉะนั้นพิสูจน์แล้วว่า
หลักพอเพียง ทำแล้วได้ผลจริง

ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ ขั้นต้น

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเริ่มต้นจากการมุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่มีน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรให้มีความสำคัญในการจัดสรรที่ดินการเกษตรและที่อยู่อาศัย โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วน 30:30:30:10 คือ พื้นที่ส่วนที่หนึ่งประมาณ 30% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่าง ๆ พื้นที่ส่วนที่สองประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สามประมาณ 30% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และพื้นที่ส่วนที่สี่ประมาณ 10% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนอื่น ๆ การเกษตรทฤษฎีใหม่ในขั้นนี้ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในระดับครอบครัว แต่เกษตรกรส่วนใหญ่อาจไม่สามารถเริ่มต้นในขั้นตอนแรกนี้ได้ และอาจจำเป็นต้องที่หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องจัดความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนเกษตรกรก่อน

ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง

เมื่อเกษตรกรได้เริ่มต้นปฏิบัติตามเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นต้นแล้ว มีความพอเพียง และความมั่นคงในขั้นพื้นฐานระดับหนึ่งแล้ว ในขั้นต่อมาจึงเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน ชุมชน ร่วมมือในการผลิต การตลาด การขาย ผลผลิต การร่วมกันดูแลชุมชน สวัสดิการ จัดตั้งกองทุน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม การส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมอันดี เกิดความรู้จักสามัคคีกันในชุมชน

ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า

กลุ่มเกษตรกรที่ได้ดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ในขั้นกลาง จนประสบความสำเร็จ เบื้องต้น อาจก้าวเข้าสู่ขั้นก้าวหน้า โดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในระดับประเทศ เพื่อยกระดับการทำธุรกิจ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เช่น การทำความร่วมมือกับธนาคาร เพื่อนำเงินมาลงทุนในธุรกิจ หรือการทำข้อตกลงกับบริษัท เพื่อขายผลผลิตให้ได้ในราคาสูง เพราะมีการรวมผลผลิต สามารถต่อรองราคาได้ขณะเดียวกันเอกชนก็ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตร

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาครัฐ

นโยบายของภาครัฐ ได้มีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสถานการณ์ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รัฐบาลสามารถลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

ความพอประมาณ

- การจัดทำแผนงานโครงการที่มีความเป็นไปได้ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่
- ใช้งบไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เกินตัว

ความมีเหตุผล

- ประหยัด มัธยัสถ์ ใช้งบตรงตามแผน
- อาศัยหลักวิชาการพิจารณาอย่างรอบคอบ

มีภูมิคุ้มกัน

- ระบบติดตามประเมินผล
- แผนบริหารความเสี่ยง

ความรู้

- ขวนขวายความรู้ รู้รอบ
- บูรณาการภารกิจ บทบาท และหน้าที่
- ถ่ายทอดความรู้/สร้างองค์กรเรียนรู้

คุณธรรม

- แผนงานโครงการที่เกิดประโยชน์ และเป็นธรรม
- โปร่งใส ตรวจสอบได้

เค้าโครงหลักสูตร (Course Outline)

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

เศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ โดยในระยะแรกมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นที่การตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ที่พอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นแนวคิด การพัฒนาธุรกิจให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านต้นทุน ปัจจัยการผลิต สังคม สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยเน้นให้มีการบริหารความเสี่ยง ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดีไม่ประมาท ไม่โลภเกินไป ขยายธุรกิจให้เหมาะสมกับกำลังทุนและศักยภาพ ความถนัดของตน บนพื้นฐานการใช้ความรู้ คุณธรรม และดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง

ความพอประมาณ

- พึ่งตนเอง/ผลิตเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างเอง
- พึ่งพาอาศัย/พึ่งพิง

ความมีเหตุผล

- ระบบงานให้สอดคล้องกับภูมิสังคม
- จัดโครงสร้างองค์กรให้เรียบง่าย

มีภูมิคุ้มกัน

- ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างนวัตกรรม
- การให้บริการที่หลากหลาย

ความรู้

- ส่งเสริม/พัฒนาศักยภาพบุคลากร
- ส่งเสริมให้พนักงานรู้ข้อมูลข่าวสาร

คุณธรรม

- ให้อิสระพนักงานเลือกทำหน้าที่
- ดูแลสวัสดิการพนักงาน

5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

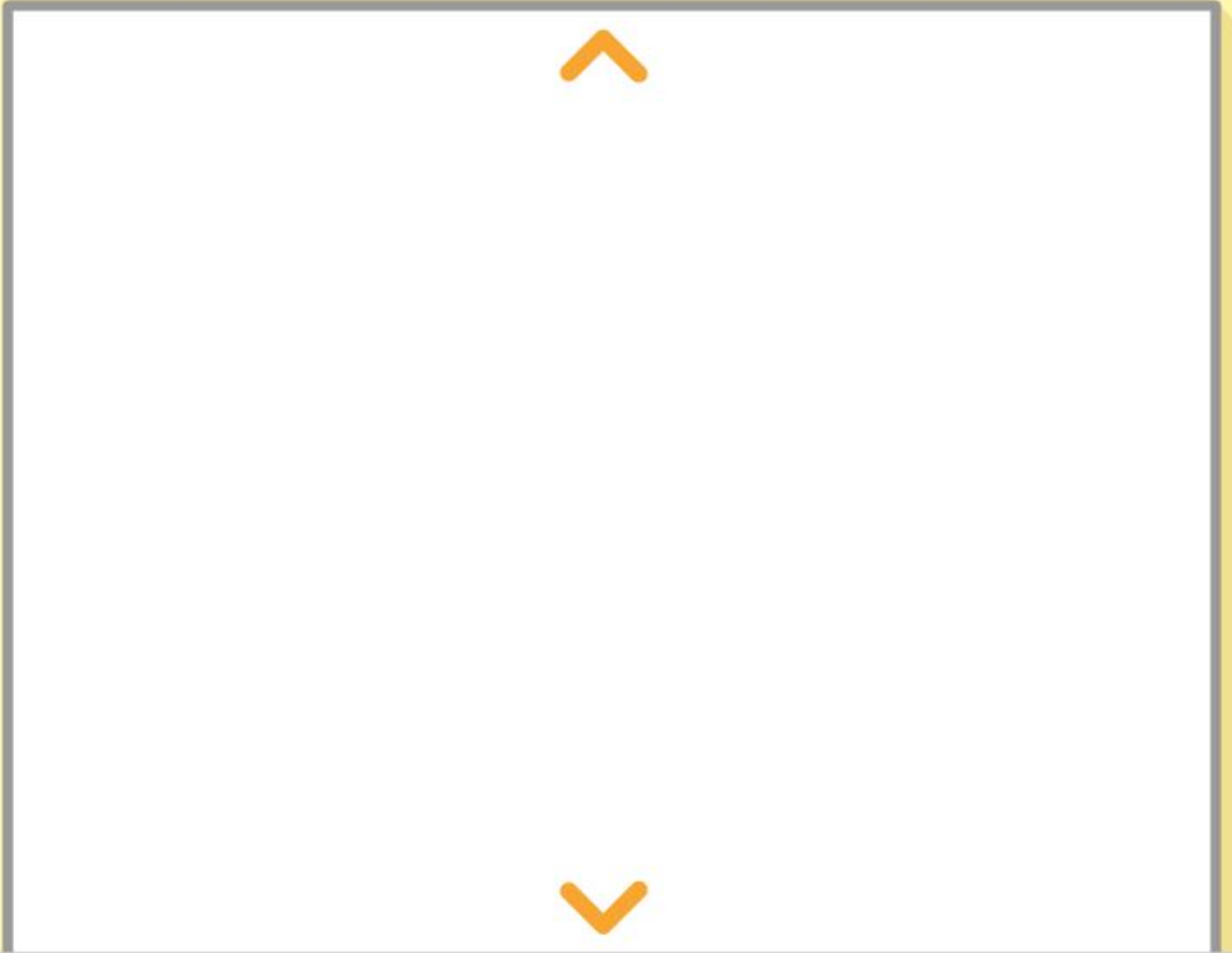
บทที่

01

บทนำ

พระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงงานอย่างหนักและตรากตรำ พระวรกายมาอย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 70 ปี เพื่อต่อสู้กับความยากจน สร้างชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและเพิ่มพูนความสุขให้แก่พสกนิกร โดยได้พระราชทานพระราชดำริและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง มีการศึกษา มีอาชีพที่มั่นคง และดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี อันเป็นการวางรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

จากพระปฐมบรมราชโองการข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณและพระราชหฤทัยมุ่งมั่นในการที่จะ “ครอง” “แผ่นดิน” โดยธรรม” ที่มีความลึกซึ้งและตรงใจ สามคำที่เปล่งวาจาได้ปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างด้วยทศพิธราชธรรม “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” โดยเป้าหมายสำคัญคือ “คน” หรือ “ประชาชน” ของพระองค์ ได้รับความสุขโดยทั่วกัน

ดังนั้น การปฏิบัติพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินไป ณ แห่งหนตำบลใด จะทรงเรียนรู้และทำความเข้าใจ เพื่อให้การพัฒนาก่อเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ทรงวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ประชาชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเน้นให้ประชาชนอยู่ดีกินดี พึ่งตนเองได้ มีความพอเพียง นำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทั้งระดับบุคคล สังคม และประเทศชาติ ภายใต้หลักการเดินสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ท่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้ 2 เงื่อนไขคือ หลักวิชาความรู้ และความมีคุณธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะส่งเสริมให้ราษฎรทั้งในเมืองและชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีอาชีพ มีรายได้ ที่จะนำพาเลี้ยงดูครอบครัวและพึ่งตนเองได้ รวมถึงมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จึงได้พระราชทานพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการทำการเกษตรกรรมของประชาชนซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีภูมิคุ้มกันที่ดีป้องกันและรอดพ้นจากผลกระทบวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ เพื่อให้สามารถทำการเกษตรโดยไม่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอก สามารถเลี้ยงตนเองได้ตลอดทั้งปี เมื่อเหลือกินก็สามารถขายเป็นรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังได้พระราชทานแนวทางในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ไว้ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การพึ่งตนเอง ขั้นที่ 2 การพึ่งพาอาศัย ขั้นที่ 3 การพึ่งพิงอิงกัน ซึ่งจะนำไปสู่การทำการเกษตรกรรมที่มั่นคงและยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จึงไม่ใช่เป็นแนวทางของผู้หนึ่งผู้ใด แต่เป็นแนวทางของบุคคลทุกคน กลุ่มทุกกลุ่ม สังคมทุกสังคม และประเทศต่าง ๆ สามารถน้อมนำไปปฏิบัติใช้ได้ ตามหลักแห่งทางสายกลางและไม่ประมาท รวมถึงความพอประมาณ มีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยใช้หลักวิชาความรู้ การตัดสินใจและการกระทำ ทำงานอย่างมีความสุข รู้รัก สามัคคี ซึ่งจะนำไปสู่ความก้าวหน้าอย่างสมดุล และความยั่งยืนตลอดไป

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ โดยยึดแนวทางการพัฒนาที่มีคน หรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองจะเป็นตัวกลางที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือในภาษาอังกฤษคือ Sustainable Development

เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดยาวนานกว่า 40 ปี (ตั้งแต่ปี 2517) ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสิ่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและเริ่มสูญหายไป

สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ

ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิม ต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอ ของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ ได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิตหรือบริโภค ภายใต้ขอบเขตข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือ หลักในการลด การพึ่งพา เพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดภาวะการณ์ เสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เศรษฐกิจพอเพียงมีใช้ หมายความว่าถึง การกระเบียดกระเสียตจนเกินสมควร หากแต่ อาจพุ่มเพื่อยได้เป็นครั้งคราวตามอัธยาศัย แต่คนส่วนใหญ่มักใช้ง่ายเกินตัว เกินฐานะที่ หามาได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้วประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของ ประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความ มั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือ ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ ใน ทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ การค้าการลงทุนระหว่างประเทศ หรือแม้กระทั่งการศึกษา ภาคราชการและการเมืองก็สามารถนำไปปรับใช้ได้

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และ ความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ส่งผลให้ นานาประเทศน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแบบอย่างใน การพัฒนาประเทศกว่า 10 ประเทศทั่วโลก อีกทั้งได้รับการยอมรับจาก UN หรือสหประชาชาติ ถึงแนวทางการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจให้มี

บทที่ 1 บทนำ

ความมั่นคงและยั่งยืนได้ ซึ่งพิสูจน์ได้จากรางวัลที่ UNDP ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 พร้อมทั้งได้ประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช”
ความว่า

สหประชาชาติมีความปลาบปลื้มยินดีในเกียรติยิ่งใหญ่ ที่ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” ซึ่งเป็นรางวัลชิ้นแรกของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) จัดทำขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบหกสิบปี ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทยอยู่เป็นนิจศีล เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่าทรงเป็น **“พระมหากษัตริย์นักพัฒนา”** ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท มีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ทรงแบ่งแยกสถานะ ศาสนา ชาติพันธุ์ หรือหมู่เหล่า ทรงสดับรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรและพระราชทานแนวทางการดำรงชีพ เพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

โครงการในพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชนบทมีจำนวนมากมายและมีอานุภาพได้ ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ความรู้และนวัตกรรมที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในการพัฒนา ยังประโยชน์ให้แก่พสกนิกรทั่วหล้า อาทิ โครงการที่มุ่งเน้นการเกษตรขนาดเล็กด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม โครงการที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งโครงการป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

ด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท และคุณูปการต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้นานาประเทศตื่นตัวในการปรับรูปการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดใหม่ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ที่มีต่อประชาราษฎร์ ที่ได้พระราชทานปรัชญาของ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** ซึ่งชี้ถึงแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สำนึกในคุณธรรม และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยปรัชญาดังกล่าวนี้องค์การสหประชาชาติจึงมุ่งเน้นเพียรพยายามและส่งเสริมการพัฒนาค้นหาความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนา

รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์นี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีปณิธานที่จะส่งเสริมประสพการณ์ และนำแนวทางการปฏิบัติในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ของพระองค์ท่านมาช่วยจุดประกายแนวความคิดในปรัชญาดังกล่าวสู่นานาชาติประเทศต่อไป ในโอกาสนี้ข้าพระพุทธเจ้ามีความปลื้มปีติ และภาคภูมิใจทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์แด่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท”

บทที่

02

แนวพระราชดำริปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : พระราชดำรัส/พระบรมราโชวาท

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะ พอดี มีเหตุมีผล และความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง มาอย่างต่อเนื่องยาวนานและดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายครั้งและหลายวาระ เพื่อให้ประชาชน ได้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และสามารถนำไปปฏิบัติและขยายผลอย่างถูกต้อง ก่อเกิด ประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป ดังนั้น จึงขอยกตัวอย่าง พระราชดำรัส พระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท บางองค์มาเพื่อใช้ประกอบการศึกษาที่ชัดเจน ดังนี้

พระราชดำริพออยู่พอกิน เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2517

19 กรกฎาคม 2517

4 ธันวาคม 2517

18 ตุลาคม 2518

9 พฤษภาคม 2529

4 ธันวาคม 2534

4 ธันวาคม 2536

4 ธันวาคม 2538

พระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

19 กรกฎาคม 2517

“การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”

พระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2517

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัยว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่มีใหม่ แต่เราพออยู่พอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่ พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่ พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

“...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด...”

“...แต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ฉะนั้น ถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิดและมีอิทธิพลมีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกันช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอแค่พอควรพออยู่พอกิน มีความสงบไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดเวลา...”

พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวพระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2518

“...ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การทุ่มเทสร้างเครื่องจักรกลอันก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นใช้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวดเร็วและมากมาย จนอาจถึงขั้นฟุ่มเฟือย พร้อมกันนั้นก็ทำให้คนว่างงานลงเพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้น เพราะคนที่ว่างงานยากจนลงและผู้ผลิตก็ขาดทุนเพราะสินค้าขายไม่ออก จึงน่าจะต้องดัดแปลงแนวคิดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเจริญด้านอุตสาหกรรมไปบ้างให้สมดุลกับด้านอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอด...”

พระราชดำรัส เนื่องในพระราชพิธี พืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 9 พฤษภาคม 2529

พระราชดำรัส : ฟังตนเอง

“...เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาของเศรษฐกิจ การที่ต้องใช้รถไถต้องไปซื้อ เราต้องใช้ต้องหาเงินมาสำหรับซื้อน้ำมันสำหรับรถไถ เวลารถไถเก่าเราต้องยิงซ่อมแซม แต่เวลาใช้นั้นเราก็ต้องป้อนน้ำมันให้เป็นอาหาร เสร็จแล้วมันคายควัน ควันเราสูดเข้าไปแล้วก็ปวดหัว ส่วนควายเวลาเราใช้เราก็ต้องป้อนอาหาร ต้องให้หญ้าให้อาหารมันกิน แต่ว่ามันคายออกมา ที่มันคายออกมาก็เป็นปุ๋ย แล้วก็ใช้ได้สำหรับให้ที่ดินของเราไม่เสีย...”

พระราชดำริส เนื่องในโอกาสวันเฉลิม พระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2534

“...เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่
ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเรา
เป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมากก็จะมีแต่ถอยกลับ ประเทศเหล่านั้นที่เป็นประเทศ
อุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามี
การบริหารแบบเรียกว่าแบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี
นี้แหละคือเมตตากัน จะอยู่ได้ตลอดไป...”

พระราชดำริส เนื่องในโอกาสวันเฉลิม พระชนมพรรษา ๗๕ พรรษา วันที่ 4 ธันวาคม 2536

“...ตามปกติคนเราชอบดูสถานการณ์ในทางดี ที่เขาเรียกว่าเล็งผลเลิศ ก็เห็นว่าประเทศไทย เรานี้ก้าวหน้าดี การเงินการอุตสาหกรรมการค้าดี มีกำไร อีกทางหนึ่งก็ต้องบอกว่าเรากำลังเสื่อมลงไปส่วนใหญ่ ทฤษฎีว่า ถ้ามีเงินเท่านั้นๆ มีการกู้เท่านั้นๆ หมายความว่าเศรษฐกิจก้าวหน้า แล้วก็ประเทศก็เจริญมีหวังว่าจะเป็นมหาอำนาจ ขอโทษเลยต้องเตือนเขาว่า จริงตัวเลขดี แต่ว่าถ้าเราไม่ระมัดระวังในความต้องการพื้นฐานของประชาชนนั้นไม่มีทาง...”

พระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

วันที่ 4 ธันวาคม 2538

“...การทำทฤษฎีใหม่นี้มิใช่ของง่าย ๆ แล้วแต่ที่แล้วแต่โอกาส และแล้วแต่งบประมาณ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้กว้างขวาง และแต่ละคนก็อยากได้ให้ทางราชการอุดหนุนแล้วช่วยแต่มันไม่ใช่สิ่งง่ายนัก บางแห่งอุดหนุนไม่มีน้ำแม่จะมีฝน น้ำก็อยู่ไม่ได้ ทฤษฎีใหม่นี้จึงต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมด้วย ฉะนั้น การที่ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่หรืออีกนัยหนึ่งปฏิบัติตามเพื่อหาน้ำให้ราษฎร เป็นสิ่งที่ไม่ใช่่ง่าย ต้องช่วยทำ...”

พระราชดำรัส : ความพอเพียง

“...เดี๋ยวนี้ประเทศไทยก็ยังมีอยู่ดีพอสมควร ใช้คำว่า พอสมควร เพราะเดี๋ยวมีคนเห็นว่า มีคนจน คนเดือดร้อน จำนวนมากพอสมควร แต่ใช้คำว่า พอสมควรนี้ หมายความว่าตาม ทัศนภาพ...”

“...ที่เป็นห่วงนั้น เพราะแม้ในเวลา 2 ปี ที่เป็นปีกาญจนาภิเษกก็ได้เห็นสิ่งที่ทำให้เห็น ได้ว่า ประชาชนยังมีความเดือดร้อนมาก และมีสิ่งที่ควรแก้ไขและดำเนินการต่อไปทุกด้าน มีภัยจากธรรมชาติกระทบ ภัยธรรมชาตินี้เราคงสามารถที่จะบรรเทาได้หรือแก้ไขได้ เพียงแต่ต้องใช้เวลาพอใช้ มีภัยที่มาจากจิตใจของคน ซึ่งก็แก้ไขได้เหมือนกัน แต่ว่ายาก กว่าภัยธรรมชาติ ธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งนอกกายเรา แต่นิสัยใจคอของคนเป็นสิ่งที่อยู่ข้างใน อันนี้ก็เป็นอย่างหนึ่งที่ต้องทำให้จัดการให้มีความเรียบร้อย แต่ก็ไม่หมดหวัง...”

“...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ”

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียน คนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตาม ทัศนภาพ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

“...การที่จะทำโครงการอะไร จะต้องทำด้วยความรอบคอบและอย่าตาโตเกินไป...แต่ ข้อสำคัญที่อยากจะพูดถึงคือ ถ้าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสมอาจจะไม่ดู หรุหร่า แต่จะไม่ล้ม หรือถ้าไม่มีอันเป็นไปก็ไม่เสียมาก... มาเร็ว ๆ นี้ โครงการต่าง ๆ โรงงาน เกิดขึ้นมากมาย จนกระทั่งคนนึกว่าประเทศไทยนี่จะเป็นเสือตัวเล็ก ๆ แล้วก็เป็นเสือตัวโตขึ้น

“...เราไปเห่อว่าจะเป็นเสือ... การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบ พอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง...”

“...อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหาร ของตัวจะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควรบางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้แต่ขาย ในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...เมื่อปี 2517 วันนั้นได้พูดถึงว่าเราควรปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไปพอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย ...”

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศไทยใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหรา ก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

“...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

“เศรษฐกิจพอเพียง... จะทำความเจริญให้แก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

พระราชดำรัส : ทรงให้ทราบบัญญัติสำคัญในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป"

พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา

"เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจจะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำราเพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศ และของโลกพัฒนาดีขึ้น"

"...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่า ให้พอเพียง ในหมู่บ้านหรือในท้องถิ่น ให้สามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วยพอมิ พอกิน พอมิพอกินนี้ได้ พุดมาหลายปี 10 กว่าปีมาแล้ว ให้พอมิพอกิน แต่ว่าพอมิพอกินนี้เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่า ถ้าพอมิพอกินคือ พอมิพอกินของตัวเองนั้นไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา..."

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

"ถ้าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง เวลาไฟดับจะพังหมด จะทำอย่างไร ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้านี้ก็ต้อง แยกไปหากมีเศรษฐกิจพอเพียง แบบไม่เต็ม แต่ถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ให้ปั่นไฟหรือถ้าชั้น โบราณกว่า มีดก็จุดเทียนคือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอฉะนั้น เศรษฐกิจพอเพียง นี้ก็มีเป็น ชั้น ๆ แต่จะบอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง นี้ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์นี้เป็นสิ่ง ที่ทำไม่ได้จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกันพอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้คือให้สามารถ ที่จะดำเนินงานได้"

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...ไฟดับถ้ามีความจำเป็น หากมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มที่เรา มีเครื่องปั่นไฟก็ใช้ปั่นไฟ หรือถ้าชั้นโบราณกว่า มีตักจุดเทียน คือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงก็มีเป็นขั้นๆ แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์นี้เป็นสิ่งทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน ถ้ามีการช่วยกัน แลกเปลี่ยนกัน ก็ไม่ใช่พอเพียงแล้ว แต่ว่าพอเพียงในทฤษฎีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชคือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้...”

“...โครงการต่างๆ หรือเศรษฐกิจที่ใหญ่ ต้องมีความสอดคล้องกันดีที่ไม่ใช่เหมือนทฤษฎีใหม่ ที่ใช้ที่ดินเพียง 15 ไร่ และสามารถที่จะปลูกข้าวพอกิน กิจการนี้ใหญ่กว่า แต่ก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน คนไม่เข้าใจว่ากิจการใหญ่ๆ เหมือนสร้างเขื่อนป่าสักก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน เขานึกว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ เป็นเศรษฐกิจที่ห่างไกลจากเศรษฐกิจพอเพียง แต่ที่จริงแล้ว เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 23 ธันวาคม 2542

“ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกินมีความสงบและทำงานตั้งอธิฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกินไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิดและมีอิทธิพลมีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอแค่พอควรพออยู่พอกิน มีความสงบไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
23 ธันวาคม 2542

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเน้นย้ำถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้ง ดังความตอนหนึ่งว่า

“...เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ย้ำแล้วย้ำอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ภาษาไทยก็ต่อว่าไม่มี Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ ก็หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติยากที่สุด...”

พระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
4 ธันวาคม 2543

พระราชดำรัส : ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...ในที่นี้เราฟังเขาถามว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะแปลเป็นภาษาอังกฤษว่าอย่างไร ก็อยากจะตอบว่ามีแล้วในหนังสือ ไม่ใช่หนังสือตำราเศรษฐกิจ แต่เป็นหนังสือพระราชดำรัสที่ถูกต้องสำหรับมาปรับปรุงให้ฟังได้ และแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพราะคนที่ฟังภาษาไทยบางที่ไม่เข้าใจภาษาไทย ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ จึงได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และเน้นว่าเศรษฐกิจพอเพียงแปลว่า Sufficiency Economy โดยเขียนเป็นตัวหนาในหนังสือ...”

“...เนื่องด้วยคำว่า Sufficiency Economy เป็นคำที่เกิดมาจากความคิดใหม่ อีกทั้งยังเป็นทฤษฎีในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงไม่มีปรากฏอยู่ในตำราเศรษฐศาสตร์ ซึ่งบางคนอาจจะยังสงสัยว่า Self-Sufficient Economy สามารถใช้แทน Sufficiency Economy หรือแตกต่างกันอย่างไร โดยคำว่า Self-Sufficiency มีความหมายตามพจนานุกรมที่ว่า การไม่ต้องพึ่งใคร และการไม่ต้องพึ่งใครในความหมายของพระองค์ท่านนั้นคือ “Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...”

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ฉะนั้น เมื่อเติมคำว่า Economy เข้าไป กลายเป็น Self-Sufficient Economy แล้วนั้น จะมีความหมายว่า เศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเองคือ การที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง อย่างไม่เดือดร้อน ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น แต่ในทุกวันนี้ประเทศไทยเรายังเดือดร้อน ยังมีความ จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่ ที่ในความเป็นจริงที่เราจะสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ก็ตาม ดังนั้น Self-Sufficient Economy จึงหมายถึงเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง ที่แตกต่างจาก Sufficiency Economy ซึ่งหมายถึง เศรษฐกิจพอเพียงที่ยังคงมีการพึ่งพากันและกันอยู่ ดังพระราชดำรัสเพิ่มเติมที่ว่า

“...คือพอมีพอกินของตัวเองนั้นไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหิน นั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่าง จะเรียกอำเภอ จังหวัด ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอเพียง จึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียง เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะพอแล้ว จะใช้ได้...”

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียงความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไปเป็นสองหมื่น สามหมื่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิดคือเป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดูทีวี ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อทีวีดู เขาต้องการดูเพื่อความสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกลๆ ที่ฉันไป เขามีทีวีดูแต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้น มีทีวีเขาฟุ่มเฟือย เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัดสุทสี่ใส่ และยังใส่เนคไท เวอร์ซาเซ่ อันนี้ก็เกินไป...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล 17 มกราคม 2544

“...เศรษฐกิจพอเพียงนี้ เราคิดแบบชาวบ้าน ไม่มีอะไรที่ฝรั่งเขาเรียกว่า Sophisticate มัธยรรมดา ทำอะไรแบบธรรมดา ก็ดูไม่มีประโยชน์ใหญ่โตมหฬาร แปลว่าถ้าทำแบบไม่ Sophisticate ชาวบ้านก็ทำเองได้ ชาวบ้านค้นพบการทำเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองก็ดีใจที่เป็นอย่างนั้น ผู้เชี่ยวชาญผู้ที่มีความรู้จะไปดูว่าชาวบ้านเขาค้นพบอะไรในเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อได้ค้นหาว่าเขาได้จริงๆ หรือไม่จริง ถ้าได้จริงๆ ก็จะได้ติดต่อในผลงานที่ชาวบ้านได้ ซึ่งจะทำให้สามารถ ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์มากขึ้น จนกระทั่งช่วยชีวิตชาวบ้านให้มีความก้าวหน้าจริงๆ จังๆ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554
พระราชทานแก่คณะผู้บริหารสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร
องค์การมหาชน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จะเห็นได้ว่า จากพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ล้วนมีความหมายลึกซึ้งและเป็นการสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนแบบค่อยเป็นค่อยไป นับตั้งแต่ปี 2517 ปี 2518 ปี 2529 ปี 2534 ปี 2536 ปี 2539 ปี 2541 ปี 2542 ปี 2543 ปี 2544 และปี 2554 ได้เติมเต็มและขยายความให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจในการดำเนินชีวิตด้วยการพออยู่พอกิน พึ่งพาตนเอง และมีความพอเพียง จนกระทั่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ หากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เรียนรู้ คิด และน้อมนำพระราชดำรัสมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและประเทศชาติ อย่างรู้คิด รู้ใช้ รู้พอเพียง จะก่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนโดยทั่วกัน

หลักแนวคิดของความพอเพียง : แนวคิดการพึ่งตนเอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้นเมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้

ความพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลง จากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญาการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี

ทฤษฎีใหม่จุดเปลี่ยนของการพึ่งตนเอง : ตามแนวพระราชดำริพอเพียงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญาการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี

หลักการพึ่งตนเอง

หันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลัก 5 ประการคือ

ด้านจิตใจ

ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดีสร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซึ่งสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังกระแสพระราชดำรัสความว่า

“...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

ด้านสังคม

แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่งเป็นอิสระดังกระแสพระราชดำรัสความว่า

“...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหลั่นจึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้าน
ทรัพยากร
ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่า โดยยึดหลักการของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า
“...ถ้ารักษาสິงแวดล้อมให้เหมาะสมก็กว่าอยู่ได้อีกหลายร้อยปีถึงเวลานั้นลูกหลานของเราก็อาจหาวิธีแก้ปัญหาต่อไป เป็นเรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเรา แต่เราก็ทำได้ ด้รักษาสິงแวดล้อมไว้ให้พอสมควร...”

ด้าน
เทคโนโลยี

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง รวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของ สภาพแวดล้อม ภูมิประเทศสังคมไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...การเสริมสร้างสิ่งที่ชาวบ้านชนบทขาดแคลนและต้องการ คือความรู้ในด้านเกษตรกรรม โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่ที่เหมาะสม...”
“...การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โตเต็มรูปหรือเต็มขนาด ในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมจะมีปัญหา...”

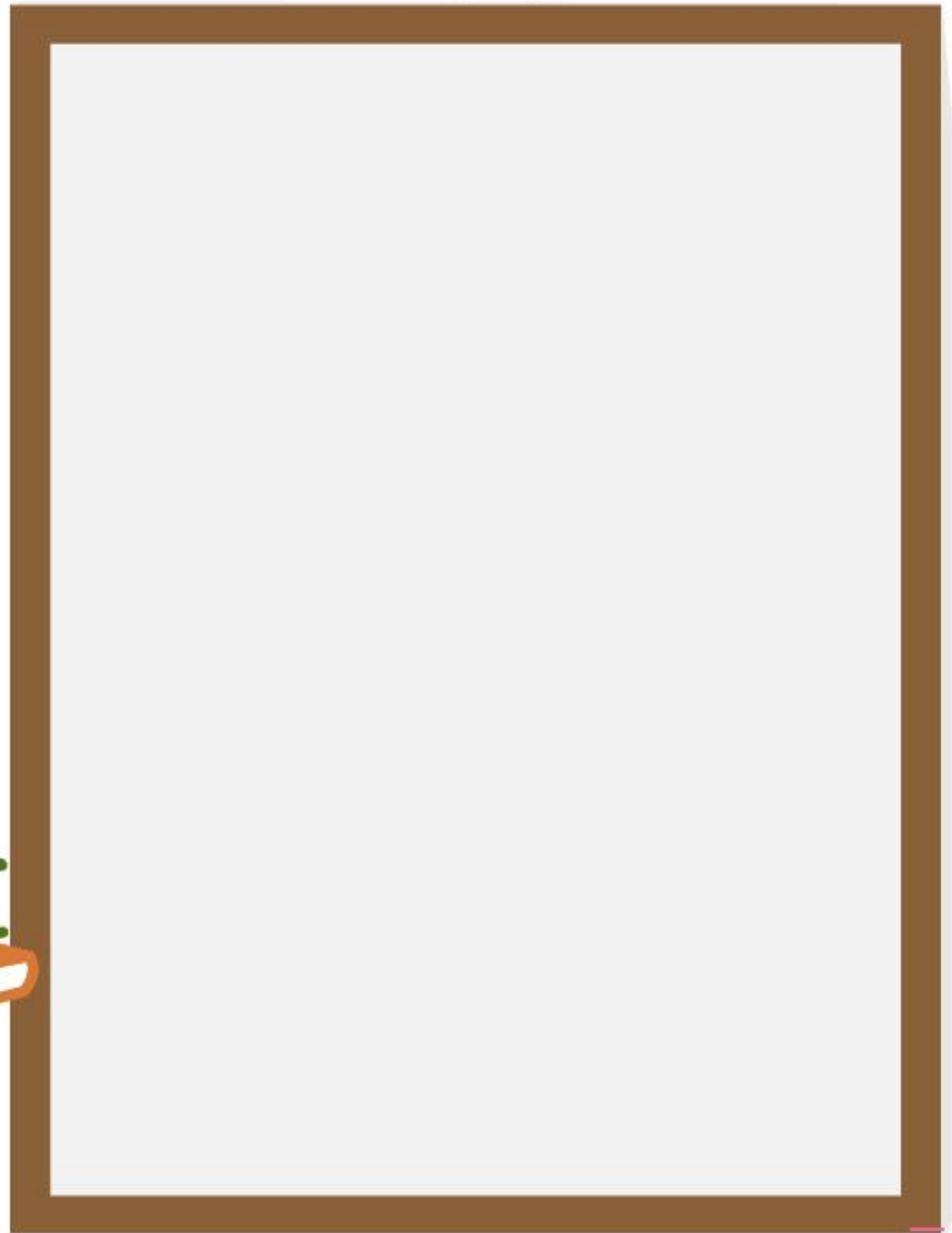
ด้าน
เศรษฐกิจ

แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“... การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้าที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทฤษฎีใหม่ คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำรินี้เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรที่มักประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่ต้องรื้อนและยากลำบากนัก

ความเสี่ยงที่เกษตรกร มักพบเป็นประจำ

1. ความเสี่ยงด้านราคาสินค้าเกษตร
2. ความเสี่ยงในราคาและการพึ่งพาปัจจัยการผลิตสมัยใหม่จากต่างประเทศ
3. ความเสี่ยงด้านน้ำ ฝนทิ้งช่วง ฝนแล้ง
4. ภัยธรรมชาติอื่นๆ และโรคระบาด
5. ความเสี่ยงด้านแบบแผนการผลิต
 - ความเสี่ยงด้านโรคและศัตรูพืช
 - ความเสี่ยงด้านการขาดแคลนแรงงาน
 - ความเสี่ยงด้านหนี้สินและการสูญเสียที่ดิน

ทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหาร การจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็ก ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ที่มาแห่งพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่”

แรงดลพระราชหฤทัยในเรื่องนี้เกิดจากที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภาคอีสานบริเวณพื้นที่บ้านกุดตอแก่น ตำบลกุดสีนคุ่มใหญ่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2535 ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระราชดำรัสแก่บรรดาคณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพระชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2535 ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ว่า

“...ถามชาวบ้านที่อยู่กันว่า เป็นอย่างไรบ้างปีนี้ เขาบอกว่าเก็บข้าวได้ แล้วข้าวก็อยู่ตรงนั้น กองไว้ เราก็ไปดู ข้าว ข้างนั้นมีรวงจริงแต่ไม่มีเมล็ด หรือรวงหนึ่งมีซีก สองสามเมล็ด ก็หมายความว่า 1 ไร่คงได้ประมาณซีกถึง เดียวหรือไม่ถึงถึงต่อไร่ ถามเขาทำไมเป็นอย่างนี้ เขาบอกว่า เพราะไม่มีฝน เขาปลูกกล้าไว้แล้วเมื่อขึ้นมาก็ปักดำ ปักดำไม่ได้เพราะไม่มีน้ำ ก็ปักในทรายทำรูในทรายแล้ว ปักลงไป เมื่อปักแล้วตอนกลางวันก็เฉาหม่นลงไป แต่ตอน กลางคืนก็ตั้งตรงขึ้นมา เพราะมีน้ำค้าง แล้วในที่สุด ก็ได้ รวงแต่ไม่มีข้าวเท่าไรอันนี้เป็นบทเรียนที่ดี... แสดงให้ เห็นว่า ข้าวนี้เป็นพืชแข็งแรงมากขอให้ได้มีน้ำค้าง ก็พอ แม้จะเป็นข้าวธรรมดาไม่ใช่ข้าวไร่ ถ้าหากว่าเรา ช่วยเขาเล็กน้อยก็สามารถที่จะได้ข้าวมากขึ้นหน่อยพอ ที่จะกิน ฉะนั้น โครงการที่จะทำมิใช่จะต้องทำโครงการ ใหญ่โตมากนักจะได้ผล ทำเล็กๆ ก็ได้ จึงเกิดความคิด ขึ้นมาว่าในที่เช่นนั้น ฝนดีพอสมควร แต่ลงมาไม่ถูกระยะเวลา...ฝนก็ทิ้งช่วย ข้าวก็ไม่ดี...”

จากพระราชดำรัสข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการที่ทรง รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากปัญหาข้อเท็จจริงแล้วทรงวิเคราะห์ เป็นแนวคิดทฤษฎีว่า

“...วิธีการแก้ไขก็คือต้องเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาก็เกิด ความคิดว่าอยากทดลองดูสัก 10 ไร่ ในที่อย่างนั้น 3 ไร่ จะเป็นบ่อน้ำ คือเก็บน้ำฝนแล้ว ถ้าจะต้องบุด้วยพลาสติก ก็บุด้วยพลาสติก ทดลองดูแล้วอีก 6 ไร่ทำเป็นที่นา ส่วน ไร่ที่เหลือก็เป็นบริการหมายถึงทางเดินหรือกระต๊อบ หรือ อะไรก็แล้วแต่หมายความว่าน้ำ 30% ที่ทำนา 60% ก็เชื่อว่า ถ้าเก็บน้ำไว้ได้จากเดิมที่เก็บเกี่ยวข้าวได้ไร่ละ ประมาณ 1-2 ถัง ถ้ามีน้ำเล็กน้อยอย่างนั้นก็ควรจะ เก็บเกี่ยวข้าวได้ไร่ละประมาณ 10-20 ถังหรือมากกว่า...”

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในทุกคราที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศนั้น ได้ทรงถามเกษตรกรและทอดพระเนตรพบสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการปลูกข้าวและเกิดแรงดลพระราชหฤทัยอันเป็นแนวคิดขึ้นว่า

- 1 **ข้าวเป็นพืชที่แข็งแกร่งมาก** หากได้น้ำเพียงพอจะสามารถเพิ่มปริมาณเมล็ดข้าวได้มากยิ่งขึ้น
- 2 **หากเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาไว้ได้แล้ว** นำมาใช้ในการเพาะปลูกก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้มากขึ้นเช่นกัน
- 3 **การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่** นับวันแต่จะยากที่จะดำเนินการได้ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและข้อจำกัดของปริมาณที่ดินเป็นอุปสรรคสำคัญ
- 4 **หากแต่ละครัวเรือนมีสระน้ำประจำไร่นาทุกครัวเรือนแล้ว** เมื่อรวมปริมาณกันก็ย่อมเท่ากับปริมาณในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ แต่สิ้นค่าใช้จ่ายน้อยและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยตรงมากกว่า

ในเวลาต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริให้ทำการทดลอง “**ทฤษฎีใหม่**”
เกี่ยวกับการจัดการที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขั้น
ณ วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

เกษตรทฤษฎีใหม่

กำหนดขึ้นดังนี้

ให้แบ่งพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกรไทยมีเนื้อที่ดินประมาณ 10-15 ไร่ต่อครอบครัว แบ่งออกเป็นสัดส่วน คือ

1

ส่วนแรก

ร้อยละ 30 เนื้อที่เฉลี่ย 3 ไร่ ให้ทำการขุดสระกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูก โดยมีความลึกประมาณ 4 เมตร ซึ่งจะสามารถรับน้ำได้จุถึง 19,000 ลูกบาศก์เมตร โดยการรองรับจากน้ำฝน ราษฎรจะสามารถนำน้ำนี้ไปใช้ในการเกษตรได้ตลอดปี ทั้งยังสามารถเลี้ยงปลาและปลูกพืชน้ำพืชริมสระ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อีกทางหนึ่งด้วย ดังพระราชดำรัสในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2536 ความตอนหนึ่งว่า

“...การเลี้ยงปลาเป็นรายได้เสริม ถ้าเลี้ยงปลาไม่กี่เดือนก็มีรายได้...”

2

ส่วนที่สอง

ร้อยละ 60 เนื้อที่เฉลี่ยประมาณ 10 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ปลูกพืชผลต่างๆ โดยแบ่งพื้นที่นี้ออกเป็น 2 ส่วนคือ

ร้อยละ 30 ในส่วนที่หนึ่ง : ทำนาข้าวประมาณ 5 ไร่

ร้อยละ 30 ในส่วนที่สอง : ปลูกพืชไร่หรือพืชสวนตามแต่สภาพของพื้นที่และ
ภาวะตลาด ประมาณ 5 ไร่

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงคำนวณโดยใช้หลักเกณฑ์เฉลี่ยว่า ในพื้นที่ทำการเกษตร
นี้ต้องมีน้ำใช้ในช่วงฤดูแล้ง ประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่
ถ้าหากแบ่งแต่ละแปลงเกษตรให้มีเนื้อที่ 5 ไร่ ทั้ง 2 แห่งแล้ว
ความต้องการน้ำจะต้องใช้ประมาณ 10,000 ลูกบาศก์เมตร
ที่จะต้องเป็นน้ำสำรองไว้ใช้ในยามฤดูแล้ง

3

ส่วนที่สาม

ร้อยละ 10 เป็นพื้นที่ที่เหลื่อมเนื้อที่เฉลี่ยประมาณ 2 ไร่ จัดเป็นที่อยู่อาศัย ถนนหนทางคันคูดินหรือคูคลอง ตลอดจนปลูกพืชสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ รวมพื้นที่ โดยเฉลี่ยประมาณ 15 ไร่ ตามสัดส่วน 30-30-30-10 ตามทฤษฎีใหม่นี้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน แนวพระราชดำรินี้เป็นหลักปฏิบัติสำคัญยิ่งในการดำเนินการ คือ

1

วิธีการนี้สามารถใช้ปฏิบัติได้กับเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของที่ดิน ที่มีพื้นที่ดินจำนวนน้อย แปลงเล็กๆ ประมาณ 15 ไร่ (ซึ่งเป็นอัตราถือครองเนื้อที่การเกษตรโดยเฉลี่ยของเกษตรกรไทย)

2

มุ่งให้เกษตรกรมีความพอเพียงในการเลี้ยงตัวเองได้ (Self Sufficiency) ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน โดยมุ่งเน้นให้เป็นความสำคัญของความสามัคคีกันในท้องถิ่น

3

กำหนดจุดมุ่งหมายให้สามารถผลิตข้าวบริโภคได้เพียงพอทั้งปี โดยยึดหลักว่าการทำนา 5 ไร่ของครอบครัวหนึ่งนั้น จะมีข้าวพอกินตลอดปี ซึ่งเป็นหลักสำคัญของทฤษฎีใหม่นี้

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

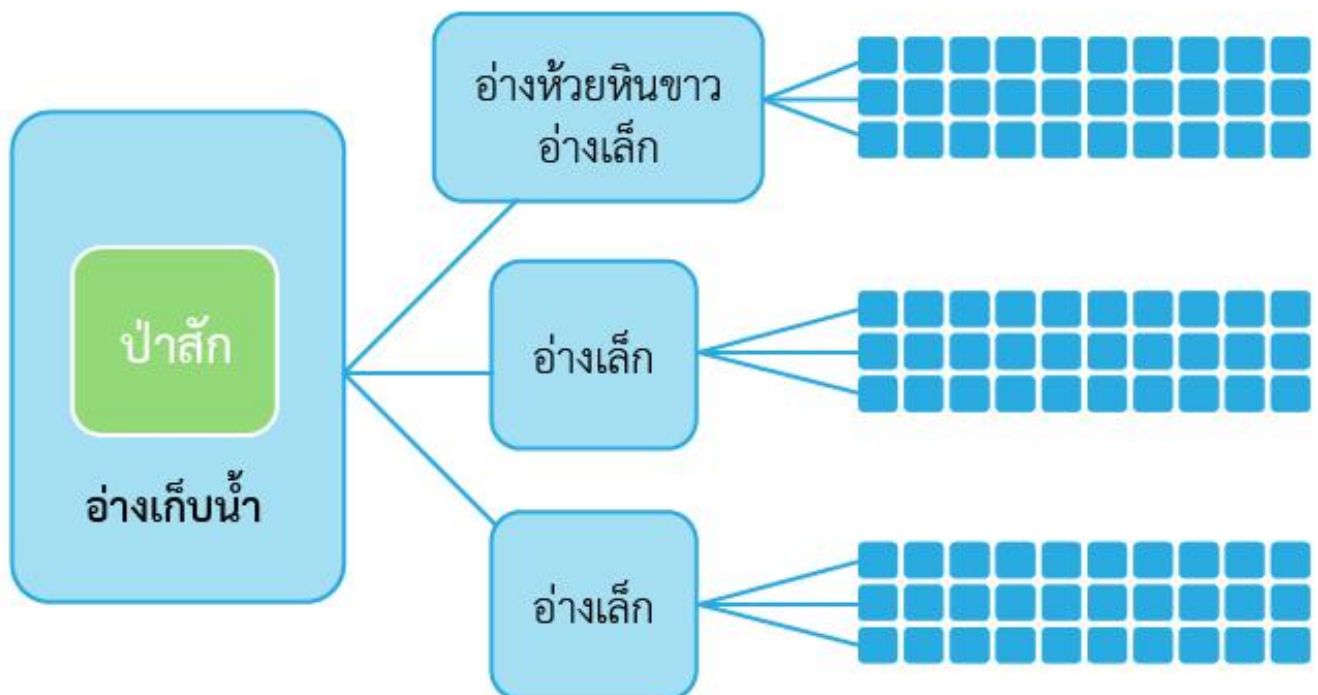
ทฤษฎีใหม่ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะเป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์ตามแนวพระราชดำรินั้น ทรงคำนึงถึงการระเหยของน้ำในสระหรืออ่างเก็บน้ำลึก 4 เมตร ของเกษตรกรด้วยว่าในแต่ละวันที่ไม่มีฝนตก คำนวณว่าน้ำระเหยวันละ 1 เซนติเมตร ดังนั้น เมื่อเฉลี่ยว่าฝนไม่ตกปีละ 300 วันนั้นระดับน้ำในสระจะลดลง 3 เมตร จึงควรมีการเติมน้ำให้เพียงพอ เนื่องจากน้ำเหลือก้นสระเพียง 1 เมตรเท่านั้น

ดังนั้น การมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อคอยเติมน้ำในสระเล็ก จึงเปรียบเสมือนมีแหล่งน้ำใหญ่ๆ ที่มีน้ำสำรองที่จะเติมน้ำอ่างเล็กให้เต็มอยู่เสมอ จะทำให้แนวทางปฏิบัติสมบูรณ์ขึ้น

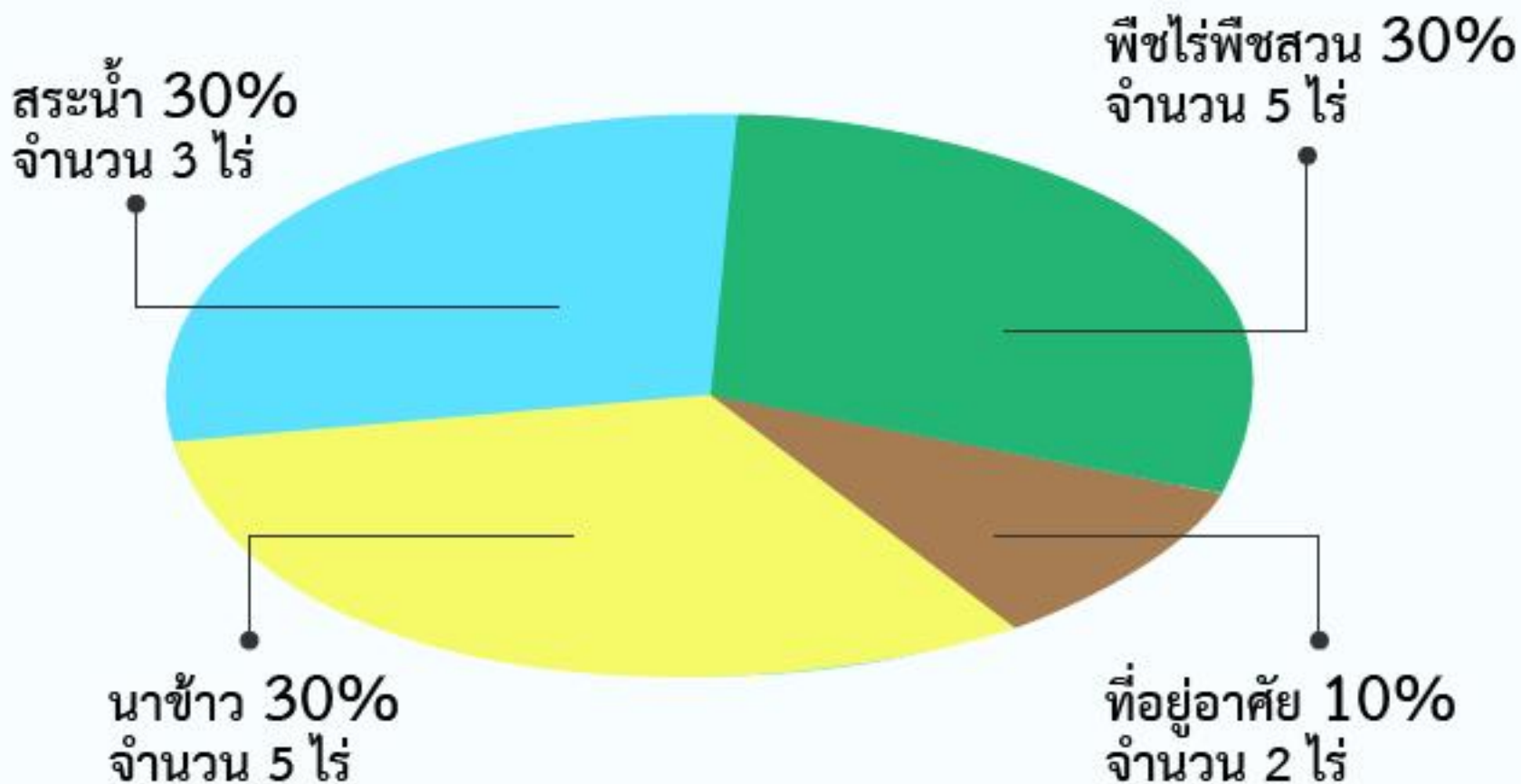

กรณีของการทดลองที่วัดมงคลชัยพัฒนา

ทรงเสนอวิธีการดังนี้

การแบ่งที่ดินตามทฤษฎีใหม่ เจลี่ยพื้นที่ คือครองทางการเกษตร 15 ไร่

กรณีของการทดลองที่วัดมงคลชัยพัฒนา

จากภาพตุ่มน้ำเล็กคือสระน้ำที่ราษฎรขุดขึ้นตามทฤษฎีใหม่นี้ เมื่อเกิดช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งราษฎรก็สามารถสูบน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ และหากน้ำในสระไม่เพียงพอ ก็ขอรับน้ำจากอ่างห้วยหินขาว ซึ่งได้ทำระบบส่งน้ำเชื่อมต่อลงมายังสระน้ำที่ได้ขุดไว้ในแต่ละแปลงซึ่งจะช่วยให้สามารถมีน้ำใช้ตลอดปี

ในกรณีราษฎรใช้น้ำกันมาก อ่างห้วยหินขาวก็อาจมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ หากโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักสมบูรณ์แล้วก็ใช้วิธีการสูบน้ำจากป่าสักมาพักในหนองน้ำใดหนองน้ำหนึ่ง แล้วสูบต่อลงมาในอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาวก็จะช่วยให้มีปริมาณน้ำใช้มากพอตลอดปี

ทรงเชื่อมั่นในทฤษฎีนี้มาก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...ให้ค่อยๆ ทำเพิ่มเติม ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น แล้วทีหลังในเขตนอกเหนือจาก 3,000 ไร่ เมื่อมาเห็นว่าทำได้ก็เชื่อมแล้วนำไปทำบ้าง แต่ต้องไม่ทำเร็วนัก บริเวณนี้ก็จะสนับสนุนได้ 3,000 ไร่ ช่างเขาบอกได้ 700 ไร่ แต่ทฤษฎีของเราได้ 3,000 ไร่...”

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวพระราชดำริ ที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ในหมู่เกษตรกรไทยแล้วว่า พระราชดำริของพระองค์เกิดขึ้นด้วยพระปรีชาสามารถที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผลอย่างแท้จริง

ความสมบูรณ์พูนสุขแห่งราชอาณาจักรไทยอุบัติขึ้นในครั้งนี้พระปรีชาสามารถอันเฉียบแหลมของพระมหากษัตริย์ไทย ผู้มีเคยทรงหยุดนิ่งที่จะระดมสรรพกำลังทั้งปวงเพื่อความผาสุกของชาวไทย

ข้อมูลประกอบเรื่องการบริหารจัดการน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จนกระทั่งเป็น **ทฤษฎีใหม่ NEW THEORY**

อ่างเก็บน้ำอาจต้องเติมจากอ่างใหญ่ยิ่งกว่า (ป่าสัก) น้ำลึก 3 เมตร จะระเหยหมด ต้องเติมจากอ่างใหญ่

1 ไร่	= 1,600 ตร.ม.
1 ไร่	= 4,800 ตร.ม.
X 4 ม.	= 19200 ตร.ม.
น้ำ 1 ล้าน ลบ.ม. =>	1,000 ไร่
น้ำ 1 แสน ลบ.ม. =>	100 ไร่
น้ำ 1,000 ลบ.ม. =>	1 ไร่
1 ไร่	= 1,600 ตร.ม.
3 ไร่	= 4,800 ลบ.ม.
X 4 ม.	= 19,200 ลบ.ม.

ถ้า น้ำลึก 3 เมตร จะระเหยหมด
ต้องเติมจากอ่างใหญ่
สระ 3 ไร่ นา 5 ไร่ ไม้ยืนต้น 2 1/2
พืชไร่ 2 1/2 บ้าง
บ้าน 2 ไร่

นอกจากนี้ ยังทรงพระกรุณาพระราชทานแนวพระราชวินิจฉัย กรณีบางพื้นที่มีปัญหาไม่ทราบจะเอาดินที่ขุดจากสระไปไว้ที่ใด ซึ่งถ้าขุด 30% ของพื้นที่แล้วจะมีดินขึ้นมาเป็นจำนวนมากประมาณ 10,000 ม.³ ถึง 19,000 ม.³ ดังมีรายละเอียดพระราชทานเพิ่มเติม ดังนี้

ปัญหาที่ดินที่ขุดจากสระน้ำ ในโครงการ
ทฤษฎีใหม่ (3 ไร่ ลึก 4 เมตร)

i

ปัญหาที่ดินที่ขุดจากสระน้ำ ในโครงการ ทฤษฎีใหม่ (3 ไร่ ลึก 4 เมตร)

- 1) ดินผิว (50 ซม.) ถมที่ดินทำกิน 5 ไร่ (นา) = 2,400 ลบ.ม..
 - 2) ทำคันรอบสระ $2 \times 2 \times (80 + 240)$ = 1,280 ลบ.ม
 - 3) ถมร่องไม้ผลหรือไม้ยืนต้น และ
 - 4) ถมแปลงพืชไร่ (เฉลี่ย +1 ม.5 ไร่) = 8,000 ลบ.ม.
 - 5) ถมที่อยู่อาศัยและที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยง (2 ม. 2 ไร่) = 6,400 ลบ.ม.
(เฉลี่ยปรับระดับของทั้งแปลง + 1 เมตร)
- รวมทั้งหมด 18,080 ลบ.ม.

วิธีปฏิบัติ ข้อ 1

ขุดดินของเขตสระ (3ไร่) ลึก 50 ซม. มาถมที่นา(5ไร่)
ขุดดินของเขตบ้าน (2ไร่) ลึก 50 ซม. มาถมที่นา (5ไร่)
รวมยกระดับ ที่นา 50 ซม.

วิธีปฏิบัติ ข้อ 2

ขุดดินของเขตสระ (3 ไร่) ลึกอีก 50 ซม. มาทำคันรอบสระ $2 \times 2 \times 320$ ม.

วิธีปฏิบัติข้อ 3 (ข้อ 3 และ 4)

ขุดร่อง (ท้องร่อง) ลึกประมาณ 1 เมตร ขึ้นมาถมเป็นยกร่อง 50 ซม.(เดินผิว)
ท้องร่อง กว้าง 2 เมตร ยกร่อง กว้าง 4 เมตร
ดินที่ขุดจากสระถมท้องร่อง (ชดเชย 1 เมตร)

วิธีปฏิบัติ ข้อ 4 (ข้อ 3 และ 4)

ผลักดินผิว (50 ซม) ไปพักที่แปลงนา แล้วขุดดิน อีก 1.65 ม. จากเขตสระมาถม
แล้วผลักดินผิวที่ฝากไว้ที่แปลงนากลับมา

วิธีปฏิบัติ ข้อ 5

ขุดดินผิว (50 ซม.) จากเขตบ้าน ไปถมที่เขตพืชไร่ แล้วขุดดินอีก 1.35 ม.
จากเขตสระมาถมเขตบ้าน ให้สูงขึ้น 2 เมตร
 $0.5 + 0.5 + 1.65 + 1.35 = 4.0$

1 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง

- 1 ถ้าพูดอย่างสรุปที่สุด เป็นวิธีปฏิบัติของเกษตรกรที่เจ้าของที่ดินจำนวนน้อยแปลงเล็ก (ประมาณ 15 ไร่)
- 2 หลักสำคัญ : ให้เกษตรกรมีความพอเพียง โดยเลี้ยงตัวได้ (Self sufficiency) ในระดับชีวิต ที่ประหยัดไว้ก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น
- 3 มีการผลิตข้าวบริโภคพอเพียงประจำปี โดยคือว่าครอบครัวหนึ่ง ทำนา 5 ไร่ จะมีข้าวพอกินตลอดปี ข้อนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีนี้
- 4 เพื่อการนี้ จะต้องใช้หลักว่า ต้องมีน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ฉะนั้น 5 ไร่ ต้องมี 5,000 ลูกบาศก์เมตร แต่ละแปลง (15 ไร่) ทำนา 5 ไร่ ทำพืชหรือผลไม้ ฯลฯ 5 ไร่ (= 10 ไร่) จะต้องมีน้ำ 10,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จึงได้ตั้งสูตรคร่าวๆ ว่า แต่ละแปลงประกอบด้วยนา 5 ไร่ และพืชไร่และสวน 5 ไร่ สระน้ำ 3 ไร่ ลึก 4 เมตร จุประมาณ 19,000 ลูกบาศก์เมตร (19,200) ที่อยู่อาศัย และอื่นๆ 2 ไร่ รวมทั้งหมด 15 ไร่
- 5 อุปสรรคสำคัญที่สุดคือ : อ่างเก็บน้ำ หรือสระ ที่ได้รับน้ำให้เต็มเพียงปีละหนึ่งครั้ง จะมีการระเหยวันละ 1 เซนติเมตร โดยเฉลี่ย ในวันที่ฝนไม่ตกหมายความว่า ในปีหนึ่งถ้านับว่าแห้ง 300 วัน ระดับน้ำของสระจะลดลง 3 เมตร (ในกรณี 3/4 ของ 19,000 ลูกบาศก์เมตร น้ำที่ใช้ได้จะเหลือ 4,750 ลูกบาศก์เมตร) จึงจะต้องมีการเติมน้ำเพื่อให้เพียงพอ
- 6 มีความจำเป็นที่จะมีแหล่งน้ำเพิ่มเติม สำหรับโครงการวัดมงคลชัยพัฒนาได้สร้างอ่างเก็บน้ำจุ 800,000 ลูกบาศก์ เมตร สำหรับเลี้ยง 3,000 ไร่
- 7 ลำพังอ่างเก็บน้ำจุ 800,000 ลูกบาศก์เมตร จะเลี้ยงได้ 800 ไร่ (โครงการวัดมงคล มีพื้นที่ 3,000 ไร่ แบ่งเป็น 200 แปลง) อ่างนี้จึงเลี้ยงได้ 4 ไร่ต่อแปลง ลำพังสระในแปลงเลี้ยงได้ 4.75 ไร่ จึงเห็นได้ว่า หมิ่นเหม่มาก (4.75 ไร่ + 4.00 ไร่ = 8.75 ไร่) ถ้าคำนวณว่า 8.75 ไร่นั้น จะทำเกษตรกรรมอย่างสมบูรณ์ได้อีก 6.25 ไร่ จะต้องอาศัยเทวดาเลี้ยงแต่ถ้าคำนวณว่า ในระยะที่ไม่มีความจำเป็นที่จะใช้น้ำ หรือมีฝนตก น้ำฝนที่ตกมาจะเก็บไว้ได้ในอ่างและในสระสำรองไว้สำหรับเมื่อต้องการ อ่างและสระจะทำหน้าที่เฉลี่ยน้ำฝน (regulator) จึงเข้าใจว่าในระบบนี้น้ำจะพอ
- 8 ปัญหาใหญ่อีกข้อหนึ่ง คือราคาการลงทุนค่อนข้างสูง เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก (ทางราชการ ทางมูลนิธิ และทางเอกชน) แต่ค่าดำเนินการไม่สิ้นเปลืองสำหรับเกษตรกร)

2 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

ทฤษฎีใหม่มูลนิธิชัยพัฒนา : วันที่ 15 มีนาคม 2537

เมื่อตั้งศูนย์บริการที่วัดมงคลชัยพัฒนา และแปลงตัวอย่างที่ “ทางดิสโก้” สำเร็จแล้ว เกษตรกรก็เริ่มเข้าใจวิธีการ จึงขอให้ดำเนินการในที่ดินของตน เมื่อได้ผลก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้ เกษตรกร รวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงใน

- 1) การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ)
- 2) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)
- 3) การเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)
- 4) สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้)
- 5) การศึกษา (โรงเรียน ศูนย์การศึกษา)
- 6) สังคมและศาสนา

ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

3 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

ทฤษฎีใหม่มูลนิธิชัยพัฒนา : 12 กุมภาพันธ์ 2538

ติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และ กับแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) ตั้งและบริหารโรงสี (2) ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ (1, 3) ช่วยการลงทุน (1, 2) ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต (4, 5, 6)

ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์

: เกษตรกรขายข้าวในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)

ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ

(ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง) : (2)

: เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ

(เป็นร้านสหกรณ์ ราคาขายส่ง); (1, 3)

: ธนาคารกับบริษัท จะสามารถกระจายบุคลากร

4 กฤษฎีใหม่มูลนิธิชัยพัฒนา

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง : 13 กุมภาพันธ์ 2538

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2542 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตที่จะเผยแพร่บทความที่อธิบาย “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ได้มาจากการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่นๆ จำนวนหนึ่งมาร่วมกันประมวลพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและพระราชดำรัสอื่นที่เกี่ยวข้อง และเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 สำนักราชเลขาธิการได้มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแจ้งว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความดังกล่าวไปเผยแพร่ได้ เพื่อเป็นหลักคิดและแนวทางปฏิบัติแก่สำนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจ ตลอดจนประชาชนทั่วไป

องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น จะต้องอาศัยเงื่อนไขพื้นฐาน 2 ประการคือ

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน

เงื่อนไขคุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ทางสายกลาง -

ความรู้
(รอบรู้ - รอบคอบ - ระมัดระวัง)

คุณธรรม
(ซื่อสัตย์สุจริต - ขยันอดทน -
สติปัญญา - แบ่งปัน)

นำไปสู่

เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม

สมดุล/พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่การหยุดอยู่กับที่ แต่เศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้กับทุกกลุ่มบุคคล ชุมชน มีความเป็นพลวัตสามารถพัฒนาได้ตามเหตุผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวสรุปคือ เศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ระดับ คือ

1 ระดับที่หนึ่ง

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว

2 ระดับที่สอง

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ ยกกระดับความพอเพียงเป็นระดับกลุ่ม มีการรวมตัว ทั้งความคิด ความร่วมมือ ความช่วยเหลือส่วนรวม รักษาผลประโยชน์ ภายในชุมชน มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

3 ระดับที่สาม

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวไกล ระดับสร้างเครือข่าย เน้นความร่วมมือระหว่าง ชุมชน กลุ่ม องค์กร เอกชน หรือธุรกิจภายนอก โดยประสานงานให้ได้รับประโยชน์ ร่วมกันทุกฝ่าย

เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ระดับพอเพียง 2 ประการ มีดังนี้

1. **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

2. **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

กรอบแนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และ ความยั่งยืน ของการพัฒนา

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

คำนิยาม

เงื่อนไข

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ค่านิยม

เงื่อนไข

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

คำนิยาม

ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

- ความพอประมาณ : หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- ความมีเหตุผล : หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว : หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

เงื่อนไข

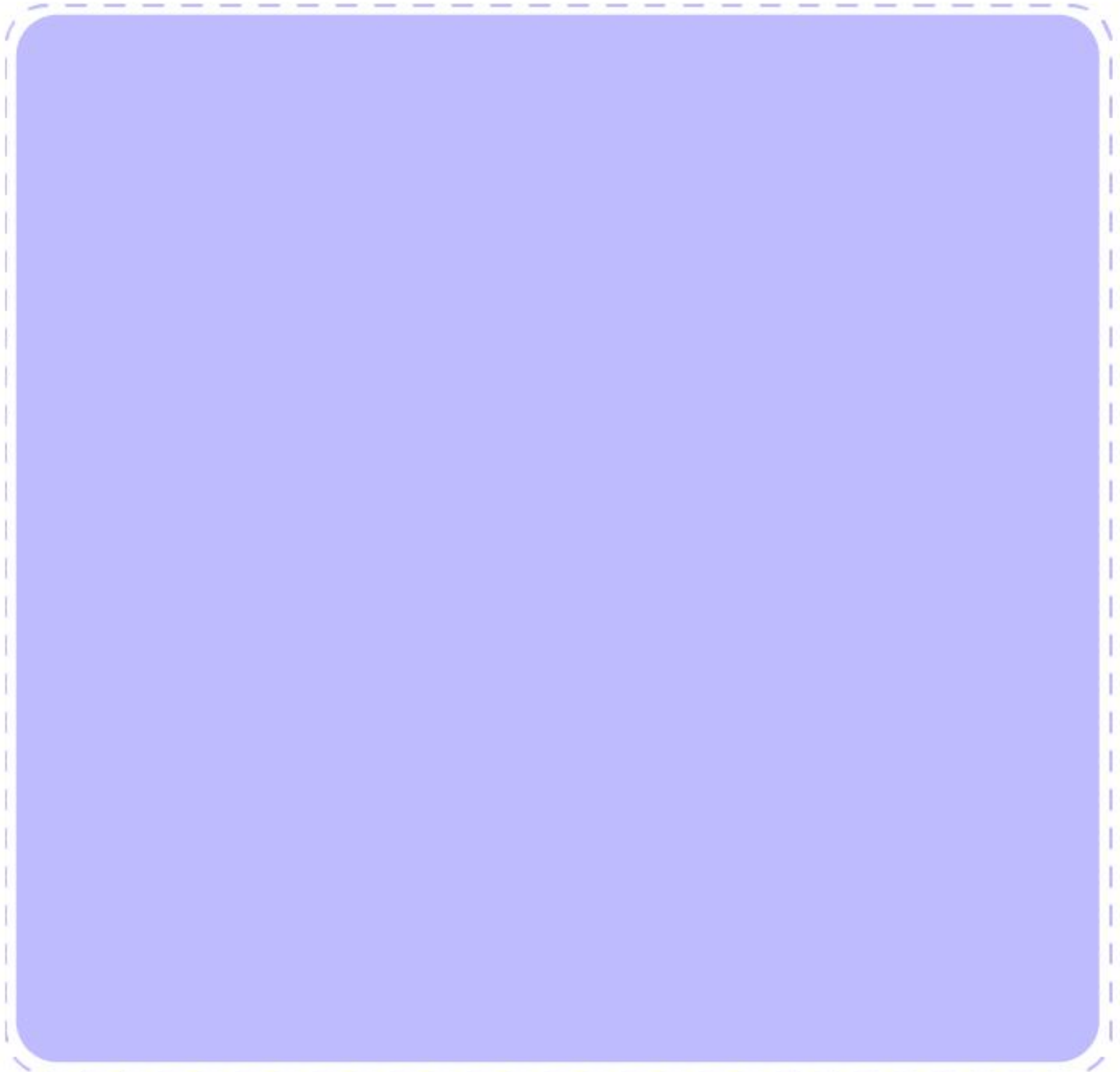
การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- **เงื่อนไขความรู้** : ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
- **เงื่อนไขคุณธรรม** : ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หากจะเปรียบเทียบเกษตรทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียง มีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐาน กับแบบก้าวหน้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัวโดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานเทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชนตามความเหมาะสม

ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตนซึ่งจะสามารถทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก ไม่เบียดเบียน แบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ในที่สุด

บทที่

03

ความหมายปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง
จากนักวิชาการ และ
ผู้ทรงคุณวุฒิ

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากผู้ใกล้ชิดและได้รับสนองพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง ชี้ให้เห็นถึงหลักการและแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองต่าง ๆ ดังนี้

จากคำบรรยายเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2549 ณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโลก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย อันเป็นส่วนหนึ่งของโลกที่อยู่ในกระแสเสรีนิยม ทุนนิยม หรือบริโภคนิยม ที่ชัดเจนในการแสวงหาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง ความร่ำรวยจากการลงทุน กระตุ้นการบริโภคและกิเลสหล่อเลี้ยงระบบทุนนิยม ประเทศไทยเองก็พัฒนาตามแบบทุนนิยมเช่นกัน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก เมื่อปี 2504 เศรษฐกิจเติบโตมาต่อเนื่อง จนกระทั่งมาจุดหนึ่งที่เกิดวิกฤตต่อเศรษฐกิจของประเทศ คือโตแล้วแต่ก็เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยตั้งอยู่บนฐานของคนอื่นทั้งสิ้น และเมื่อมีการย้ายฐานการลงทุนออกไป เศรษฐกิจก็ล้มในที่สุด สถานการณ์นี้เป็นวัฏจักรของการพัฒนาเหมือนกับวัฏจักรเชิงพุทธ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงยึดหลักการพอดีตั้งแต่แรก โดยให้มีการพัฒนาไปตามขั้นตอน เป็นระยะ ๆ

นายสุเมธ ย้ำว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เศรษฐกิจสำหรับคนยากคนจนพระองค์รับสั่งว่า...ให้ร่ำรวยได้ แต่ร่ำรวยแล้วต้องรักษาให้คงอยู่ ต้องยั่งยืน และต้องกระจายอย่างทั่วถึง

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

พระองค์รับสั่งให้คำไว้สามคำเป็นหลักสามประการ เพื่อใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาประเทศ และจะนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

- **ประการที่หนึ่ง ให้ใช้เหตุผล** อย่าใช้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องนำทาง อย่าเอาแต่กระแส ต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางว่าประเทศไทยต้องการจะพัฒนาไปทางไหนไม่จำเป็นต้องตามกระแสของโลก
- **ประการที่สอง ทำอะไรพอประมาณ** การพอประมาณคือตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อน ฐานของตนเองอยู่ตรงไหน การจะพัฒนาอะไรต้องดูจากศักยภาพที่มีความเข้มแข็งก่อน
- **ประการที่สาม ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันตลอดเวลา** เพราะไม่รู้พรุ่งนี้จะมีอะไรเกิดขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยาก มีปัจจัยความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีวิสัยทัศน์ ตัวอย่างเช่น เรื่องราคาน้ำมันต้องมองในอนาคต ถ้านำไบโอดีเซลมาใช้จะช่วยลดความเสี่ยงด้านราคาน้ำมันได้หรือไม่ เป็นต้น

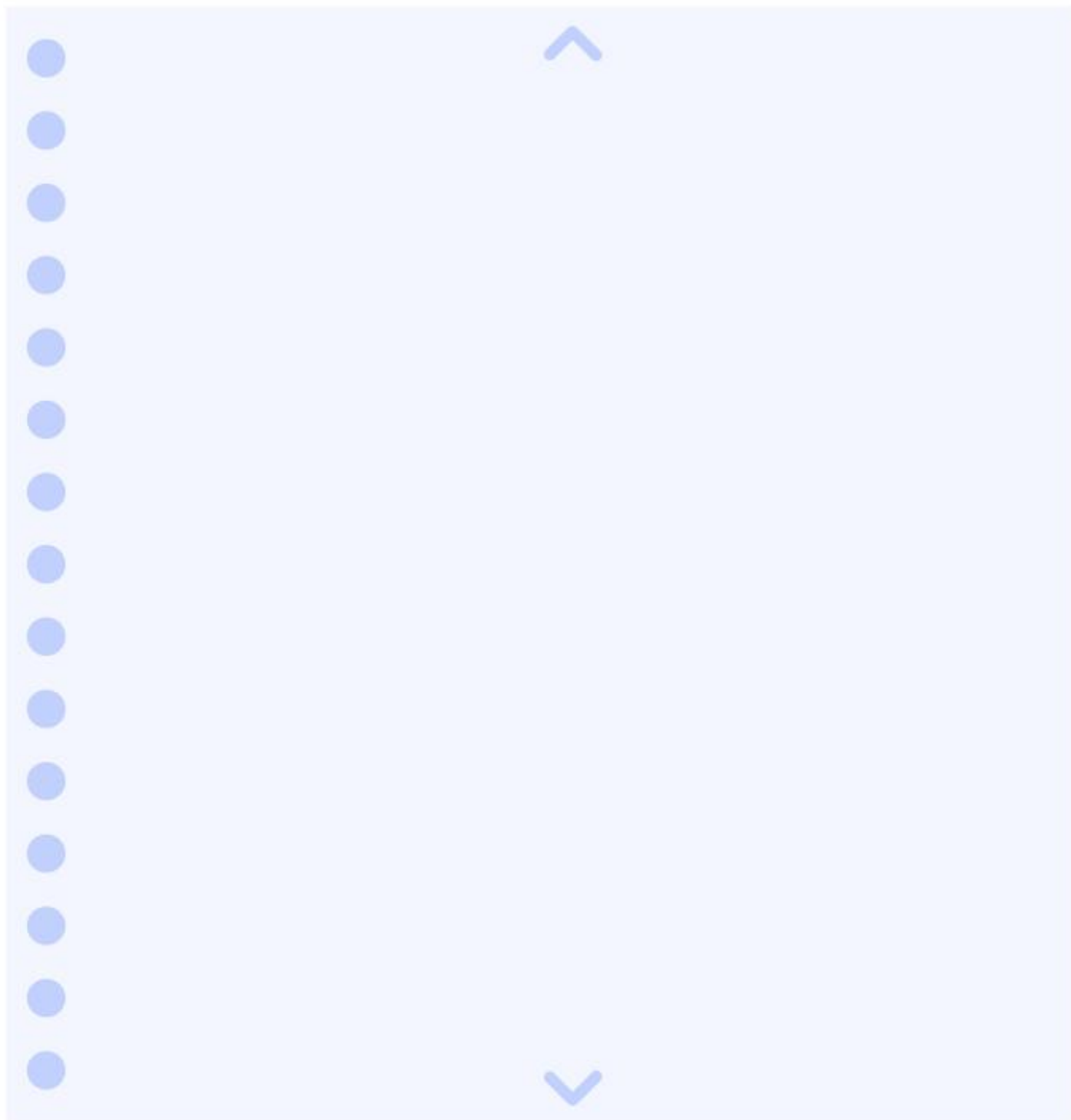
นอกจากสามคำนี้พระองค์ทรงให้มีฐานรองรับที่สำคัญอีกคำหนึ่งคือ คนต้องดีด้วย ต้องมีจริยธรรมและคุณธรรม มีธรรมาภิบาล พระองค์ทรงวางหลักการไว้ดีมาก แต่ปัญหาเกิดจากยังไม่มี ความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจกัน

นอกจากนี้ นายจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานอนุกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้อธิบายถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในวารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 42 ฉบับที่ 6 เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2548 ดังนี้

มีการอธิบายและความหมายหลักการและแนวคิดรวมไปถึงกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมาของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ไทยยังขาดภูมิคุ้มกันในการรับมือการเปลี่ยนแปลง
ทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับการไหลเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์และโดยเนื้อแท้ยังมีความไม่พร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างดีพอ เห็นได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 ที่สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง หลงระเหิงไปกับสิ่งฉาบฉวย หรือกล่าวได้ว่า ยังขาดภูมิคุ้มกันที่ดี

การขาดความภูมิคุ้มกัน คือ ยังพึ่งพาตนเองไม่ได้และขาดความพร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหากขยายความออกไปอธิบายได้ว่า สังคมไทยยังขาดความพร้อมในเรื่องสำคัญรวม 5 ประการ คือ

ขาดความพร้อมด้านจิตใจ : คนส่วนมากมีสภาวะจิตใจไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ขาดจิตสำนึกที่ดีไม่มีความเอื้ออาทร ไม่รู้จักประนีประนอม นึกถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว

ขาดความพร้อมด้านสังคม : ไม่ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลกันชุมชน ขาดความเข้มแข็ง และที่สำคัญไม่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและเข้มแข็ง

ขาดความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ยังใช้และจัดการอย่างขาดความรอบคอบและที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศอย่างไม่เป็นขั้นตอน

ขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยี : ยังไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อม

ขาดความพร้อมด้านเศรษฐกิจ : ส่วนใหญ่ดำรงชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย หรือเกินฐานะของตน

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถเข้าถึงบุคคลทุกกลุ่ม องค์กรทุกองค์กร แม้กระทั่งการศึกษา ดังที่ศาสตราจารย์นายแพทย์เกียรติคุณ เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้ปาฐกถาเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษาของชาติ” ในงานประชุมมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานไว้ตั้งแต่ปี 2542 คิดว่าคนส่วนใหญ่รู้จักและได้นำไปใช้อยู่แล้ว จึงขอนำเรื่องการนำไปใช้ในแวดวงการศึกษาไทยมากล่าว ซึ่งปรัชญานี้เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งรอบด้าน และเป็นภูมิคุ้มกันเยาวชนไทย

“ภูมิคุ้มกัน” เป็นภาษาทางการแพทย์ คือภูมิคุ้มกันต่อโรคร้ายไข้เจ็บ เช่นเราสามารถสร้างภูมิคุ้มกันได้จากการฉีดวัคซีนป้องกัน เพื่อให้เมื่อเวลาถูกเชื้อโรคแล้วจะได้ไม่เป็นโรคหรือเป็นก็ไม่รุนแรง แต่ถ้าเราไม่มีภูมิคุ้มกันต่อโรคใดโรคหนึ่ง สุขภาพอ่อนแอ เราก็จะเป็นโรคนั้นร้ายแรงมาก

ในทางสังคม ภูมิคุ้มกันคือความเข้มแข็งที่จะรับมือกับผลกระทบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อให้คนไทยเข้มแข็งรอบด้าน และรับส่งว่านำไปใช้ได้กับนักเรียน นักศึกษา ครูบาอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ครอบครัวครู นักเรียน สถานศึกษาต่าง ๆ ชุมชนและประเทศชาติก็สามารถใช้ได้

“เป้าหมายเพื่อเกิดความสมดุล และหากมีการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกภายในมากระทบต่อเด็กหรือครอบครัว จะได้สามารถรับมือได้ โรงเรียนก็ไม่ชวนเซ เช่นกรณีน้ำท่วม 3 เดือนบางโรงเรียนแยเลย พอน้ำลดไม่รู้จะทำอย่างไร แต่โรงเรียนที่เข้มแข็งมีภูมิคุ้มกัน สามารถฟื้นได้เร็ว เช่นเดียวกับครอบครัวครู เมื่อโดนน้ำท่วมแล้วนำปรัชญานี้ไปใช้ มีภูมิป้องกัน 4 ด้านก็เข้มแข็งและฟื้นได้เร็ว แต่ครูที่ไม่อึ้งขังชอบเรื่องเหล่านี้เป็นหนี้เป็นสินรุงรัง ทะเลาะเบาะแว้งกัน”

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

“เศรษฐกิจพอเพียง” พัฒนา “ประเทศ-โลก” อย่างยั่งยืน

เป็นเวลาเกือบ 20 ปีแล้ว ที่คนไทยรู้จัก “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” พระราชทานเป็นแนวทางในการนำพาประเทศไทยให้ข้ามพ้นวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2540 หรือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” จนหลายภาคส่วนน้อมนำหลักปรัชญานี้ไปเป็นแนวทางปฏิบัติจวบจนวันนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งในภาคเกษตรกรรม ธุรกิจ การจัดการทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และสถานศึกษา จนประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้เขียนถึงเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ไว้ในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มีนาคม 2550 ดังนี้

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็น “ปรัชญา” หรือ “แนวปฏิบัติ” ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแก่ประชาชน ระดับ “รากหญ้า” โดยเฉพาะที่อยู่ในชนบท ท้องถิ่นห่างไกลกันดาร ค่อนข้างยากจน ให้เป็นแนวทางดำรงชีวิตให้ประหยัดพึ่งพาตนเอง เป็นคนดี มีศีลธรรม เพื่อความกินดี อยู่ดี มีสุขตลอดเวลา ตั้งแต่ปี 2494 – 2532 (38 ปี) คือเมื่อเสด็จนิวัติเมืองไทยเป็นการถาวร จนถึงเมื่อทรงเริ่มงานเกษตร “ทฤษฎีใหม่” หรือ 46 (ปี 2494-2540) เมื่อพระราชทานแนว “เศรษฐกิจพอเพียง”

2. พระองค์ ได้พระราชทานพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2547 เวลา 17.30-19.30 น. ณ ท้องพระโรง ศาลาเริง วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แก่รัฐมนตรี เกษตร/พัฒนา ของประเทศกำลังพัฒนา 19 ประเทศ ความว่า : “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาหรือแนวคิดแต่ “ทฤษฎีใหม่” ไม่ใช่ปรัชญา แต่เป็นการนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์เป็นวิธีปฏิบัติ เพื่อช่วยการประกอบอาชีพของเกษตรกร

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ทรงให้เริ่มทดสอบเกษตร “ทฤษฎีใหม่” เมื่อปี 2532 ที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี และที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปี 2533 ปัจจัยหรือองค์ประกอบของเกษตร “ทฤษฎีใหม่” คือ

- การบริหารจัดการน้ำ ดิน พืช ทุน แรงงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นอาหารและผลิตผลที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตของครอบครัว เกษตรกรขนาดเล็ก
- พื้นที่ ประมาณ 15 ไร่
- การขุดสระเก็บกักน้ำ (แยกหลายบ่อได้) ประมาณ 30% (4.5ไร่)
- การปลูกพืชผสมผสาน ประมาณ 30% (4.5ไร่)
- การปลูกข้าวเพื่อการบริโภค ประมาณ 30% (4.5ไร่)
- ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ประมาณ 10% (1.5ไร่)
- ยึดแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง”

แปลงเกษตร “ทฤษฎีใหม่” สามารถยืดหยุ่นและประยุกต์ให้ใหญ่ขึ้นได้ทุกระดับ และเริ่มขยายตัวไปทดสอบหลายท้องที่

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. พระราชกระแสเรื่องเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2537 และ เพิ่มเติมเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2538 ที่ศาลาดุสิตดาลัย สวนจิตรลดา หลังจากนั้นมีการขยายผลไปทั่วประเทศ

5. พระราชทานพระราชดำรัส “พอเพียง” ครั้งแรกเมื่อวันอาทิตย์ที่ 4 ธันวาคม 2537 เมื่อรับสั่งเกี่ยวกับ “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่หนึ่ง ที่สำคัญ ให้เกษตรกรมีความพอเพียง โดยเลี้ยงตัวได้ (Self Sufficiency) ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

6. เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจฟองสบู่แตก ปี 2539

7. พระราชทานพระราชดำรัสเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” (Self Sufficiency Economy) เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ทรงยกตัวอย่างหลายเรื่องเกี่ยวกับการกู้เงินและการลงทุนอุตสาหกรรมเกษตร และมีพระราชดำรัสเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 แต่ทรงเปลี่ยนคำภาษาอังกฤษเป็น Sufficiency Economy เพราะความหมายกว้างกว่า “พึ่งตนเอง” (Self Sufficiency Economy) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีคำ “เพียงพอ” แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 ไม่มีคำ “เพียงพอ” แต่มีคำ “พอเพียง” (สำหรับตัวเองระยะแรกไม่ได้สนใจมากเหมือนเกษตร “ทฤษฎีใหม่” เพราะยึดหลักการดำเนินชีวิตช่วงนั้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว)

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

8. มีการประชุมหารือกันระหว่าง นักวิชาการ นักเศรษฐศาสตร์ ของ สภาวิจัยแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัย ได้สรุปความหมาย และได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมเพื่อขอพระบรมราชวินิจฉัย และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ ขยายผล (ขับเคลื่อน) เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542

9. ปี 2544-2549 **ชะลอการขยายผล** เพราะมีแนวคิด “คิดใหม่-ทำใหม่” และ “ทุนนิยม” เกิดขึ้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2549 ยุบสภา วันที่ 14 มีนาคม 2549 นายกรัฐมนตรีขอพักการปฏิบัติหน้าที่

10. **หลังวันที่ 9 มิถุนายน 2549** มีการตื่นตัวและทบทวนขยายผล “เศรษฐกิจพอเพียง” อย่างมากทุกวงการ

11. **แนวทางปฏิบัติ ยังเข้าใจยาก** ทางสายกลาง (พอประมาณ + มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี) บนเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

12. **โดยสรุป “เศรษฐกิจพอเพียง”** คือการดำเนินงานเกษตร “ทฤษฎีใหม่” หรือเกษตร “ทฤษฎีใหม่” คือการดำเนินงานเกษตรตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง”

13. **“ทฤษฎีใหม่”** ประยุกต์ใช้สำหรับ “เกษตรกรรมระดับรากหญ้า” “เศรษฐกิจพอเพียง” ประยุกต์ใช้ได้กับบุคคลทุกระดับ (ครอบครัว ชุมชน รัฐ) ทุกอายุ ทุกเพศ ทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ และทุกหน่วยงาน เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงแรม/รีสอร์ท โรงพยาบาล โรงงาน กรม กอง หมู่บ้าน เป็นต้น

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

14. สำหรับผู้ที่บรรยายหรือผู้ที่จะนำแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้กับบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต้องใช้ความสามารถและประสบการณ์เฉพาะตัวและถ้ามีโอกาสพิจารณาแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแก่เกษตรกร ประชาชน บุคคล กลุ่มต่าง ๆ ในวาระและสถานที่ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาเกือบ 54 ปีที่ผ่านมา แล้วรับเนื้อหาเหล่านี้มาประยุกต์ให้เหมาะกับเหตุการณ์ปัจจุบันก็จะเข้าใจแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้บรรยายเองควรจะต้องดำเนินชีวิตประจำวันตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยตนเองด้วย

15. ปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่งได้พยายามปฏิบัติภารกิจประจำวันตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” อย่างประสบความสำเร็จ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงแรม ธุรกิจรีสอร์ท และกิจการค้าประเภทต่าง ๆ ตลอดจนมีการประกวดกิจกรรม “เศรษฐกิจพอเพียง” ของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับรางวัลประเภทต่าง ๆ จะเป็นแบบอย่างศึกษาดูงานของผู้ที่สนใจแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้ไปเยี่ยมชมในโอกาสต่อไป และจะเป็นการเข้าใจง่ายกว่าการบรรยายอย่างเดียว

16. ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตร “ทฤษฎีใหม่” คือ เพื่อชีวิตของประชาชน ที่กินดี อยู่ดี มีสุข โดย :

- มีอาชีพ รายได้มั่นคง หนี้ ท้องถิ่นเดิม ครอบครัวยั่งยืน
- ความหลากหลายของอาชีพ เหมาะกับบุคคล ทุกวัย ทุกเพศ
- มีสิ่งแวดล้อมที่ดี รมรื่น ปราศจากมลพิษ

17. ความหมายของปัจจัยหรือองค์ประกอบของ “เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ เกษตร “ทฤษฎีใหม่” คือ 1. พึ่งพาตนเอง 2. พอประมาณ 3. เดินสายกลาง 4. มีภูมิคุ้มกัน 5. มีเหตุผล 6. เป็นคนดี 7. รู้รักสามัคคี

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ปัจจัยหรือองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง จากการพิจารณาแปลงเกษตร “ทฤษฎีใหม่”

- 1. พึ่งพาตนเอง (อดตาหิ อดตาโน นาโถ)** ช่วยเหลือให้ช่วยตัวเองได้ ไม่รอรับความช่วยเหลือจากรัฐอยู่เสมอ ใช้ความสามารถของตัวเอง เช่น ขุดสระน้ำ และปลูกพืชผสมผสาน เป็นต้น ระยะแรกเน้นอาหารพื้นบ้านของไทย ได้แก่ ข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ไข่ พยายามปลูกทุกอย่างให้พอมีพอกินพออยู่ วิธีง่าย ๆ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้เหลือน้อยที่สุด เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชที่มีราคาแพง พยายามใช้ของพื้นเมืองและใช้ระบบปลูกพืชระบบหมุนเวียนหรือระบบอินทรีย์แทน
- 2. พอประมาณ ค่อย ๆ** ทำตามกำลังกาย กำลังทุน ค่อยเป็นค่อยไป จากงานเล็ก ๆ ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป ด้วยวิธีการที่ง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ไม่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ราคาสูง เช่น สารเคมี เชื้อเพลิงปิโตรเลียม หากจะกู้เงินมาลงทุน ก็ให้ใช้ในสิ่งที่มีผลตอบแทนแน่นอน ไม่นำไปใช้ซื้อวัสดุที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตโดยตรง เมื่อกิจการพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญโดยลำดับต่อไป
- 3. เดินสายกลาง (มัชฌิมา ปฏิปทา)** ไม่ประพฤติดันให้สลายเกินไป ลำบากเกินไป ความพอดี ไม่ให้พึ่งพาอาหารหรือผลิตผลอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเดียว ให้ปลูก/เลี้ยงผสมผสานหลายอย่างเป็นการกระจายทุน กระจายแรงงาน มีงานทำตามกำลังตลอดปี มีอาหารกระจายตลอดปี ถ้าผลิตผลเหลือก็นำไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน หรือนำเงินไปซื้อปัจจัยที่จำเป็นอย่างอื่น แต่ผลิตเองไม่ได้ เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรค ให้ได้ตลอดปี และให้เกิดการสมดุล ไม่สุดโต่งอย่างใดอย่างหนึ่ง การปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว ผัก สมุนไพร พืชยืนต้น เช่น ถั่วฝักยาว มะละกอ มะม่วง มะรุม ชะอม มะพร้าว เป็นต้น ในสระน้ำ เลี้ยงปลา ปลูกผัก เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด เป็นต้น ใกล้เคียงไก่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเดินสายกลาง

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

- 4. มีภูมิคุ้มกัน “น้ำคือชีวิต”** เพื่อเพิ่มและประทั้งผลผลิตและอาหาร หากไม่มีน้ำจากระบบชลประทาน ควรขุดสระน้ำในไร่นาหรือมีแหล่งน้ำสำรอง เพื่อปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ได้หลายอย่างและถ้ามีอากาศแห้งแล้งในฤดูฝน ก็ใช้น้ำจากสระหรือแหล่งน้ำมารดพืชได้ พืชอายุสั้นหรือพืชล้มลุกอาจเสียหายบ้าง แต่พืชยืนต้นจะไม่ตาย เช่น มะรุม กระถิน แค ชะอม มะม่วง มะพร้าว จะไม่เสียหาย และเป็นรายได้พอประทังทดแทนไปได้ ปลาในสระก็ใช้เป็นอาหารได้ จนกว่าจะผ่านช่วงแล้ง บางฤดูน้ำภายนอกจะมาก พืชบางอย่างอาจเสียหาย แต่พืชยืนต้นจะไม่ตาย แต่ถ้าเป็นแปลงที่มีคันดินรอบ ก็อาจป้องกันน้ำท่วมได้ แต่ต้องพยายามสูบน้ำออกเสมอ เมื่อน้ำลดลงก็อาจปลูกพืชอายุสั้นได้ โดยอาศัยน้ำที่อยู่ในสระ ริมสระน้ำหรือทางลาดชันควรปลูก “แฝก” เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน การปลูกพืชผสมผสานหลายอย่าง จะทำให้โรคแมลงศัตรูพืชและความเสียหายจากธรรมชาติน้อยลงมาก เพราะมีภูมิคุ้มกันซึ่งกันและกัน
- 5. มีเหตุมีผล** การที่มีกิจกรรมหลายอย่าง ทำให้ต้องใช้ความรู้ สติ ปัญญา พิจารณาตามเหตุตามผล ก่อนจะดำเนินการใด ๆ เช่น ควรจะปลูกพืชอายุสั้นชนิดใด เมื่อใดก็ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของฤดูกาล ความต้องการของตลาด ฤดูฝนควรปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน แต่ถ้าฝนแล้งในช่วงฤดูปลูก ก็ใช้น้ำจากสระมารดข้าวให้พอประทังชีวิต ผ่านช่วงฝนแล้ง ในฤดูแล้งไม่ควรใช้น้ำในสระปลูกข้าวนาปรัง เพราะใช้น้ำมาก ควรปลูกพืชล้มลุกที่อายุสั้น ใช้น้ำน้อยและราคาดี เช่น ผัก ถั่วฝักสด ข้าวโพดฝักสด หรือดอกไม้ เป็นต้น หากอยู่ใกล้ป่า ควรฟันฟุหรือปลูกป่า โดยปล่อยให้ฟื้นตัวเอง ไม่รั้งแกป่า ไม่ตัดต้นไม้จนเกิน อย่าปอกเปลือกป่าและดิน เมื่อปลูกป่าควรใช้พืชท้องถิ่นและปลูกไม้ยืนต้นที่มีดอกบนภูเขา เพื่อให้แมลงพันธุ์แพร่กระจายรวดเร็วควรรับความรู้ใหม่ ๆ จากคำแนะนำของผู้รู้หรือข้าราชการการจะลงทุนกู้เงินก็ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

- 6. เป็นคนดี** ต้องมีศีลธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีความเพียร ประหยัด ลดเวรน้อยบวชทุกประเภท (เหล้า หวย ยาเสพติด ฯลฯ) ทำหน้าที่ของคนให้ดีที่สุด (ต่อครอบครัวและต่อเพื่อนบ้าน) ใจเย็น ไม่พูดมาก ฟังคนอื่นบ้าง อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้เพื่อนบ้านเดือดร้อนรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปลุกต้นไม้ ลดการตัดต้นไม้ การก่อขยะ การเผาขยะและลดการทำน้ำเสีย เป็นต้น
- 7. มีความสามัคคี** กับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนผลิตผลซึ่งกันและกัน เมื่ออาชีพก้าวหน้าขึ้น ต้องรวมกลุ่มกัน พบปะ กันบ่อย (วิสาสะ ประมาญาติ) ช่วยเหลือกันด้านความรู้เทคโนโลยี ร่วมกันสร้าง พื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต เช่น แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคมของชุมชน

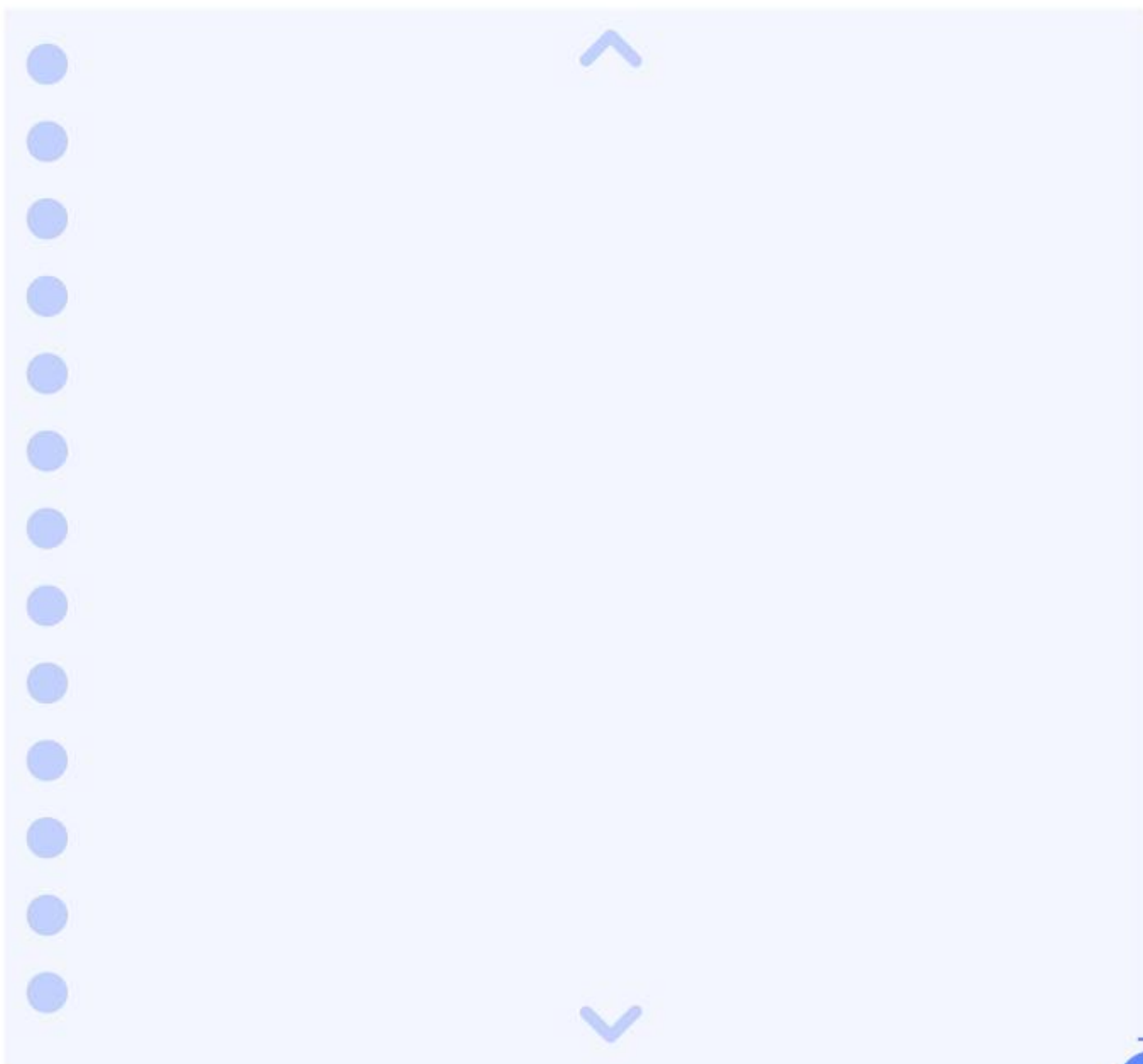
เมื่อกิจกรรมก้าวหน้าขึ้น ก็รวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ชุมชน จัดหาเงินทุน พันธุ์พืช ปัจจัย การผลิต ธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ โรงสีข้าว ปัจจัยที่จำเป็นแก่การครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้อื่น ๆ ที่ผลิตเองไม่ได้ ขึ้นต่อไป ก็ร่วมมือกันในด้านสวัสดิการ ต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข และความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

ในขณะที่ นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองเลขาธิการพระราชวัง ผู้อำนวยการ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในฐานะประธานกรรมการมูลนิธิมันพัฒนา ที่จัด ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่สมดุลและ ยั่งยืนในประเทศไทยในมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ได้ นำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ในวงกว้างได้กล่าวถึงที่มาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รับสั่งถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งแรกเมื่อปี 2517 คนไทยให้ความสนใจมาก คือ เมื่อปี 2540 เพราะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ต้มยำกุ้ง ก่อนเกิดต้มยำกุ้ง พระองค์ทรงเคยรับสั่งว่าเราอย่าเป็นเสือกันเลย ไปพัฒนา เศรษฐกิจให้ทุกคนยกระดับขึ้นมา กระทั่งปี 2540 เศรษฐกิจล่มสลาย พระองค์รับสั่งแนะนำ ว่า อย่าไปทำแบบไม่ยั่งยืน มาสร้างพื้นฐานให้คนทั่ว ๆ ไปได้มีความอยู่ดีกินดีตามอัตภาพ เสียก่อน แล้วค่อยไปสร้างบนพื้นฐานที่มั่นคง ประเทศจะเจริญเติบโต ไม่ล้มครืนลงมา ระหว่างที่ฐานไม่ดี”

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงเปรียบเทียบ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เหมือน “เสาเข็ม” “พระองค์รับสั่งว่า บ้านเรือน ถ้าจะให้มั่นคงต้องมีเสาเข็ม แต่เสาเข็มอยู่ใต้ดิน เพราะฉะนั้นไม่มีใครเห็น จะเกี่ยวกับบทบาทของเสาเข็ม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็เหมือนเสาเข็ม ที่เป็นรากฐานแห่งความมั่นคง แต่มองไม่เห็น ถ้าพื้นฐานคนไม่มีความอยู่ดีกินดีตามอัตภาพแล้ว ไปสร้างอะไรที่ใหญ่โตบนสิ่งที่ไม่มีความมั่นคงจะล้มลงมาง่าย”

นายจिरายุกกล่าว หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ข้อ คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บวก 2 เงื่อนไข คือ ความรู้คู่คุณธรรม “สิ่งที่จะมาลดความเสี่ยง ทำให้รากฐานมั่นคง ไม่ล้มลงง่าย คือ การมีความคิดแบบพอเพียง ไม่โลภ และมีความรู้คู่คุณธรรม ความรู้แบ่งได้ 3 อย่างคือ

1. ความรู้ของชาวบ้าน หรือปราชญ์ชาวบ้าน
2. ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเราไม่ปฏิเสธที่จะไม่รู้
3. ผู้นำที่มีคุณธรรม ถ้ามีครบทั้งหมดนี้จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืน” นายจिरายู ย้ำ

องค์กรที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยที่น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อาทิ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยเพรซิเดนท์ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทรุกอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้กับทุกสาขา อย่างภาคธุรกิจก็มีข้อมูลและตัวเลขชัดเจนทั้งในและต่างประเทศแล้วว่า ถ้านำหลักนี้ไปใช้ ธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียงชนะธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ไม่คำนึงถึงคุณธรรมความดี สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม” นายจिरายูระบุ

ไม่เพียงเท่านั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังได้รับการ “ยอมรับ” จากนานาชาติอย่างกว้างขวาง โดยเมื่อปี 2549 “สหประชาชาติ” หรือ ยูเอ็น โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม โดยกล่าวในโอกาสทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลว่า “หากการพัฒนาคนหมายถึงการให้ความสำคัญประชาชนเป็นลำดับแรก ไม่มีสิ่งอื่นใดแล้วที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าการพัฒนาคน ภายใต้แนวทางการพัฒนาคนขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ทรงอุทิศพระวรกาย ทรงงานโดยไม่รู้สีกเหน็ดเหนื่อย ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ และศาสนา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา ด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของพระองค์ ทำให้นานาประเทศตื่นตัวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การเดินสายกลาง รางวัลความสำเร็จสูงสุดครั้งนี้ เป็นการจุดประกายแนวคิดการพัฒนาแบบใหม่สู่นานาชาติ” จึงเป็นที่มาของหนังสือ “แนวคิดของความพอเพียง : ของขวัญจากประเทศไทยแด่โลกที่ไม่ยั่งยืน” (Sufficiency Thinking : Thailand's gift to an unsustainable world) ภาคภาษาอังกฤษ ได้โปรเฟสเซอร์ระดับโลกอย่าง ศ.ดร.แกลย์ ซี เอเวอรี ผู้บุกเบิกในแวดวงวิชาการด้านภาวะผู้นำแบบพอเพียง ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับทั้งในเอเชีย ยุโรป อเมริกาเหนือ และออสเตรเลีย เป็นบรรณาธิการ

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายจรัญกล่าวว่ ศ.ดร.เอเวอร์รี่

บอกว่าประเทศไทยมีประสบการณ์ที่พยายามทำเรื่องความยั่งยืนซึ่งถือว่าสำคัญสำหรับโลกปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับปัญหาความไม่ยั่งยืน คือ เมืองไทย ทำมาก่อนที่อื่น น่าจะแชร์เรื่องนี้กับโลก “ผมก็ประหลาดใจเหมือนกัน เพราะไม่ได้คิดว่า เราทำอะไรมากมายเป็นพิเศษ หรือดีกว่าโลก เราก็กทำไปเพราะเห็นว่าดีสำหรับประเทศไทย ก็ก้มหน้าก้มตาทำไปเรื่อย ๆ ด้วยความเพียร แต่เขาบอกว่าน่าจะแชร์กับโลกบ้างสิ เพราะโลกกำลังประสบปัญหานี้”

สำหรับเนื้อหาของหนังสือนำเสนอหลักปฏิบัติของภาวะผู้นำอย่างยั่งยืน รวมถึงกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่ ศ.ดร.แกลย์ ซี เอเวอรี และ ศ.ดร.ฮาราลด์ เบิร์ก สไตเนอร์ บรรณาธิการของหนังสือได้เรียบเรียง พร้อมด้วยมุมมองของผู้เชี่ยวชาญชาวไทย 20 คนในการสร้างสรรค์สังคมที่มั่นคงและมีความสุข ด้วยการนำแนวคิดของความพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วน “การเปิดตัวหนังสือเล่มนี้ เราต้องการแสดงถึงความพยายามครั้งสำคัญของคุณะผู้เขียนในการประเมินประสิทธิภาพหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างเป็นระบบและรวบรวมกรณีศึกษาที่พิสูจน์ความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ทั้งต่อตัวบุคคล ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งแวดวงต่าง ๆ อาทิ ธุรกิจ การศึกษา สาธารณสุข และการเกษตร” นายจिरายุกกล่าว

เนื้อหาในหนังสือ ศ.ดร.เอเวอรี ได้เกริ่นไว้ที่น่าสนใจว่า “Thailand : An unexpected role model” หมายถึง “ประเทศไทย : แบบอย่างที่น่าทึ่งในความคาดหมาย” นายจिरายุก เล่าว่า ศ.ดร.เอเวอรี ระบุว่าคนต่างประเทศจะมองคนไทยเป็นคนง่าย ๆ สบาย ๆ เป็นสยามเมืองยิ้ม เป็นประเทศเล็ก ๆ ระบบเศรษฐกิจเล็ก ๆ ไม่ใหญ่เหมือนอเมริกาหรือจีน ไม่คิดว่าจะมีความคิดที่ลึกซึ้งเกิดขึ้นที่เมืองไทยซึ่งประเทศไทยเป็นผู้นำของโลก ในการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ ทั่วประเทศ สังคมโลกจะต้องเรียนรู้จากประเทศไทยตรงนี้ เพราะว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จ

สิ่งที่ ศ.ดร.เอเวอรี ที่มากที่สุดคือ ภาคการศึกษา เพราะสำคัญและหมายถึงคนของเราในอนาคต สิ่งที่ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาชาติ ตั้งแต่ปี 2550 กระทั่งปัจจุบันมีโรงเรียน 21,000 โรงเรียน จากทั้งหมด 37,000 โรงเรียน กลายเป็นสถานศึกษาพอเพียง โดยหลักสูตรจะค่อย ๆ สอนตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พอถึง ม.6 เด็กสามารถเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้เต็มที่ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนเท่านั้น แต่ต้องทำทั้งโรงเรียน ทั้งผู้อำนวยการ ครู ทุกคนต้องไปทิศทางเดียวกันหมด รวมทั้งเอาพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมด้วย ถึงจะประสบความสำเร็จ” นายจिरายุกระบุ 10 ปีที่ผ่านมา มีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่านักเรียนที่มีแนวทางการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง “ต่างจาก” นักเรียนโรงเรียนทั่วไป เด็กมีจิตสาธารณะ มีวินัย มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และอยู่อย่างพอเพียง

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.ปริยานุช ธรรมปิยา

ผู้อำนวยการศูนย์สถานศึกษาพอเพียงฯ เผยผลวิจัยว่า เมื่อเราขับเคลื่อนความพอเพียง
จะได้เด็ที่ดี เมื่อดีแล้ว เขาจะมีความสุข และความเก่งตามมา ซึ่งผลสอบโอเน็ต โรงเรียน
พอเพียงมีคะแนนที่ดี เพราะฉะนั้นพิสูจน์แล้วว่าหลักพอเพียง ทำแล้วได้ผลจริง แม้จะ
ใช้เวลานานแต่ได้ผล และควรเป็นเรื่องที่การศึกษาจะต้องทำ เพราะการศึกษาเป็น
การลงทุนระยะยาวของประเทศ”

นายจิรายุ กล่าว การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะคือคุณภาพของคนเจน
เนอเรชั่นหน้า ซึ่ง ศ.ดร.เอเวอรี่ทิ้งมาก เพราะไม่เคยเห็นประเทศไหนที่คิดจะทำ
ได้ถึงขนาดนี้ แม้จะมีคำถามต่อไปว่า เมื่อเด็กจบมาแล้ว เข้าสู่สังคม จะต้านกระแส
สังคมไหวไหม ก็เป็นความพยายามที่ต้องทำกันต่อไป

ณ วันนี้ นายจิรายุบอกว่า คำว่า “พอเพียง” ของคนไทยยังอยู่ในระดับสมอง
แต่ยังไม่เข้า “สายเลือด” หรือ “ดีเอ็นเอ”

เพราะถ้าเข้าดีเอ็นเอ จะต้องปฏิเสธการซื้อหรืออะไรที่ฟุ่มเฟือยเกินไป เวลา
เกิดความโลภขึ้นมา ต้องสกัดได้ โดยไม่จำเป็นต้องเอาสมองไปตัด แต่ผมเชื่อว่า
ต่อไปจะเป็นไปได้ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเข้าไปอยู่ในดีเอ็นเอของคนไทย
หัวใจเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากไม่โลภ ต้องมีความรู้คู่คุณธรรม มีผู้นำที่ดีเป็น
โรลโมเดล และเอา 3 หลักไปใช้คือ พอประมาณ ไม่สุดโต่ง มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน
ที่ดี” นายจิรายุ กล่าว ซึ่ง “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช”
ทรงเป็น “แบบอย่างที่ดี” ในเรื่องนี้

“พระองค์ทรงเป็นแรงบันดาลใจ พระจริยวัตรต่างๆ ที่พวกเราได้อยู่แล้ว
อย่างเรื่องยาสีฟัน รongพระบาท พระองค์ทรงเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ทรงเป็นปราชญ์
ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนัก ทรงสนพระทัยทุกเรื่องที่เป็นเรื่องของ
ประชาชน ตั้งแต่พระปฐมบรมราชโองการที่ทรงปฏิบัติมาตลอด 70 ปี แห่งการครอง
สิริราชสมบัติว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน
ชาวสยาม” นายจิรายุกล่าว

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” แนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานให้คนไทย และได้รับการแช่ซ้อง” เป็นปรัชญาที่เป็น “ของขวัญ” แต่ “โลก”

การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากบทความวารสารของ นายจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช

ที่นำมาลงในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ 2

ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2557 ได้เขียนไว้ว่า

ตลอดเวลาที่ครั้งศตวรรษ นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระองค์ได้ทรงทุ่มเทพระวรกายและพระสติปัญญา ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพสกนิกรของพระองค์อย่างมิเคยย่อท้อ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของพสกนิกรเป็นที่ตั้ง ทรงอาศัยหลักการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม หลักวิชา ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิสังคมไทย เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการเสริมสร้างประโยชน์สุขของพสกนิกรทุกหมู่เหล่าของประเทศ

จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ นับตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา จะพบว่า พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันภายใต้ชื่อว่า **เศรษฐกิจพอเพียง**

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

วิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาเป็นบทเรียนของการพัฒนา ที่ไม่สมดุลและไม่มีเสถียรภาพ

ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับอัตราภาพขององค์กรสังคม หรือบริบทของประเทศ หรือความพร้อมของคนและระบบ ที่หวังพึ่งพิงความรู้ เงินลงทุน หรือตลาดจากภายนอกประเทศมากเกินไป โดยไม่เตรียมสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายนอก ในขณะเดียวกัน ปัญหาซึ่งทับถมมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายทุน กระจายความเจริญ และกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคน และ ในเชิงพื้นที่เกิดปัญหาทางสังคม ความย่อหย่อนทางคุณธรรม ความเสื่อมสลายของวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทย ตลอดจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

บทเรียนจากการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประชาชนชาวไทยทุกระดับในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม นักวิชาการ ย้อนกลับมาพิจารณาและทบทวนวิถีการดำเนินชีวิต และแนวทางการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา แล้วหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาและดำเนินชีวิตตาม แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดกลุ่มนักคิดและนักปฏิบัติจากหลายหน่วยงานและหลายสาขาอาชีพ ทั้งในระดับรากหญ้าและส่วนกลาง ที่หันมาให้ความสนใจศึกษา ค้นคว้าพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในเชิงกรอบแนวคิดทางทฤษฎี และใช้เป็นแนวทางประกอบการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ในฐานะหน่วยงานหลัก ในการวางแผนของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของแนวพระราชดำริดังกล่าว จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันพิจารณากลับกรองพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สรุปลอกมาเป็นนิยามความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้เชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคม มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง และประเทศชาติมั่นคงในที่สุด

แนวคิดหลักของปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างภาคปฏิบัติ
ที่รู้จักกันแพร่หลาย

แนวคิดหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีเป้าประสงค์คือ มุ่งให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานในการที่จะก่อให้เกิดความพอเพียงคือ จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และ ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

ตัวอย่างภาคปฏิบัติที่รู้จักกันแพร่หลาย

ตัวอย่างภาคปฏิบัติที่รู้จักกันแพร่หลายตัวอย่างหนึ่งของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ แนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ที่พระราชทานไว้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการสร้างความมั่นคงในระดับครัวเรือน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งก่อน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น แล้วก้าวเข้าสู่การรวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบของกลุ่ม ชุมชนหรือกลุ่มธุรกิจต่อเนื่อง เพื่อร่วมมือกันสร้างสรรค์และป้องกันแรงทางลบจากภายนอก สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และท้ายสุดเป็นการสร้างความเชื่อมโยง กับธุรกิจ ขนาดใหญ่ ภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ นอกกลุ่มเพื่อขยายขอบเขตความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ ไปสู่ระดับประเทศ

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

การริเริ่มขบวนการขับเคลื่อน : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หลังจากที่ได้เชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศระยะหนึ่งแล้วก็ได้พบว่า ยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนและมีการตีความที่หลากหลายเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สศช. จึงเสนอให้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมต่อ ขยายผล แนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การนำหลัก ปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง

สศช. ได้เสนอกรอบแนวคิดและแนวทางการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาเมื่อเดือนกันยายน 2546 และคณะกรรมการฯ มีมติให้ความเห็นชอบต่อการดำเนินการดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่ดีควรสนับสนุน โดยมีข้อเสนอแนะให้เน้นการมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม วิธีการที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจการวัดผลสำเร็จเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับเชิงปริมาณ และให้ความเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คณะกรรมการฯ โดยมีนายจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน เพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนฯ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

เป้าหมายของการขับเคลื่อนฯ

การสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไป ใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในหมู่ ประชาชนทุกภาคส่วน และทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม และท้ายที่สุด นำไปสู่การปลูกฝังปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับระบบและโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ยุทธวิธีในการขับเคลื่อน จะมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน

แนวทางการสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ

การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมุ่ง สานต่อความคิด เชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้อย่างหลากหลาย และจุดประกาย ให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น การสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ จะมีขอบเขตการดำเนินงาน 4 แผนงาน ควบคู่กันไปดังนี้

1) แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง

โดยสร้างแกนกลางในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อทำหน้าที่ขยาย
เชื่อมโยงและพัฒนา เครือข่ายแห่งการเรียนรู้ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอด
จนสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเครือข่าย ให้มีโอกาสดแลกเปลี่ยนประสบการณ์
และความรู้ร่วมกันรวมทั้งสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นฐานสำหรับเชื่อมโยงเครือข่าย
เรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถ เผยแพร่ให้ประชาชนในภาคส่วน
ต่าง ๆ นำเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้ และขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง

2) แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริม การศึกษาวิจัย

โดยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็น
แนวทาง วิธีการ ตลอดจนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็น
พื้นฐานในการดำเนินชีวิต การพัฒนาวิชาการจะเน้นการวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อให้
มีแนวทางเลือกในการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ และการสร้างระบบเตือนภัยเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในสังคม

3) แผนงานสร้างหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้

โดยสร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน วิทยากร ครู ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง เป็นต้น ให้มีโอกาสดำรงและเรียนรู้จากการปฏิบัติ จนสามารถตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แล้วเกิดการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ น้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ การสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จะเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อหารูปแบบ การหาตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสม ตลอดจนสร้างความพร้อมของแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้สามารถนำไปดำเนินการต่อได้เองอย่างต่อเนื่อง

4) แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และ รณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคม

โดยสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้าง
ปลูกฝังค่านิยมและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่จะต้องมีวิธีการ
และรูปแบบในการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งสอดคล้องกับเนื้อหาและ
แนวคิดของหลักปรัชญาฯ

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลไกและระยะเวลาการดำเนินการ

การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องมีแกนกลางในการขับเคลื่อน และเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการ เพื่อความมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการระดมพลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน โครงสร้างการบริหารจัดการจะเป็นกลไก 3 ระดับดังนี้

1 ระดับที่หนึ่ง

คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะเชิงแนวทาง และข้อพึงพิจารณาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

2 ระดับที่สอง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่ประสานเครือข่ายทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติให้เกิดการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม กำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมหลัก ๆ ของการดำเนินงาน ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมภายใต้แผนงานในการสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน

3 ระดับที่สาม

กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานฯ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเบื้องต้นของเครือข่ายดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางที่คณะอนุกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบ และรับผิดชอบการดำเนินงานในภาคปฏิบัติตลอดจนการบริหารจัดการทั่วไป

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินการขับเคลื่อนฯ ได้เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึงเดือนธันวาคม 2550 โดยมุ่งเผยแพร่ขยายผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่ประชาชนทั่วไป โดยมีเครือข่ายเรียนรู้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ ตั้งแต่เครือข่ายในระดับเยาวชน จนถึงเครือข่ายในสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีพลัง และเครือข่ายต่าง ๆ จะนำเสนอตัวอย่างผลงานของตนที่เกี่ยวข้องและโดดเด่นในพื้นที่ หรือตามภารกิจของแต่ละภาคี ตลอดปี 2550 เพื่อเป็นการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายผลการดำเนินงาน เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา ในเดือนธันวาคม 2550

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จะเป็นการเสริมพลังการพัฒนาที่เน้นการพึ่งตนเอง และการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในเวทีโลก เพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจ และสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ สามารถปรับตัว เลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

“23 หลักการทรงงาน” กับ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงยึดการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบครอบ ทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนา เพื่อมุ่งประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด ด้วยหลักการทรงงานที่มีคุณค่า ที่สำคัญงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือสำนักงาน กปร. ได้รวบรวมและประมวลไว้ให้กับผู้ปฏิบัติงานและประชาชนได้ยึดเป็นแนวทางในการนำมาเป็นแบบอย่างเพื่อตามรอยเบื้องพระยุคลบาท อันส่งผลให้บังเกิดความสุขความเจริญต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติตลอดไป ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ :

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นจากเอกสารต่าง ๆ และสอบถามจากผู้ที่มีความรู้ เช่น ครู เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ หรือสอบถามจากผู้ชำนาญการด้านนั้น ๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง

2. เริ่มจากข้างใน :

สร้างความเข้มแข็งให้ตนเองและครอบครัว ให้มีความพร้อมที่จะเติบโตอย่างเข้มแข็งเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาแข่งขันหรือช่วยเหลือแผ่แผ่สังคมภายนอก ไม่อยากได้ อยากมีสินค้าหรือเทคโนโลยีที่เกินความจำเป็น

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก :

มองปัญหาในภาพรวม (Macro) แต่จะต้องเริ่มแก้ปัญหากจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าก่อน

4. ทำตามลำดับขั้น :

รู้จักการวางแผน เริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุด เช่น จำเป็นที่สุดในการใช้ชีวิตก็คือเรื่อง สุขภาพอนามัย เมื่อร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว จึงค่อยพัฒนาเรื่องคุณภาพชีวิต สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ความรู้ และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เป็นลำดับต่อ ๆ ไป

5. ภูมิสังคม :

การจะแก้ไขปัญหา หรือสร้างสรรค์พัฒนาอะไร จะต้องสอดคล้องกับสภาพสังคม ลักษณะนิสัยใจคอ ตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในสังคมนั้น

6. องค์กรรวม :

มองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบ ให้ครบวงจร ทุกมิติ และคิดเชื่อมโยงเพื่อให้ เข้าใจถึงเหตุและผล เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องรัดกุม

7. ไม่ติดตำรา :

อนุโลม และรอมชอมกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และจิตวิทยาของชุมชน อ้างอิงความรู้จากตำราอย่างอะลุ่มอล่วย ไม่ยึดติดกับความรู้เดิม ๆ หรือวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด :

ใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ไม่ต้องลงทุนให้สูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากและมีราคาแพง

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

9. ทำให้ง่าย :

การจะทำอะไรก็ตาม ให้เลือกวิธีที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และระบบนิเวศน์ ใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทาง เมื่อ "ทำให้ง่าย" ก็จะเป็นเรื่องไม่ยาก

10. การมีส่วนร่วม :

เปิดโอกาสให้คนในครอบครัว ในชุมชน หรือกลุ่มที่กำลังทำงานใด ๆ ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างมี "ประชาธิปไตย"

11. ประโยชน์ส่วนรวม :

นึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ เมื่อทุกคนได้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง ก็จะมีการเกื้อกูลกันอย่างเต็มที่

12. บริการรวมที่จุดเดียว :

ไม่ยึดติดกับการเป็นเจ้าของ หรือเป็นคนสำคัญ ลดช่องว่างของคนที่ร่วมงานกัน ร่วมมือกันบริการ ไม่ต่างคนต่างทำ

13. ใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ :

มองอย่างละเอียดถึงปัญหาและทำความเข้าใจกับธรรมชาติของสิ่งที่เป็นปัญหานั้น เพื่อให้แก้ไขได้อย่างเป็นธรรมชาติ (ธรรมชาติ แปลว่าสิ่งที่เกิด มี และเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ เองโดยไม่ได้ปรุงแต่ง)

14. ใช้ธรรมปราบอธรรม :

ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่โดยปกติแล้วไม่ดี ไม่มีราคา ให้แก้ไขปัญหา โดยต้องใช้อย่างระมัดระวัง เช่น การใช้ผักตบชวาแก้ปัญหาน้ำเสีย ก็ต้องระวังไม่ให้เกิดผักตบชวามากเกินไป

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

15. ปลุกป่าในใจคน :

จะสร้างสิ่งใดก็ตาม ให้สร้างสำนึกของคน ให้เขาเห็นคุณค่าก่อน

16. ขาดทุนคือกำไร :

"การให้" และ "การเสียสละ" ถึงแม้จะไม่มีผลตอบแทนเป็นเงินทอง แต่ก็เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งผู้ให้ และผู้รับ จึงถือได้ว่าเป็น "กำไร"

17. การพึ่งตนเอง :

ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อพึ่งพาตนเองได้ จึงจะสามารถสร้างความเจริญให้สังคมได้

18. พออยู่พอกิน :

มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและครอบครัวให้มีความอยู่ดีกินดี มีชีวิตอยู่ในขั้น "พออยู่พอกิน" ก่อนแล้วจึงขยับขยายให้มีความก้าวหน้าต่อไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

19. เศรษฐกิจพอเพียง :

ยึดหลักทางสายกลาง พอเพียง พอประมาณ ด้วยเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีสติปัญญา รอบคอบ

20. ซื่อสัตย์ สุจริต และกตัญญู :

"ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ..." พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

21. ทำงานอย่างมีความสุข :

เลือกทำแต่สิ่งดีงาม สิ่งที่จะทำให้ตนเองเป็นสุข เหมือนกับที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า... "ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น"

22. ความเพียร :

การลงมือทำสิ่งใด ๆ ในระยะแรกย่อมจะไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก ต้องเพียรพยายาม และไม่ท้อถอย

23. รู้ รัก สามัคคี :

ก่อนจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้อง **รู้** เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ

รัก เมื่อเรารู้ถึงสิ่งที่จะลงมือทำมากพอแล้ว จะต้องมีความรัก ความพึงใจที่จะเข้าไปลงมือทำอย่างตั้งใจ

สามัคคี สิ่งที่เราทำคนเดียวไม่ได้ การร่วมมือร่วมใจกับผู้อื่นจะเกิดพลังในการทำงานให้ลุล่วงได้ดีกว่า

บทที่

04

การประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง
ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ
ประชาชน เกษตรกร
หน่วยงานภาครัฐ
องค์กรภาคธุรกิจ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

จากบทความของ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้เขียน
ลงวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มีนาคม 2550
เขียนไว้ว่า

ปัจจุบัน ได้มีการนำแนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช ไปถ่ายทอดประยุกต์และขับเคลื่อนแก่ประชาชนชาวไทยทุกระดับชั้น
อาชีพและวัย และใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การอบรม บทความวิทยุ โทรทัศน์
เพลงสากล เพลงพื้นเมืองและการแสดงประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่จากการสำรวจ
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนพบว่า ส่วนใหญ่ยังมีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง น้อยมากจนถึงไม่เข้าใจเลย แสดงว่าวิธีการถ่ายทอด
ความรู้ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการบรรยายของวิทยากรหลายท่านยังไม่ถูกต้องหรือ
เหมาะสมเท่าที่ควร จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงด้วยวิธีการหลายอย่างเช่น มีการประชุม
หารือกันระหว่างวิทยากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำวิธีการถ่ายทอดประยุกต์
ให้ถูกต้องขึ้น ต้องมีการค้นหาหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีวิธีการปฏิบัติงานตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงอย่างตรงตามแนวคิด เพื่อให้เป็นตัวอย่างและวิทยากรหลายท่าน
จะต้องกลับไปศึกษาและพิจารณาพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดชที่ได้ทรงบำเพ็ญปฏิบัติมาตั้งแต่ปี 2494 ตามสาขาวิชาและอาชีพต่าง ๆ
ของประชาชน ตามลำดับของกาลเวลา ดังนี้

พระราชกรณียกิจของพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1. การสาธารณสุข การแพทย์
2. อาหารของประชาชน เช่น ข้าว ปลา นม ผัก ผลไม้ และสัตว์เล็ก เป็นต้น
3. อาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทุกภาค และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ น้ำ ป่าไม้ ดิน และสิ่งแวดล้อม
4. การศึกษา
5. เศรษฐกิจ
6. สังคม
7. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและพลังงาน และสิ่งแวดล้อม
8. เทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์
9. อื่น ๆ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

วิทยากรจะต้องนำองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงที่คนเข้าใจไป
ประยุกต์กับอาชีพและงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อุดมศึกษา ภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรม นักวิจัย
นักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักพัฒนาพลังงานทดแทน
นักสังคมและจิตวิทยา นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้นำชุมชน
ท้องถิ่น พนักงานกรุงเทพมหานคร ครูและโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
นิสิตปริญญาโทและหัวหน้ากลุ่มประชาชนที่สุพรรณบุรี สระแก้ว อุดรดิตถ์
และชลบุรี กรมส่งเสริมสหกรณ์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และ
นักพันธุศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยรวบรวมพระราชกรณียกิจ
ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ตั้งแต่เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ เมื่อวันที่
9 มิถุนายน 2489 จนถึงปัจจุบัน
โดยแยกออกเป็นแต่ละปี (60 ปี) และกิจกรรม
ภายในแต่ละปี (8 กิจกรรมหลัก) และมีสรุป
ผลงานของกิจกรรมแต่ละเรื่อง โดยเฉพาะแนวทาง
“เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้วิทยากร ผู้บรรยาย
และประชาชนที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา

จากวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2550 ในคอลัมภ์บทความเฉลิมพระเกียรติ จากบรรยายพิเศษของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้บรรยายพิเศษเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา” เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550 แก่ข้าราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ในการประชุมผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ณ โรงแรมปรินซ์พาเลซ กรุงเทพฯ

พระบรมราโชวาท พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีแนวคิดพื้นฐาน (Basic Concept) ทรงออกแบบมาจากประสบการณ์อันยาวนาน เราเรียกว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นชุดความคิดเพื่อให้หลักคิด ผมว่ามีประโยชน์ 3 ด้าน คือ

1. เป็นประโยชน์สำหรับทุกคน ใช้เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็เด็กนักเรียน ประชาชนทั่วไป บริษัท ในวงการศึกษ ครูถ้าเข้าใจสามารถนำไปใช้ในครอบครัวของครู ชีวิตเขาจะดีขึ้น และหากทำให้เด็กกว่า 12 ล้านคนได้ใช้เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิต เขาจะเป็นคนดี เขาจะเป็นคนไม่เสี่ยง เพราะปรัชญานี้ต้องการที่จะให้เราภูมิคุ้มกัน 4 ด้าน รองรับความเสี่ยงทุกอย่าง เป็นการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ในชีวิต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการใช้ได้หมด

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

2. เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร

เป็นการกำหนดนโยบายในการบริหารโรงเรียน
ทางกระทรวงศึกษาธิการ / เขตพื้นที่ / โรงเรียน
ก็นำไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายในการบริหาร
โรงเรียน บริหารหลักสูตร บริหารสาระ
การเรียนรู้ บริหารกิจการนักเรียน

3. ใช้สำหรับผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นการกำหนดเป็นแนวปฏิบัติ
(Practical Guideline) ในการออกแนวทางในการปฏิบัติ เช่น
เจ้าหน้าที่บัญชี จะออกแบบบัญชี คิดตรงนี้ได้ไหม จะทำให้
รอบคอบขึ้น หากเราเป็นครูพละ จะออกแบบเพื่อสอนวิชาพละ
แล้วเวลาออกแบบก็ออกแบบตามหลักสูตรการเรียนการสอน
(Course Syllabus) ของท่าน แต่วิธีออกแบบก็ควรคำนึงถึง
เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยก็จะช่วยให้ไม่เสี่ยงและ
รอบคอบขึ้น ประโยชน์อยู่ตรงนี้ ประโยชน์อยู่ตรงที่เข้าไปอยู่
ในกระบวนการคิดของเราด้วย คิดในการดำเนินชีวิต
ในการวางนโยบาย และการปฏิบัติ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ปี 2549 เราค่อนข้างฮือฮาเรื่องนี้มาก เรามีคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน และที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือสภาพัฒนาฯ มีสำนักงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีเอกสาร ตัวอย่างวิทยากร รายชื่อตัวอย่างการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ทั้งภาครัฐ ชุมชน ครอบครัว เอกชน รัฐวิสาหกิจ ทั้งฝ่ายเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาค หากใครอยากได้ข้อมูล ที่นี่จะมีมาก

อีกแห่งที่มีข้อมูลคือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ส่วนที่นี้ตัวเองก็มีการตั้งสำนักงานขึ้นมาฝึกอบรมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ที่จังหวัดเชียงใหม่ตั้งสำนักงานเพื่อวิจัยและขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทำเป็นหลักสูตรปริญญาโท หลักสูตรพัฒนาสังคมโดยใช้ฐานจากเศรษฐกิจพอเพียงและวิธีการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นตัวอย่าง มีคนจบมาจากทั่วประเทศ ที่กระทรวงศึกษาฯ เอง ก็ได้นำเอาปรัชญานี้ไปใช้ค่อนข้างมาก เป็นทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาของหลักสูตร บทเรียนกิจกรรมนักเรียนด้วย

นายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติรับรู้เรื่องนี้ก็ตื่นเต้นมาก เมื่อปลายเดือนพฤษภาคมที่แล้วขอเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แต่ก่อนหน้านี้ได้ไปแสดงสุนทรพจน์ที่กระทรวงการต่างประเทศแล้วบอกว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เป็นประโยชน์กับเฉพาะประเทศไทย แต่เป็นประโยชน์กับที่ไหนก็ได้ ท่านใช้คำว่า “Anywhere” ที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง คือ Internal Shock และ External Shock ซึ่งเกิดมาจากกระบวนการโลกาภิวัตน์

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

กับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่มีชีวิตใครอยู่ในระนาบเดียวตลอด มีขึ้นมีลง มีขาดทุนมีกำไร มีเจริญ มีเสื่อมตลอด แต่เราจะทำอย่างไรที่จะปูพื้นฐาน (Foundation) ให้เข้มแข็งเพื่อรองรับกับผลกระทบสิ่งเหล่านี้ได้ ทั้งชีวิต บริษัท โรงเรียน กระทรวง เราจะรับมืออย่างไร พอเปลี่ยนรัฐมนตรีก็มี Shock ที่เป็น Political Shock พอเปลี่ยนผู้อำนวยการโรงเรียนที่ โรงเรียนก็รับ Shock ที่เป็น Administrative Shock เราจะรับมืออย่างไร เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ รัฐตัดงบประมาณลงเราก็เจอ Budgets Shock โรงเรียนเราจะรับมืออย่างไร ประเทศเราเจอวิกฤติการเงินเราจะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงอย่างไร ตรงนี้คือพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น โคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ จึงบอกว่าปรัชญานี้ ไม่ได้ดีเฉพาะประเทศไทย หลังจากนั้นจึงตั้งกรรมการ UNDP สำนักงานใหญ่ อยู่ใกล้กระทรวงศึกษาฯ เขาได้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาชุดหนึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้ทำรายงาน ซึ่ง UNDP Asia Pacific เขามีหน้าที่ทำรายงาน แต่ละประเทศว่า ประเทศเหล่านั้นทำอะไร พัฒนาอย่างไร ซึ่งของประเทศไทย ที่ออกมาเมื่อเดือนมกราคม 2550 ได้เปิดตัวไปแล้ว เป็น UNDP Thailand Report หัวข้อว่า Human Development เป็นเรื่องการพัฒนาคนทั้งเล่ม และได้พูดถึงข้อมูลข่าวสารความรู้ การพัฒนาประเทศไทยวางอยู่บนหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง Director ของ UNDP Asia Pacific ได้พูดในที่ประชุมที่ทำเนียบรัฐบาล บอกว่าจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ไปเผยแพร่อีก 166 ประเทศ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ในประเทศเพื่อนบ้านก็มีการนำไปใช้บ้างแล้ว เช่น ที่ประเทศกัมพูชา มีหมู่บ้านที่ทดลองทฤษฎีนี้ อยู่นอกกรุงพนมเปญ ทางตะวันออกเฉียงใต้ นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เขาก็ว่าดี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ต่อต้านความรวย คนรวยก็ใช้ได้ แต่ปรัชญานี้จะช่วยคนจนได้มาก จะช่วยให้พ้นจนเป็นเครื่องมือที่ดี ครูที่เป็นหนี้ทั้งหลายลดได้ถ้านำปรัชญานี้ไปใช้ได้ ต้องฝึกใจได้ ผู้อำนวยการเขตต้องทำเป็นตัวอย่าง ผมจะเริ่มเข้าเรื่องแล้ว

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

พระราชดำรัส เมื่อปี 2542

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำรา เศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่า เรามีความคิดใหม่ และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือ ไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงออกแบบปรัชญานี้ ไม่ใช่มีพระราชประสงค์ที่จะชะลอการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งของไทยและของโลก แต่ทรงออกแบบปรัชญานี้ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น เมื่ออาทิตย์ที่แล้วมีการประชุม World Economic Forum ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ หัวข้อ “ความจนและความรวย” ผมว่าถ้าเขาสนใจปรัชญานี้จะช่วยเป็นทางออกทางหนึ่ง เป็นหลักคิดทางหนึ่งที่จะช่วยลดช่องว่างคนรวยกับคนจน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ทุก 2 ปี จะสำรวจหนี้สินของครัวเรือนในประเทศไทย ปี 2543, 2545, 2547, 2549 เขาประกาศว่า ปี 2545 เท่ากับคนไทย 50 เปอร์เซ็นต์ เป็นหนี้ 40 เปอร์เซ็นต์ ไม่เป็นหนี้แล้วเฉลี่ยหนี้ 50 เปอร์เซ็นต์ ที่เป็นหนี้เท่ากับ 80,000 บาทต่อครัวเรือน อีก 4 ปีให้หลังคือ ปี 2549 จำนวนหนี้ครัวเรือนเพิ่มเป็น 60 เปอร์เซ็นต์ แล้วเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 118,000 บาท ใครอยากได้ตัวเลขที่แท้จริงไปขอได้ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ผมถามนักธุรกิจ คุณสร้างสินค้า/บริการเพื่อขายให้คนไทย แล้วคนไทยเป็นหนี้บักโกรก คุณจะขายไปได้เท่าไร่ กับการที่เราเปลี่ยนคนไทยจากคนเป็นหนี้เป็นคนออม สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น คนไทยเก่งขึ้น สร้างการศึกษาดีขึ้น มีทักษะ แล้วลดจากนี้เป็นเงินออม อำนาจการซื้อจะมากขึ้นแน่นอน เราเห็นตรงนี้ไหม เราไปหลงระเริงการส่งออก เพราะขณะนี้เราพึ่งตนเองไม่ได้ แต่ไม่ใช่ให้ไหลไปเรื่อย ตอนนีจีดีพี (Gross Domestic Product) ของเราเกิดจากส่งออก 63 เปอร์เซ็นต์ ขายในประเทศ 37 เปอร์เซ็นต์ แล้วเราก็ร้องเมื่อมีโรคใช้หวัดนก ต่างชาติไม่มาท่องเที่ยว เมื่อเกิดการแข็งตัวค่าเงินบาท เราก็แย่ เพราะ 2 ใน 3 ของเราพึ่งพาการส่งออก เราพยายามไม่ทำให้การค้าภายในแข็งแรง คนที่ได้คือคนส่งออก ใครทำส่งออกก็คือต่างประเทศ คนรวย แต่คนข้างล่าง พวกรากหญ้าไม่ได้

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชรับสั่งว่า ไปใช้ในหลักการเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศ ของโลกดีขึ้น เศรษฐกิจไม่ชอบหรือกลัว เพราะว่าเราต้องการให้คนพ้นจากหนี้ โดยทำให้คนข้างล่างพึ่งตนเองได้ แล้วทำให้คนข้างบนยิ่งรวยไปได้ เราไม่ได้ค้านการรวมรวมพวกยี่ปั้วในตลาด ถ้าชวานาจนมาก ๆ พวกยี่ปั้วในตลาดสิ่งของมาขายจะขายให้ใครซึ่งเศรษฐกิจในตลาดเล็ก ๆ จะดีต่อเมื่อชวานาเขามีรายได้ไม่ใช่มีหนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชประสงค์จะแก้ปัญหาโดยสร้างพื้นฐานที่เข้มแข็ง (Strong Foundation) ให้กับเศรษฐกิจ แล้วพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเชื่อว่าจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเน้นย้ำ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง อีกครั้งในปี 2543 คือ ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยความเหตุด้วยผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทุกคนจะมีความสุข เราต้องมาตีความตรงนี้ให้แตกว่าเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร แล้วความสุขในความพอมันคืออะไร ต้องเปลี่ยนคุณค่า (Value) เพราะอยู่มา 5 - 6 ปี มันฟังเพื่อ ต้องเล่นแบรนต์แนม แล้วมาบอกว่ามาใส่เสื้อเก่ากันเถอะไม่ต้องตัดอีก 3 ปี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงทำจริง ฉลองพระบาทที่ใช้บริษัทแพนนะครีบ ท่านผู้หญิงเพชร ทันตแพทย์ ผู้ทำงานถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาตลอด เคยขอหลอดยาสีพระทนต์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ส่วนพระองค์ ซึ่งปกติทรงใช้หมูนเกลียวจนถึงที่สุดเลย มีอยู่ครั้งหนึ่งทรงใช้ไปอยู่สักค่อนหนึ่ง พวกฝ่ายในหวังดีนำไปทิ้งแล้วนำหลอดยาสีพระทนต์ใหม่ถวาย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชรับสั่งว่าไม่ได้หรอกให้ไปเก็บมาจากถังขยะ เพราะยังไม่หมด สมเด็จพระเจ้าสอนว่าต้องใช้ให้หมด

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ผมถึงบอกว่า 5-6 ปีที่ผ่านมา เราไปสร้างความฟุ้งเฟ้อ แล้วจู่ ๆ มาให้คนไทยหันกลับมาอย่างนี้เถอะ มาใส่เสื้อผ้าเก่าก็ได้ไม่ต้องตัดใหม่ ยากนะยากจริง ๆ อย่างครูผู้หญิงอย่าไปใช้เครื่องสำอางมากนัก ท่านจะไหวหรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่ลองฟังดูเถอะมันมีเหตุผลของมัน อย่างนำไปใช้แล้วเกิดทุกข์ ไม่มีประโยชน์ไม่ตรงตามพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รับสั่งว่า ใช้แล้วต้องมีความสุข

ทรงเน้นย้ำเศรษฐกิจพอเพียง คือ ไม่โลภมาก ไม่เบียดเบียน

คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย แล้วก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดนี้ ไม่ใช่เพียงเรื่องเศรษฐกิจ คือมีความคิดพอเพียง มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก มีของเหลือทิ้งก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ ต้องไม่ไปก่อกวน ต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น เบียดเบียนตัวเอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่ามีมากก็ไม่เป็นไร มีเป็นแสนล้าน ลูกชายเขาจะซื้อนาฬิกาข้อมือหนึ่งก็เรื่องของเขา เรามีเงินเดือน 15,000 บาท เราจะทำให้ลูกเราใส่นาฬิกาข้อมือราคา 50,000 บาท ก็ต้องไปเบียดเบียนใครหรือเปล่า ถ้ามีมรดกก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าต้องเบียดเบียนก็ไม่ได้ ต้องตามอัตภาพหรือเปล่า ซึ่งตรงนี้ผมว่า เป็นวิธีคิด คนเป็นหนี้มีใครบ้างที่มีกำลังใจมีความร่าเริง ไม่มีท้อ ความพร้อม ในการสอนก็ไม่มี ครูที่มีหนี้ก็ไม่อยากสอน บางโรงเรียนที่ผมตามเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่าประตูโรงเรียนใหญ่โต สวย แต่เข้าไปดูในโรงเรียนกลับขอมซ่อ ห้องส้วมไม่ได้เรื่อง มันไม่สมดุล **ปรัชญานี้ต้องการให้เกิดสมดุลกับชีวิตและกิจการ**

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ในด้านการพูดจาและความคิดก็ต้องพอเพียงด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการทะเลาะกัน ความพอเพียงในความหมายนี้ คือความพอประมาณและความมีเหตุผล กระแสพระราชดำรัส เมื่อปี 2541 ที่ว่า

ความพอเพียงในความคิดก็คือ แสดงความคิดของตัวเอง ความเห็นของตัวเอง และ
ปล่อยให้คนอื่นพูดบ้าง และมาพิจารณาว่า ที่เขาพูดกับที่เราพูด อันไหนพอเพียง
อันไหนเข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยไม่รู้เรื่อง ก็จะกลายเป็น
ทะเลาะกัน เพราะฉะนั้นความพอเพียง จะสร้างความรักความสามัคคี ถ้านำหลัก
ความพอเพียงนี้มาใช้ คือต้องมีเหตุผล ความพอเพียงอีกประการคือ ต้องมีเหตุผล
สรุปก็คือ พอประมาณ มีเหตุผล เป็นความพอประมาณ ที่บอกความมีเหตุผล
พอเพียงในความคิด พอเพียงในการพูดจา พอเพียงในการกระทำ

เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2548 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเน้นย้ำว่า
คำที่สำคัญที่สุดคือคำว่า “พอ” ต้องสร้างความพอที่สมเหตุสมผลให้ได้แล้วจะมีความสุข
ในทางศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ เน้นในเรื่องของความประหยัด เน้นในเรื่องของความ
มัธยัสถ์ ไม่มีศาสนาไหน สอนให้ศาสนิกชนของตนนั้นสุดโต่ง

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีประโยชน์ ใครเชิญพูดเรื่องนี้ ผมจะพยายามไปเพราะมีคุณค่า ทุกตัวอักษรที่ได้กล่าวให้ฟังจากข้อความข้างต้น ผมตั้งคำถาม 4 คำถามดังนี้

- (1) ปรัชญานี้มีเป้าประสงค์อะไร
- (2) คำว่าพอเพียงมีองค์ประกอบอะไร
- (3) เราต้องเตรียมตัวเตรียมใจอย่างไรหรือมีเงื่อนไขอย่างไร ก่อนที่จะนำปรัชญานี้ไปใช้
- (4) ถ้านำไปใช้เต็มรูปแบบจะบังเกิดผลอะไรต่อเรา

ซึ่งขออนุญาตขยายความ ดังนี้

เป้าประสงค์

ขออนุญาตอ่าน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน รัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์”

คำสำคัญ ๆ ก็จะมีอย่างนี้ พอเป็นแนวทางปฏิบัติตน ข้างต้นผมขยายความว่าใช้ได้ 3 ทาง ใช้ในการดำเนินชีวิต ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติใช้เป็นแนวในการปฏิบัติ สำหรับประชาชนทุกระดับ หรือใครก็สามารถใช้ได้ ผมเคยนำไปพูดให้เด็กนักเรียนชาวเขา ป.4-ป.6 ใช้เวลาชั่วโมงเดียว หลังจากออกมาครูก็เข้าไปคุยกับเด็ก แล้วครูก็มารายงานผมบอกว่า เด็กเข้าใจง่าย ถ้าท่านจะนำไปใช้กับเด็กประถม กรุณาบอกกับเขาง่าย ๆ และใช้ตัวอย่างที่ใกล้ตัวเขาแล้วเขาจะเข้าใจ เช่นกัน เด็กมัธยมต้นมัธยมปลาย ได้หมด ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ได้หนี มีฝรั่งจะโจมตีเขียนลง Newsweek ว่า ปรัชญานี้ต่อต้านโลกาภิวัตน์ ซึ่งไม่จริง เราก็เห็นอยู่แล้วว่าปรัชญานี้ให้ก้าวให้ทัน ฝรั่งชอบให้เราพ่ายแพ้เพื่อที่จะได้เอาเปรียบเรา เราต้องเข้มแข็ง ต้องทำมาหากิน สู้เขาได้อย่างเทียมบ่าเทียมไหล่ ไม่ใช่เราเป็นหนี้บั๊กโกรก

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ความพอเพียง คืออะไร

ขออ่านประโยคต่อไป “ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะให้มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและจำเป็น ต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน”

เพราะฉะนั้นท่านผู้บริหารจะตัดสินใจทำโครงการอะไร ใช้งบประมาณเท่าใด ท่านต้องตอบทั้ง 3 คำถาม ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และกระเป๋าสตางค์มีภูมิคุ้มกันไหม ไม่ใช่ทำอะไรได้พุงนี้ก็จะทำแล้ว ไม่ใช่ความพอประมาณ คืออะไร คือความพอดี พอเหมาะแต่ความจำเป็น พอควรแก่อัตภาพ เช่น โรงเรียน เราขนาด 200 คน อีกโรงเรียนเขา 4,000 คน อัตภาพมันไม่เท่ากันภูมิสังคมศาสตร์ยังไม่เท่ากันเลย เรื่องพอประมาณ ท่านต้องคิดถึงปัจจัยเหล่านี้

ความมีเหตุผล ต้องดูว่าเหตุผลของท่านคืออะไร

- 1) เหตุผลตามหลักวิชา เช่น การลงทุนห้องสมุด หลักวิชาบอกว่านักเรียนเท่าไร หนาห้องเท่าไร ควรลงทุนเท่าไร
- 2) เหตุผลตามเกณฑ์สังคม ประเพณีวัฒนธรรม โรงเรียนของท่านอยู่ชุมชนนี้ เขามีประเพณีอะไร วัฒนธรรมอย่างไร ท่านก็ต้องลงไปร่วมด้วย มันมีเหตุผลทางกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่อย่างนั้นโรงเรียนท่านก็จะแปลกกว่าเขา เป็นหอคอยที่ไม่เกี่ยวข้องกับชาวบ้าน ความมีเหตุผลตามหลักกฎหมาย หลักศีลธรรม ความจำเป็นในการดำเนินชีวิต

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ

ภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ เงินออมก็ได้ลดหนี้ การลงทุนที่เสี่ยงน้อย กองทุนป้องกันวิกฤติ เขตพื้นที่ที่เราได้งบประมาณมหาเงินได้อีกนะครับ เขตพื้นที่บางที่มีเหตุฉุกเฉินที่เราคาดไม่ถึง แล้วเราจำเป็นต้องใช้งบประมาณ ถ้าเรามีกองทุนป้องกันวิกฤติไว้ มันจะทำให้เรารอดได้ ผมจะเตือนทุกแห่งว่าโรงเรียนอาจมีเงินนอกงบประมาณ ไม่ต้องคืนคลัง ถ้าท่านผู้บริหาร กำหนดนโยบายไว้สัก 5 เปอร์เซ็นต์ ทุกปี เก็บไว้ในกองทุนนี้ หากเกิดเรื่องฉุกเฉินท่านสามารถ มาใช้ได้ การลงทุนเพื่อพัฒนาสถาบัน ประเทศชาติ อันนี้ก็เป็นเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกัน ทางด้านวัตถุทั้งนั้น

ระบบภูมิคุ้มกันด้านสังคม

ภูมิคุ้มกันด้านสังคม รู้รักสามัคคีสังคมเข้มแข็งแน่นอน ระวัง ทะเลาะเบาะแว้ง ตลอดเวลา อันนี้สังคมบกร่อง อ่อนแอแน่นอน ร่วมมือร่วมใจกันกับสภาวะต่างคนต่างอยู่ บางโรงเรียนเราเข้าไปรู้เลยว่าโรงเรียนนี้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกัน เขาสร้างภูมิคุ้มกันทางด้าน สังคมไว้เข้มแข็งมาก บางโรงเรียนเข้าไปมีคนมากกระชิบ ผู้อำนวยการอีกพวกหนึ่ง รองผู้อำนวยการก็อีกพวกหนึ่ง อย่างนี้ไปไม่ถึงไหน ต่างคนต่างอยู่ มีคุณธรรมใฝ่ศาสนาธรรม ทุศีลห่างไกลศาสนา บางโรงเรียนเป็นสังคมสีขาว บางโรงเรียนเป็นเหยื่อของอบายมุข บางแห่งคนที่จะมาเร่ขายยาบ้าเข้าไม่ได้ ขายหวยเถื่อนก็ไม่ได้ บางโรงเรียนขายกันหมดทั้ง ครูใหญ่ ครูน้อย ภารโรง อบายมุขมันเข้าง่ายเพราะว่าเราไม่ได้สร้างความเข้มแข็งภูมิคุ้มกัน ทางด้านสังคมไว้ อยู่เย็นเป็นสุขกับอยู่ร้อนนอนทุกข์ ทุนสังคมสูงกับทุนสังคมต่ำ ขอฝากไว้ ด้วยนะครับ สิ่งเหล่านี้ท่านแก้ไขได้หมด ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารจะสร้างภูมิคุ้มกันที่ เข้มแข็งก็ได้หรือปล่อยให้มันบกร่องแล้วแต่ท่าน โดยนโยบายของรัฐผ่านมาทางกระทรวง ศึกษาธิการ ต้องการให้ท่านนำคุณธรรมนำความรู้ อันนี้คือระบบภูมิคุ้มกันทางสังคมหรือ คุณธรรมก็ได้ ท่านไปสร้างได้เลย

ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ

ภูมิคุ้มกันเข้มแข็ง ประกอบด้วย

- (1) มีเงินออม
- (2) มีการประกันความเสี่ยงในอนาคต
- (3) มีการลงทุนเพื่อพัฒนา
- (4) มีการวางแผนระยะยาว

ภูมิคุ้มกันบกพร่อง คือ

- (1) มีหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้
- (2) ขาดการประกันความเสี่ยงในอนาคต
- (3) ขาดการลงทุนเพื่อพัฒนา
- (4) ขาดการวางแผนระยะยาว

ระบบภูมิคุ้มกันด้านสังคม

ภูมิคุ้มกันเข้มแข็ง คือ

- (1) รู้-รัก-สามัคคี
- (2) ร่วมมือร่วมใจกัน
- (3) มีคุณธรรมใฝ่ศาสนธรรม
- (4) สังคมสีขาว
- (5) อยู่เย็นเป็นสุข
- (6) ทุนทางสังคมสูง

ภูมิคุ้มกันบกพร่อง คือ

- (1) ระวัง-ทะเลาะเบาะแว้ง
- (2) ต่างคนต่างอยู่
- (3) ทุศีล-ห่างไกลศาสนา
- (4) เหยื่อแห่งอบายมุขทั้งปวง
- (5) อยู่ร้อนนอนทุกข์
- (6) ทุนทางสังคมต่ำ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

i ระบบภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม

ภูมิคุ้มกันทางด้านสิ่งแวดล้อมบางโรงเรียนเข้าไปแล้วร่มเย็น ปลูกต้นไม้ไว้เป็นหย่อม ๆ เป็นระเบียบออกแบบด้วย มีที่พักให้เด็ก บางแห่งร้อน ภูมิคุ้มกันเข้มแข็งมีสำนักและทวงแทนสิ่งแวดล้อม มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจากฝ่ายบริหาร สร้างสุขนิสัย สะอาด เป็นระเบียบ อยู่กับธรรมชาติ ส่วนภูมิคุ้มกันบกพร่องก็คือ ขาดสำนัก ขาดความรู้ ขาดนโยบาย ผู้บริหารไม่สนใจเต็มไปด้วยทุกขนิสัย จะทิ้งขยะก็ทิ้งกันโครม ๆ ทั้งครู นักเรียน สกปรก ขาดระเบียบ ไม่สนใจหรือแม้แต่ทำลายธรรมชาติ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เราเห็นกันอยู่

i ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม

เข้มแข็งก็คือ มั่นคงในวัฒนธรรมไทย เชิดชูวัฒนธรรมท้องถิ่น เข้าใจและเป็นมิตรต่อวัฒนธรรมต่างถิ่นต่างชาติ ภูมิคุ้มกันบกพร่องคือ ย่อหย่อนไม่ใส่ใจ หรือแม้แต่รู้สึกเป็นปมด้อยในวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมท้องถิ่นเหยียดหยามมุ่งร้ายต่อต่างวัฒนธรรม อันนี้ก็เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน ระแวงกัน

โดยสรุปแล้ว คำถามที่สอง **ความพอเพียงคืออะไร จะมี 3 องค์ประกอบ**
“พอเพียง” ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผลในด้านต่าง ๆ
การมีภูมิคุ้มกันในตัวทั้ง 4 ด้าน (วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม)

ระบบภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม

ภูมิคุ้มกันเข้มแข็ง

- (1) มีความรู้ – สำนึกและห่วงแหน
ในสิ่งแวดล้อม
- (2) มีนโยบายสิ่งแวดล้อมจากฝ่ายบริหาร
- (3) สร้างสุขนิสัย
- (4) สะอาด – เป็นระเบียบ
- (5) อยู่กับธรรมชาติ

ภูมิคุ้มกันบกพร่อง

- (1) ขาดความรู้ – ขาดสำนึก
- (2) ขาดนโยบาย – ผู้บริหารไม่สนใจ
- (3) เต็มไปด้วยทุกขนิสัย
- (4) สกปรก – ขาดระเบียบ
- (5) ทำลายธรรมชาติ

ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม

ภูมิคุ้มกันเข้มแข็ง

- (1) มั่นคงในวัฒนธรรมไทย เชิดชูวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (2) เข้าใจและเป็นมิตรต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น - ต่างชาติ

ภูมิคุ้มกันบกพร่อง

- (1) ย่อหย่อนไม่ใส่ใจ – รู้สึกเป็นปมด้อยในวัฒนธรรมไทย – ท้องถิ่น
- (2) เหยียดหยามมุ่งร้ายต่อต่างวัฒนธรรม

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

คำถามที่ถามโรงเรียน

คำถามที่ถามโรงเรียนจะนำไปใช้ต้องเตรียมตัวเตรียมใจอย่างไร หรือมีเงื่อนไขอย่างไร ก่อนที่จะนำปรัชญานี้ไปใช้สามารถแยกออกได้เป็น 2-3 เงื่อนไขก็ได้ ผมแยกเป็น 3 เงื่อนไข เพื่อให้ชัดเจนเงื่อนไขแรก ผมใช้คำว่า เงื่อนไขหลักวิชา เพราะประโยคต่อไปบอกว่า “ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน”

ขอเน้นคำว่าวิชาการ ที่ผมใช้ว่าหลักวิชาเพราะว่าไปดูกระแสพระราชดำรัสหลาย ๆ องค์ จะพบคำว่า “หลักวิชา” อยู่บ่อยครั้ง แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก็ทรงเตือนว่าอย่าเชื่อหลักวิชาอย่างเดียว ไม่ให้เชื่อผู้เชี่ยวชาญคนเดียว ให้รอบคอบ ท่านถึงใช้คำว่า รอบรู้และรอบคอบ และไม่ใช้ความรู้ด้านเดียวแล้วตัดสินใจ หาร็อกันเยอะ ๆ ใจเย็น ๆ เพราะว่าถ้านโยบายที่เราออกไปแล้วมันพลาด มันเสียหาย อยากให้ดูตัวอย่าง สนามบินสุวรรณภูมิมันขาดหลักวิชา ไม่รอบคอบ ตรงนี้ก็เตือนไว้

ขอขยายความ “หลักวิชา” คือการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาใช้ ทั้งในขั้นวางแผนขั้นปฏิบัติ ด้วยความรู้ รอบคอบ ระมัดระวังอย่างยิ่ง

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

เงื่อนไขคุณธรรม

เพราะประโยคต่อไปบอกว่าอย่างนี้ครับ “ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต”

เงื่อนไขในการดำเนินชีวิต

ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ให้มีการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ด้วยความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ โรงเรียนเราพร้อมไหมที่จะนำปรัชญานี้ไปใช้ ชุมชนก็เหมือนกันเขาก็ต้องสร้างความพร้อม

ได้อ่านบทความของอาจารย์ท่านหนึ่งที่เขียนเรื่อง การจัดการความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็เลยขอนำมาฝากไว้ด้วย ท่านแยกเป็น ระดับข้อมูล ระดับสารสนเทศ ระดับความรู้ ระดับปัญญาในแต่ละระดับนี้จะไปถึงไหน หลัง ๆ มีการศึกษาสมองคน เวลาเรารู้อะไร (Know – what) มันไปอยู่ตรงไหนของสมองแล้วเราไปรู้ถึง How และ Why มันไปพักอีกที่หนึ่งของสมองหรือที่เดียวกัน ถ้าไปฝึกทักษะให้ได้รู้จักทำเกษตร รู้จักตัดผม มันไปอยู่อีกที่หนึ่ง มันเป็นความสามารถของสมอง และเรื่องสุดท้ายมันเป็นเรื่องของคุณค่า เกิดประทับใจเป็นรอยความเห็นดี มันจะไปอยู่อีกที่หนึ่ง ตรงนี้คงต้องรอไปอีกสักพักหนึ่งให้ความรู้ตรงนี้มันกระจ่าง

เงื่อนไขคุณธรรมก็อย่างที่บอกที่สำคัญที่สุดคือ เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวระบบการศึกษา ศาสนา และอื่น ๆ แก่ทุกคนในชาติให้มีคุณธรรม ยึดมั่นในความดี ความจริง ความงาม แล้วสิ่งเดียวที่ยกขึ้นมาในที่นี้คือ “ซื่อสัตย์สุจริต” คุณธรรมมีหลายข้อนะครับ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ยกขึ้นมาเรื่องเดียว คือ ซื่อสัตย์สุจริต ส่วนการดำเนินชีวิตต้องให้อุดหนุน มีความเพียร อันนี้ก็เหมือนกัน ฝากท่านผู้อำนวยการ หลัง ๆ นี้มีเสียงบ่นว่าเด็กไทย หยิบโย่งไม่สู้งานหนัก เราต้องฝึกให้เขาตั้งแต่ในบ้าน ก็เตือนว่าลูกใครหลานใครพออายุ 2 ขวบ ก็ไม่ต้องเป่าเทียนวันเกิด เอาผ้าขี้ริ้วให้สักผืน ไม้กวาด ให้เป็นของขวัญแล้วให้รู้จักกวาด ไปสร้างทักษะเพื่อความชอบในการช่วยงานบ้าน เมื่อไปโรงเรียน เรื่องการเกษตรก็เป็นพื้นฐาน บ้านเราเกษตรเป็นพื้นฐาน ได้เห็นตัวอย่างดี ๆ ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอุปถัมภ์โรงเรียนที่ทำการเกษตร กระทรวงศึกษาเองก็มีหลายโรงเรียนที่ทำเรื่องนี้ ผมว่าเรื่องความอดทน ความเพียร ผมว่าสำคัญ เดี่ยวนี้เด็กและเยาวชนเราขาดตรงนี้ เราจะออกมาในรูปแบบของอาสาสมัครเพื่อส่วนรวม ทำกิจกรรมอาสาสมัคร ผมขอฝากท่านผู้อำนวยการว่าเมื่อออกนโยบายลงไปมันมีอิทธิพลอย่างมากที่จะสร้างอุปนิสัยเด็ก เยาวชน ระบบการศึกษาผมถือว่ามียุทธผล ผลกระทบมากในการสร้างอุปนิสัยให้กับเด็กและเยาวชนไทย เราลองมา Turn around ใหม่ดีไหม มีสติ มีปัญญา ความรอบคอบ ปรัชญานี้สอนเรื่องเงื่อนไขดำเนินชีวิตไว้ 4 ประการ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ถ้านำไปใช้เต็มรูปแบบ จะบังเกิดผลอะไรต่อเรา

มันจะเกิดสมดุลในชีวิตในกิจการ สมดุลในการบริหารโรงเรียน พร้อมต่อการรองรับ
ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม
จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ฟังคล้ายกับว่าปรัชญานี้จะไม่มีประโยชน์ถ้าโลกนี้ไม่มีการ
เปลี่ยนแปลง จะไม่มีประโยชน์ถ้าชีวิตไม่มีการเปลี่ยนแปลง

สรุปการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชีวิตหน้าที่การงานเกิดสมดุล คน ครอบครัว องค์กร ประเทศชาติ พร้อมรับผลกระทบ
จากการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมสามารถสรุปได้ดังนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางสายกลาง

ความพอเพียงนั้นอยู่ที่สามห่วง คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน
ภูมิคุ้มกันด้านใดบ้าง ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม

ถ้าอย่างนั้น ฐานการเตรียมการเพื่อปรับฐานรับกับปรัชญานี้ ต้องมีเงื่อนไข
คุณธรรม ต้องสร้างพื้นฐานจิตใจด้านคุณธรรมให้ซื่อสัตย์สุจริต ใช้หลักวิชาในการ
วางแผนและปฏิบัติ ใช้ชีวิตด้วยความขยัน อดทน มีปัญญา จะนำไปสู่

- (1) ความสมดุล
- (2) พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง

เพราะฉะนั้นปรัชญานี้ผมมองว่า
เป็นกลไกหนึ่งในการสร้างระบบเศรษฐกิจและระบบสังคม
แห่งความสุข แห่งคุณธรรม แห่งความยั่งยืน

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

มุมมองของนานาชาติต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บรรยายโดย : ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการผสมผสานแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพด้วยความไม่ประมาทเป็นผลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและยั่งยืน ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวมีความสุข โดยที่ความสุขที่ดีที่สุด คือ ประโยชน์สุข นั่นก็คือ พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อทรงรับการเสด็จขึ้นครองราชย์

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ประโยชน์สุข ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เราควรจะยึดถือแต่เราไม่ได้ยึดคำนี้เท่าที่ควรในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะประโยชน์สุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของเศรษฐกิจพอเพียง ถึงแม้ว่าเราดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แล้วเราจะมีสุขมากขึ้นกว่าแต่เดิม แต่ว่าถ้าคนอื่น ๆ ยังมีความทุกข์ เราก็ไม่สามารถจะมีความสุขอย่างแท้จริงได้ เช่นเดียวกันกับที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชปรารภเช่นนี้ว่า “เราจะมีสุขได้อย่างไรถ้าประชาชนของเรายังมีความทุกข์” เพราะฉะนั้น ความสุขที่ดีก็คือความสุขที่ทำให้ประโยชน์ให้กับผู้อื่น ตรงนี้ที่เป็นเรื่องลึกซึ้งไปไกลมาก แล้วก็ไม่มีในการสอนที่ไหนที่ให้เกิดมีความคิดในลักษณะนั้นนอกจากในพุทธธรรม โดยที่แนวคิดอื่น ๆ ไม่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ รอบด้านแบบนี้ ที่ผมเอาแนวคิดในต่างประเทศทั้งหลายมาเล่าให้ฟังนี้ คือแนวคิดเหล่านั้นได้พัฒนาไปไกลในระดับหนึ่งแต่ยังไม่ลึกซึ้ง แต่อีกแนวทางหนึ่ง ที่มีความลึกซึ้งก็คือเรื่อง นิเวศแนวลึก (Deep ecology) แต่แนวคิดดังกล่าวมีได้อธิบายเหตุผลเกี่ยวกับการมีชีวิตของมนุษย์เท่าใดนัก ขณะที่เศรษฐกิจพอเพียงจะอธิบายถึงเหตุผลของการมีชีวิตที่ดีด้วย

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

“เราจะมีความสุขได้อย่างไร
ถ้าประชาชนของเรายังมีความทุกข์”

สิ่งที่แนวคิดแบบตะวันตกให้ความสนใจกับเศรษฐกิจพอเพียง คือเรื่องการมีภูมิคุ้มกัน ผมเคยคุยกับเพื่อนชาวต่างชาติที่ได้อธิบายว่า เศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องภูมิคุ้มกัน เรื่องหลายเรื่องไม่ได้พิจารณาให้คนเป็นศูนย์กลางหรือให้ความสำคัญกับการเป็นมนุษย์เท่าที่ควร ถ้าพูดเป็นภาษาฝรั่งอาจจะกล่าวได้ว่า สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของข้อเสนอ (Unique contribution) ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือถ้าหากเราไปดูข้อเสนอเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ของฝรั่งจะไม่มีการพูดถึงเรื่องภูมิคุ้มกันเท่าใดนัก ชาวต่างชาติจึงคิดว่าเรื่องภูมิคุ้มกันถือเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่ที่ชาวต่างชาติพูดอย่างนี้เพราะว่าความเข้าใจเรื่องพอประมาณกับความมีเหตุผลยังไม่ลึกซึ้ง ถ้าเราเข้าใจเรื่องพอประมาณและความมีเหตุผลอย่างลึกซึ้งจะเห็นว่าสองเรื่องนี้ลึกซึ้งกว่าการมีภูมิคุ้มกัน ส่วนการมีภูมิคุ้มกันถือได้ว่าเป็นแนวคิดทางเลือกที่มีความสำคัญ เป็นการเริ่มต้นการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทและที่ลึกซึ้งกว่านั้นคือ ความพอประมาณ เป็นกฎธรรมชาติที่เป็นประโยชน์กับทุกชีวิต คนจะตั้งคำถามว่าพอประมาณอยู่ตรงไหน จะรู้ได้อย่างไร

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

จริง ๆ แล้วความพอประมาณเป็นกฎธรรมชาติที่ควบคุมสิ่งมีชีวิตทุกชีวิต ความพอประมาณจึงเป็นกฎธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่มาก ถ้าเราเอาชีวิตตัวเองเป็นตัวตั้ง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เราจะรู้ว่าอะไรก็ตามที่มันน้อยเกินไปมันไม่ดีกับชีวิตเรา อะไรที่มากเกินไปมันไม่ดีกับชีวิตเรา เราก็จะเลือกจุดที่ดีที่สุด จริง ๆ แล้วความพอประมาณเป็นเรื่องที่ดีที่สุดสำหรับชีวิต แต่ปัญหาของเราคือเราไม่ได้เอาชีวิตของเราเป็นตัวตั้ง แต่ปล่อยให้ชีวิตของเราถูกครอบงำด้วยความโลภ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่รู้ว่าจุดที่ดีที่สุดของชีวิตเราในขณะใดขณะหนึ่งอยู่ตรงไหน แล้วจะตั้งคำถามอยู่เสมอว่าความพอประมาณอยู่ตรงไหน อะไรคือความพอประมาณ ผมอยากจะตอบว่า ถ้าคุณเอาชีวิตของคุณเป็นตัวตั้ง คุณจะรู้ว่าความพอประมาณอยู่ที่ไหนอย่างแน่นอน แต่ถ้าหาก你不เอาชีวิตคุณเป็นตัวตั้ง คุณเอาความโลภเป็นตัวตั้ง คุณไม่มีวันจะรู้เลยว่าความพอประมาณอยู่ที่ใด ผมว่าเป็นความลึกซึ้งที่แท้จริง ตลอดจนความยากของเรื่องนี้คือ แม้กระทั่งคนคนเดียว ความพอประมาณก็ยังเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ผมยกตัวอย่างเสมอคือว่า เวลาเราเป็นคนป่วยโรคหัวใจ เราออกกำลังกายน้อยเกินไปก็ไม่ดี ออกมากเกินไปก็ไม่ดี เช่น 5 นาทีที่ดีที่สุด พอเราแข็งแรงขึ้น เราต้องขยับเพิ่มขึ้นไปอีก แต่ในที่สุดไม่ว่าเราจะแข็งแรงแค่ไหน ก็จะมีขีดจำกัดของจุดที่ดีที่สุดจุดหนึ่ง

เราเอาเรื่องนี้ไปจับได้ทุกอย่าง แม้กระทั่งเรื่องที่คนไม่อยากจะมาพูดถึง คือเรื่องเงิน ถ้าเรามีเงินมากเกินไปเราก็มีแนวโน้มจะเริ่มใช้ชีวิตแบบไม่ฉลาด คือ ทำชีวิตให้ดูน่ารังเกียจ สำหรับผู้อื่นโดยที่ไม่จำเป็น เป็นข่าวใหญ่ในสังคมตลอดอย่างที่เรเห็นกันอยู่ แต่คนก็ยังทำอยู่ ทั้งที่เป็นเรื่องที่น่าตำหนิ เรื่องน่ารังเกียจ และเรื่องโง่เขลา แต่ถ้ามีเงินไม่พอชีวิตก็ฝืดเคืองเดือดร้อน ฉะนั้นหลักความพอประมาณเป็นหลักที่มีความสำคัญมากและลึกซึ้งมาก คนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ค่อยเข้าใจถ่องแท้สัก

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญคือเรื่องความมีเหตุผล เมื่อก่อนจะแปลว่า Reasonableness บ้าง แต่ก็ไม่ตรงความหมายอย่างที่พระองค์ทรงตั้งพระทัย เพราะว่าจริง ๆ แล้ว “ความมีเหตุผลมีความหมายมาจากคำว่า เหตุ ปัจจัย และผล คือว่าเราอยากได้ผลที่ดี เราก็ต้องสร้างเหตุให้ดี สร้างปัจจัยที่ดี” เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเรามีทั้งเหตุ ปัจจัย และผลที่เกิดจากเหตุและปัจจัยดังกล่าวก็คือความหมายของคำว่าความมีเหตุผล ตัวอย่างเช่น ถ้าเราเริ่มจากการมีกุศลจิต ทำให้คิดแต่ในสิ่งที่ดี สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาก็คือ กุศลกรรม คือการกระทำที่ดี อันนี้คือเหตุ แล้วก็ต้องมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มาคอยสนับสนุนให้เกิด ถ้ามีทั้งเหตุที่ดีและปัจจัยที่ดี ผลที่เกิดตามมาจะต้องดีอย่างแน่นอนนั่นก็คือจะเป็นกุศลบุญ คือเป็นสิ่งที่ดีเกิดขึ้นในที่สุด เพราะฉะนั้นทั้งเหตุและผลที่ตรงกับภาษาอังกฤษที่เรียกว่า Causal relationship ถ้าหากอยากได้ผลดีต้องสร้างเหตุและปัจจัยที่ดีเสมอ ที่เอามาพูดทั้งหมด เพื่อจะชี้ให้เห็นเศรษฐกิจพอเพียงไปไกลไปลึกซึ้งกว่าของต่างประเทศมาก แล้วก็ไปถึงขั้นที่จะช่วยพัฒนาจิตมนุษย์ที่หยาบให้เป็นจิตที่ละเอียดเพิ่มขึ้น ๆ ได้ด้วย

ผมคิดว่าเราอยู่ในประเทศไทย แล้วเราไม่เข้าใจเรื่องนี้ เราเหมือนใกล้เคียงกันต่าง ก็คือต้องเป็นนกแก้วนกขุนทอง แต่ไม่รู้ความหมายจริง ๆ หลักปฏิบัติจริง ๆ การที่จะทำตามเกณฑ์ทั้งหมดให้ได้ดี ก็ต้องมีความรู้ สติปัญญา และคุณธรรม เข้าใจความหมายคำว่าพอประมาณ ความมีเหตุผลต่าง ๆ ในที่สุดก็ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุข ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบไปตลอดเวลา และจะใหดียิ่งขึ้นก็ควรสร้างประโยชน์สุข เพราะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และสัตว์ผู้ยากไร้อื่นๆ ด้วย

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

การเรียงระดับโดยในองค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ถ้าประเทศยังอยู่ในระดับสูงยิ่งโกงมาก

ผมเคยบรรยายเรื่องนี้ให้เพื่อนอาจารย์ชาวต่างประเทศ เพื่อนเหล่านั้นก็บอกผมว่า
สิ่งที่คุณพูดเป็นสิ่งที่ดีมากเลย แต่คุณช่วยทำให้เห็นได้หรือไม่ว่ามันเกิดขึ้นจริงในประเทศของคุณ
ในทางตรงกันข้ามทำไมชาวต่างชาติถึงให้ความสนใจกับเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติ
ที่มีกำเนิดมาจากประเทศภูฏาน ทั้ง ๆ ที่ประเทศภูฏานเป็นประเทศเล็ก ๆ พลเมืองไม่ถึง
ล้านคน แต่ทำไมมีชาวต่างชาติเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษมาเผยแพร่ในเรื่องนี้มากมาย
ประเด็นที่ผมอยากจะชี้ให้เห็น คือถ้าเราอธิบายถึงเรื่องนี้แล้วเราต้องปฏิบัติด้วย ผลของ
การปฏิบัติมีความสำคัญยิ่งกว่า ถ้าเราเพียงแต่พูดแล้วเราไม่ปฏิบัติ ลักษณะนี้ก็ไม่มีความหมาย
เท่าไรนัก เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเรามีสิ่งดี ๆ มีความรู้ที่ดี แต่ว่าเราไม่นำไปปฏิบัติ แต่เรากลับ
ทำในสิ่งตรงกันข้าม

ผมอยากจะกล่าวเป็นการสรุปการบรรยายในครั้งนี้น่า ๆ จริง ๆ แล้ว ถ้าเราอยากจะให้
เศรษฐกิจพอเพียงของไทยดังไปทั่วโลก ไม่ใช่คนไทยไม่กี่คนที่พูดภาษาอังกฤษได้อย่างผม
จะไปเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษแล้วให้ชาวต่างประเทศอ่าน คนในประเทศไทยต้อง
พยายามทำตัวให้เป็นตัวอย่าง แล้วทำให้ต่างประเทศเห็นจริง ๆ ว่าเศรษฐกิจพอเพียงดีจริง ๆ
แล้วประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข เมื่อปฏิบัติในลักษณะนี้ย่อมเป็นแนวทาง
ไม่ให้คนไทยขัดแย้งกัน ทะเลาะฆ่าฟันกันอย่างที่ผ่านมามีในอดีต เรื่องนี้เป็นสิ่งที่พวกเรา
พยายามทำกันอยู่ในขณะนี้ เพราะฉะนั้นในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชขอให้พวกเราพร้อมตั้งจิตอธิษฐานระลึกร่วมกันว่าถ้าเรา
เคารพรักพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชของเราจริง ๆ การที่ใส่
เสื้อเหลืองแล้วกล่าวคำ “ทรงพระเจริญ” ก็เป็นสิ่งที่ดีในเบื้องต้น

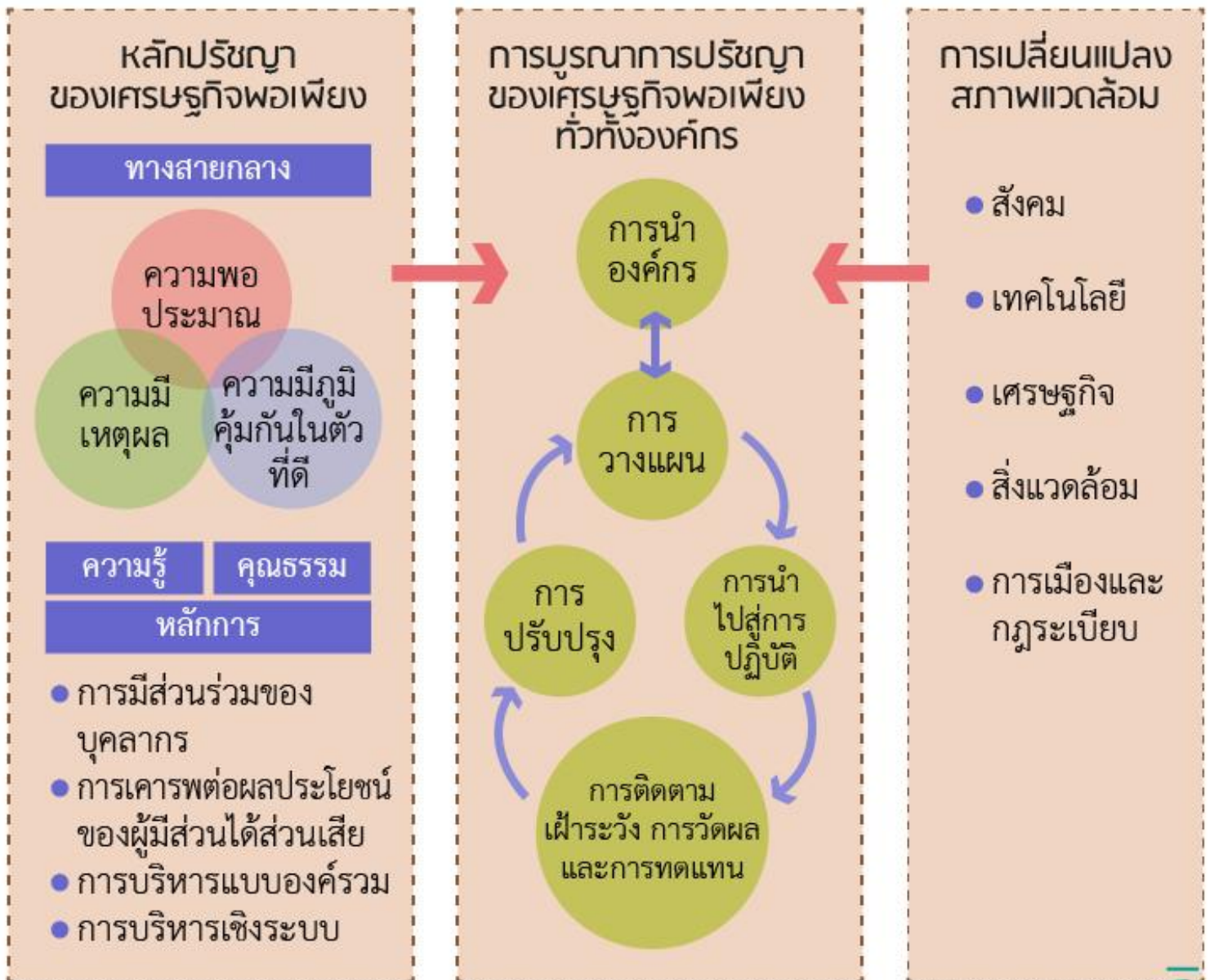
เพราะเหตุว่าที่ผ่านมาเราได้ชื่อว่า เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชัน หรือภาษาโบราณเรียกว่า ฉ้อราษฎ์บังหลวง อยู่ในระดับสูง การเรียงระดับโดยองค์การความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ถ้าประเทศยังอยู่ในระดับสูงยิ่งโกงมาก ผมเริ่มทำวิจัยเรื่องนี้เมื่อสิบปีที่แล้ว ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 70 กว่า เดียวนี้ (2556) ตกอันดับอยู่ที่ 108 อันนี้ไม่ใช่ต่างประเทศโมเม เพราะว่าเราก็ได้ยินข่าวเปิดโปงเรื่องคอร์รัปชันที่นั่นที่นี้กันตลอดเวลา ตรงนี้ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่เราต้องนำไปใคร่ครวญ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่างๆ
เศรษฐกิจพอเพียง : “มอก. 9999” ก้าวพอเพียงในภาคอุตสาหกรรม

สมดุล มั่นคง ยั่งยืนและมีความสุข

ในปี 2554 เป็นจุดเริ่มต้นการบูรณาการภารกิจระหว่างสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม กับสำนักงาน กปร. ในการสร้างมาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งการขับเคลื่อนและขยายผลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นภารกิจสำคัญของสำนักงาน กปร. โดยมุ่งหวังให้เกิดความตระหนักและนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกระดับ โดยเฉพาะในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นภาคการผลิตสำคัญของประเทศ สอดคล้องกับบทบาทหลักของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ดูแลผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมทั้งใหญ่ กลาง เล็ก ของประเทศ

โดยกระทรวงอุตสาหกรรมได้ตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นมา เพื่อขับเคลื่อนจัดทำมาตรฐาน ใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการวิชาการคณะที่ 1045 มาตรฐานแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม” โดยมี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นที่ปรึกษา นายวิฑูรย์ สิมะโชคดี ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นประธานและมีผู้แทนจากสำนักงาน กปร. และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ มีการประชุมหารืออย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างมาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งหวังให้ภาคอุตสาหกรรมรวมทั้งองค์กรในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) มีความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่าง ๆ

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

กรอบแนวคิดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคอุตสาหกรรม มอก. 9999 มีใช้มาตรฐานระบบการจัดการ และไม่มีจุดมุ่งหมายในการ
รับรอง ในการนำ มอก. 9999 มาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมไป
ปฏิบัติ องค์กรควรพิจารณาหลักการของมาตรฐาน ดังนี้

- 1. การมีส่วนร่วมของราษฎร
(Involvement of People)
- 2. การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
(Respect for Stakeholder Interests)
- 3. การบริการแบบองค์รวม
(Holistic Management)
- 4. การบริการเชิงระบบ
(System Approach to Management)

1. การมีส่วนร่วมของราษฎร (Involvement of People)

คือ บุคลากรทุกระดับเป็นหัวใจสำคัญขององค์กร และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของบุคลากรจะทำให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรองค์กรควร

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนของบุคลากรในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร
- ทำให้มั่นใจว่าบุคลากรมีความรู้ความสามารถเพียงพอสำหรับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Respect for Stakeholder Interests)

คือ องค์กรควรเคารพ พิจารณาและตอบสนองต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยควร

- ชี้แจงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ยอมรับและเอาใจใส่ในเรื่องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมรวมทั้งสิทธิตามกฎหมาย และตอบสนองต่อข้อกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. การบริหารแบบองค์รวม (Holistic Management)

จะสามารถช่วยพัฒนาวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของอนาคตที่ต้องการ โดย

- มองอย่างครบวงจร คิดอย่างเป็นระบบ ทั้งในเรื่องการนำองค์กร การวางแผน การมุ่งเน้นลูกค้า บุคลากร สารสนเทศ กระบวนการ และผลลัพธ์ทางธุรกิจ
- คำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรและประโยชน์ส่วนรวม ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

4. การบริหารเชิงระบบ (System Approach to Management)

องค์กรควรชี้แจง ทำความเข้าใจ และบริหารจัดการกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ ที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดย

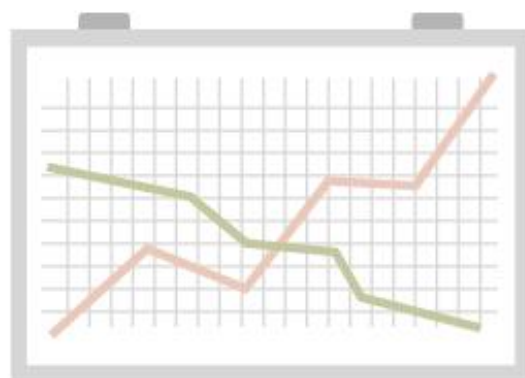
- พิจารณาประสิทธิผลและประสิทธิภาพในภาพรวมของระบบที่จะทำให้บรรลุ วัตถุประสงค์หลักขององค์กร ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ ข้อมูลป้อนกลับ และสภาพแวดล้อม
- พิจารณาให้ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การกำกับดูแล และการ ควบคุม มอก. 9999 เล่ม 1-2556 ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศ และงานทั่วไปเล่ม 130 ตอนพิเศษ 44ง เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2556 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานภาคการผลิต เน้นผู้ที่ได้รับ ใบอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยเฉพาะ SME จึงนับเป็น ก้าวสำคัญของภาคอุตสาหกรรมที่จะนำพาภาคการผลิตไปสู่ความสมดุล มั่นคง และ เติบโตอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ประกอบการที่สนใจจะนำ มอก. 9999 เล่ม 1-2556 ไปประยุกต์ให้เกิดความยั่งยืนในองค์กร สามารถติดต่อขอ รายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โทร. 0 2202 3494

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

นำทำ นำพา (Learning by doing)

ศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส.

โครงการศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. เกิดขึ้นจากความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาชุมชน และเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรเรียนรู้ เพิ่มทักษะอาชีพการเกษตรร่วมกันในลักษณะนำทำ นำพา (learning by doing)* ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นหลักสำคัญ ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี 2552 โดยสนับสนุนให้ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ และประสบการณ์ ตลอดจนกระบวนการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ให้กับเกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพภูมินิเวศและภูมิสังคม และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรด้วยการยึดคนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนและพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มีลักษณะตามตัวชี้วัดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ (KPI) ดังรูป

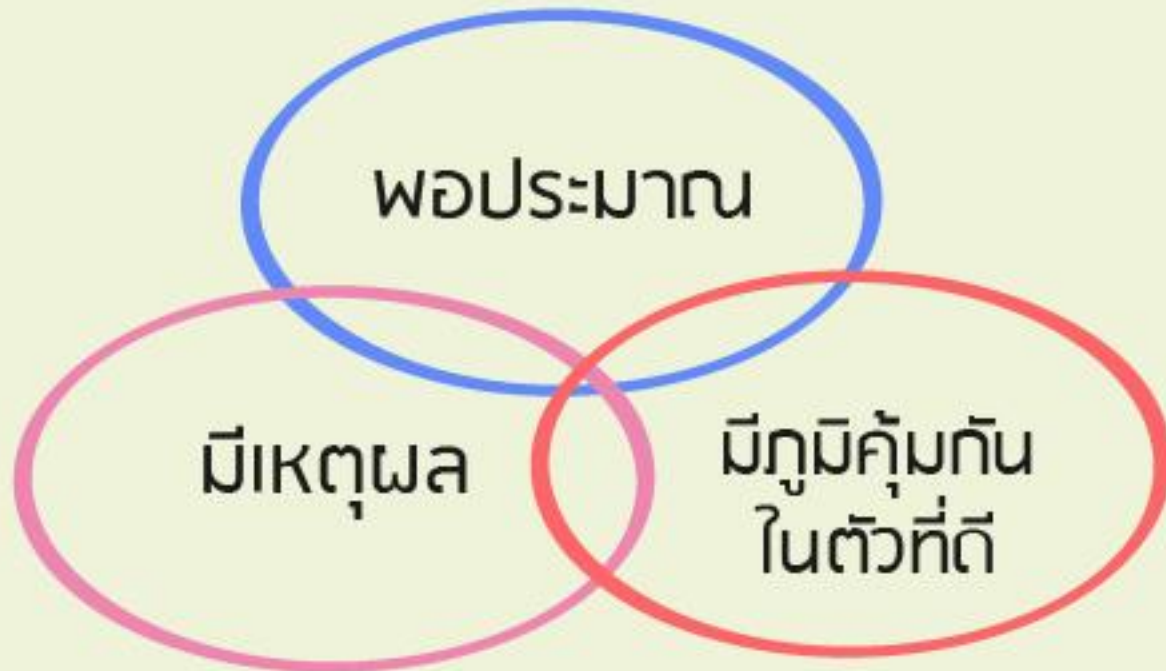

ตะเพื่อคุณภาพ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลาง

ความรู้ รอบรู้
รอบคอบ ระมัดระวัง

คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต
ขยันอดทน สติปัญญา
แบ่งปัน

นำไปสู่

เศรษฐกิจ/สังคม/ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม
สมดุล/พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ

ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาที่ผ่านมา มีดังนี้

1. จัดทำมาตรฐานศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินระดับการพัฒนาของศูนย์เรียนรู้ฯ
2. จัดทำระบบฐานข้อมูลชุมชนศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. เพื่อเป็นช่องทางเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป
3. ลงพื้นที่ทดสอบใช้ร่างมาตรฐานศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. ในศูนย์นำร่อง 4 แห่ง ได้แก่
 - ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ ธ.ก.ส. บ้านป่ายาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
 - ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ ธ.ก.ส. บ้านดอนหมุ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
 - ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ ธ.ก.ส. บ้านดอนศาลเจ้า อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ ธ.ก.ส. บ้านลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง
4. ประเมินศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. 84 แห่ง ซึ่งคณะทำงานฯ ได้เดินทางตรวจประเมินศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้ง 84 แห่ง ผ่านเวทีการนำเสนอของศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์ละ 3 คน ตามรายการเรียบร้อยแล้ว ดังนี้
 - ครั้งที่ 1 ศูนย์เรียนรู้ฯ ภาคกลาง ตะวันออกและตะวันตกเมื่อวันที่ 6 – 8 พฤศจิกายน 2556 ณ ธ.ก.ส. สำนักงานใหญ่ มีศูนย์เรียนรู้ฯ เข้าร่วมจำนวน 26 แห่ง และมีผู้บริหาร ธ.ก.ส. ผู้บริหารสำนักงาน กปร. คณะทำงานฯ พนักงาน ธ.ก.ส. เจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วม 400 คน
 - ครั้งที่ 2 ศูนย์เรียนรู้ฯ ภาคใต้ตอนบนและล่าง เมื่อวันที่ 12 – 14 พฤศจิกายน 2556 ณ ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศูนย์เรียนรู้ฯ เข้าร่วม 15 แห่ง และมีผู้เข้าร่วม 150 คน
 - ครั้งที่ 3 ศูนย์เรียนรู้ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและล่าง เมื่อวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน 2556 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีศูนย์เรียนรู้ฯ เข้าร่วม 22 แห่ง และมีผู้เข้าร่วม 200 คน
 - ครั้งที่ 4 ศูนย์เรียนรู้ฯ ภาคเหนือตอนบนและล่าง เมื่อวันที่ 11 – 13 ธันวาคม 2556 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ มีศูนย์เรียนรู้ฯ เข้าร่วม 21 แห่ง โดยเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ในเขตภาคเหนือ 19 แห่ง และภาคกลาง 2 แห่ง (นครนายก และฉะเชิงเทรา) มีผู้เข้าร่วมรวม 160 คน

การดำเนินการโครงการนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพร้อมก้าวสู่เศรษฐกิจเสรีในอนาคต ภายใต้แนวคิดที่ว่า “เมื่อเกิดกระบวนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภาคการเกษตรของไทย ซึ่งเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้คือ เศรษฐกิจของไทยจะมีความมั่นคงเข้มแข็ง และพร้อมที่จะแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างยั่งยืน

บทที่

05

ผลสัมฤทธิ์ของการ
ประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

จากวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม
2550 ในเรื่องหลักการดำรงตนจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ได้พระราชทานไว้สำหรับเป็นหลักในการดำรงชีวิต ทรงใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้รอดพ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในโลกปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญ กับการ “พออยู่พอกิน” ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง มีเหตุมีผลและไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่เพียงแต่จะใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จได้เช่นเดียวกัน และเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 ด้าน แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทบุคคล ประกอบด้วย บุคคลทั่วไป และเกษตรกร ประเภทธุรกิจ ประกอบด้วย ด้านธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านธุรกิจขนาดกลาง และด้านธุรกิจขนาดเล็ก

จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีผู้ส่งผลงานเข้าร่วมประกวดจำนวนมากจากทุกภูมิภาคของประเทศไทยในทุกด้าน และครั้งนี้ทำให้ทราบว่า มีผู้ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการบริหารกิจการ จนประสบความสำเร็จ มีผลชัดเจนเป็นรูปธรรม และเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางให้กับผู้สนใจได้น้อมนำไปปฏิบัติ สำนักงาน กปร. จึงได้จัดรายการเสวนาผู้เข้าร่วมการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้านขึ้น ณ ศูนย์ประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 5 ธันวาคม 2550 เพื่อให้ได้รับทราบถึงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในแต่ละด้าน จนประสบความสำเร็จโดยประกอบด้วยผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศ พร้อมด้วยคณะกรรมการตัดสินในแต่ละด้าน

ในทุก ๆ วันที่ดำเนินการเสวนามีหลายประเด็นที่เชื่อว่าน่าสนใจและสามารถเป็นคำตอบให้กับหลายท่านที่อยากจะนำไปใช้บ้างแต่ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร และยังสงสัยว่าจะนำไปใช้ด้านใดได้บ้าง ซึ่งคุณสมชาย องค์กรประเสริฐ หนึ่งในคณะกรรมการตัดสินการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านประชาชนทั่วไป ได้สรุปถึงจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงว่า

“ควรมีการปรับคุณธรรม ปรับวิถีคิดในการดำเนินชีวิต ไม่วิ่งตามกระแส ไม่ตามระบบการตลาดมากเกินไป”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลุงอรุณ วรชุน

คุณลุงอรุณ ข้าราชการบำนาญ อายุ 78 ปี “เดิมรับราชการครู เงินเดือนน้อย แต่ก็ได้ยึดหลักซื่อสัตย์ต่อค่าใช้จ่าย และจัดสรรค่าใช้จ่ายตามของต่าง ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าสิ่งของเครื่องใช้จำเป็น ค่าพาหนะ จึงทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายและมีเหลือเก็บในขณะที่เป็นครูที่โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม ก็ได้สร้างเตาหุงข้าวอรุณประดิษฐ์แบบประหยัดเชื้อเพลิงเพื่อเลี้ยงนักเรียนกว่า 2,000 คน ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและเวลา นอกจากนี้ ตอนรู้ว่าโรงเรียนประสบปัญหา นำท่วมกว่า 20 ปีมาแล้ว ก็ได้นำแนวคิดเรื่องโครงการแก้มลิงที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานพระราชดำริ และจากประสบการณ์ที่เคยไปศึกษาดูงานประเทศเนเธอร์แลนด์ และสิงคโปร์มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ทำให้น้ำไม่ท่วมโรงเรียนอีก”

คุณลุงแสนหมั่น อินทรไชยา

การเริ่มต้นของทั้งคุณลุงแสนหมั่น อินทรไชยา และคุณลุงอรุณ วรชุน ซึ่งอยู่ในประเภทประชาชนทั่วไป ต่างเริ่มต้นด้วยการแสวงหาความรู้ ทำความเข้าใจ และนำมาทดลองปฏิบัติจริงจนเกิดประสบการณ์ จากนั้นจึงขยายผลและต่อยอดไปสู่การทำงานของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมเป็นลำดับ

ในส่วนของ **คุณลุงแสนหมั่น อินทรไชยา** ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ในชีวิตอย่างหลากหลาย ซึ่งก็ได้เล่าเรื่องราวให้ฟังอย่างย่อ ๆ ว่า

“เกิดที่บ้านตุง จังหวัดอุดรธานี พออายุประมาณ 13 ปีได้บวชเณร จากนั้นไม่นานแม่ป่วย จึงสึกออกมาดูแล พ่อแม่เสียชีวิตจึงออกมารับช่วงดูแลน้องต่อ ตอนนั้นก็ทำนา ต่อมาเกิดน้ำท่วมเพราะน้ำท่วม เลยเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ได้ทำที่โรงงานทอผ้า ปั่นน้ำมัน โรงอิฐบล็อก และเป็นยาม พอทำงานเก็บเงินใช้หนี้ได้หมดแล้ว จึงกลับบ้านมาเริ่มทำเกษตรผสมผสาน”

หลังจากที่ได้ผ่อนนำแนวพระราชดำริมาใช้กับตนเองจนประสบความสำเร็จแล้ว ก็ได้ขยายมาปฏิบัติสู่ชุมชน โดยเริ่มจากการเป็นแบบอย่าง จากนั้น ร่วมกับคนในชุมชนสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ซึ่งได้ร่วมกันจัดตั้งกฎระเบียบหมู่บ้าน 11 ข้อ เช่น ห้ามตัดต้นไม้ ห้ามจับสัตว์ในที่หวงห้าม หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกปรับ นอกจากนี้ยังสรุปข้อคิดที่น่าสนใจซึ่งได้จากประสบการณ์ ดังนี้

“ควรสรรหาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคล เพื่อเป็นตัวอย่างของหมู่บ้าน ทรัพยากรที่เป็นภูมิปัญญา ความรู้ต่าง ๆ และมีการรวมทุนหมุนเวียน ซึ่งไม่ควรพึ่งพารัฐบาลมากเกินไป ทำให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เช่น กลุ่มสวนสมุนไพร กลุ่มธนาคารชุมชน โรงปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด เป็นต้น” ที่สำคัญทั้งคณะกรรมการและผู้เข้าประกวดได้เห็นพ้องตรงกันว่า ต้องให้ความสำคัญกับการออมเงิน

“จากสมการเงินออมที่ว่า **รายได้-ค่าใช้จ่าย** ที่เหลือจึงออมนั้น ต้องเปลี่ยนเป็น **รายได้-เงินออม เหลือจึงจ่าย**”

“การออมเงินควรมีพยานในการออม ต้องซื่อสัตย์กับตัวเอง ไม่โกงตัวเอง”

“รู้จักทำ ทำอะไรก็ได้แต่อย่าโกง รู้จักกิน ไม่กินเหล้า ไม่เล่นการพนัน รู้จักใช้ ใช้เงินให้เป็น รู้จักเก็บ ต้องออมเงินไว้ก่อนที่จะไม่มีให้ออม”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลุงจันทร์ที ประทุมภา

ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ แม้การทำเกษตรกรรม จะเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของคนไทยมาช้านาน แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังมีฐานะยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้มีหนี้สินมาโดยตลอด อย่างคุณลุงจันทร์ที ประทุมภา ผู้ชนะเลิศจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ก็เป็นผู้หนึ่งที่มีรายได้ไม่พอรายจ่าย

“เดิมทำเกษตร ฐานะดีมาก แต่จากการไม่รู้จักพอ ทำให้มีหนี้สิน ต้องนำทรัพย์สินมาขาย ขายหมดก็ยังไม่พอใช้หนี้เลยต้องไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย”

“ได้หาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเอง และเริ่มทำเกษตรแบบผสมผสาน ชุดสระแรก โดยใช้มือ จอบ และบุงก็ ใช้แรงงานในครัวเรือนที่มี 4 คน ใช้เวลา 3 เดือน จึงเริ่มเก็บกักน้ำได้ ต่อมาได้เข้าอบรมทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการวางแผนการปลูกพืช เพื่อให้มีกินได้ตลอด ปลูกข้าว ปลูกไม้ผล พืชผัก พืชสมุนไพร วางระบบบ้านอายุชีวิต สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้กับครอบครัว มีพอกิน เหลือกินแจก เหลือแจกขาย โดยหาตลาดในหมู่บ้านก่อน ถ้าขายไม่หมดก็แปรรูปผลผลิต”

ส่วนของ คุณลุงยวง เขียวนิล คิดกับภรรยาว่าอยากทำนา อยากทำเกษตรผสมผสาน เพราะเดิมเป็นลูกจ้างประจำของ กทม. จากนั้นออกมาทำมุ้งลวด เหล็กตัดแล้วโดนโกง อีกทั้งเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ได้ไปดูงานที่วัดมงคลชัยพัฒนาจังหวัดสระบุรี

และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี แล้วนำออกมาถอดบทเรียน ทั้งนี้ทั้งสองท่านได้ให้คำแนะนำกับผู้ที่เริ่มต้นว่า

“ต้องเริ่มจากการทำกินให้มีกินก่อน เมื่อมีกินแล้วก็จะสามารถพัฒนาแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ไปได้เองอย่างเช่น เลี้ยงกบ เมื่อไม่มีเงินทำบ่อก็ให้หาวัสดุอื่น ๆ แทน เช่น ยางรถเก่า ๆ เอามาเป็นคอนโดให้กบ จากนั้นก็ไปหาซื้ออกบตัวละไม่กี่บาท มาเลี้ยงในคอนโดยางรถยนต์ หรืออย่างการเพาะถั่วงอก ก็สามารถนำถูงดำมาใช้ แทนได้”

“ควรทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ควรทำอะไรใหญ่เกินตัว ให้เริ่มจากจุดเล็ก ๆ ก่อน รายจ่ายที่ไม่จำเป็นก็ไม่ต้องจ่าย อยู่ที่จิตสำนึกของตนเองว่าจะจริงใจ จริงจัง หรือไม่”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณชวน รัตนวราหะ

อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หนึ่งในคณะกรรมการตัดสินการประกวด ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการทำเกษตรว่า หากมีความหลากหลาย ก็จะทำให้พึ่งตนเองได้ ไม่ต้องใช้จ่าย เป็นเศรษฐกิจพอเพียง

“ประเทศเรายังทำเกษตรตามแบบฝรั่งมาตลอดระยะเวลา 50 ปี นั่นคือการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การใส่ปุ๋ย การใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ ทำให้มองข้ามภูมิปัญญาของคนไทยไป เกษตรกรของคนไทยจึงมีหนี้สินมาโดยตลอด จนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ขึ้น โดยทรงชี้แนะการทำเกษตรแบบหลากหลาย มีการพึ่งตนเองก่อน มีแหล่งน้ำในไร่นา และมีการปลูกข้าว ซึ่งจะทำให้คนไทยมีศักดิ์ศรี มีพลังในการต่อรอง และไม่เป็นเบี้ยล่างของใคร”

“มีผู้ที่นำแนวพระราชดำริไปแปลว่า ให้ปลูกทุกอย่างที่ทำกิน กินทุกอย่างที่ปลูก เมื่อออกไปหลังบ้านให้เหมือนกับไปซูเปอร์มาร์เก็ต ถ้าเกษตรกรทำได้แบบนี้ จะเหลือกินเหลือใช้มีเหลือเก็บ จะไม่ยากจน เพราะในชีวิตประจำวันไม่ต้องจ่ายเงิน แต่มีรายได้เข้ามาทุกวัน”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับทุกคน ที่สำคัญคือต้องตั้งอยู่ในความไม่ประมาท รู้จักประมาณตน มีเหตุผล มีสติไตร่ตรอง หมั่นศึกษาหาความรู้และต้องมีคุณธรรม ซึ่งหลักการเหล่านี้ ไม่ได้ใช้เฉพาะสำหรับบุคคลและเกษตรกรเท่านั้น แต่สามารถนำไปใช้กับการบริหารองค์กรธุรกิจได้อย่างดีเยี่ยมด้วย ดังตัวอย่างของบุคคลภาคธุรกิจทั้ง 3 ขนาดที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ในครั้งนี้ด้วย

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ศาสตราจารย์ธเนตร นรภูมิพิทักษ์ ประธานกรรมการตัดสินการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านธุรกิจขนาดย่อม เน้นให้เห็นถึงความเป็นสากลของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาคธุรกิจ

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นธรรมชาติของการทำงาน เป็นธรรมชาติของการครองชีวิต เป็นธรรมชาติแบบหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ประจักษ์แล้วว่า สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ ท่านก็เลยหยิบมาแล้วก็ร้อยเรียงจนเกิดเป็นหลัก 5 ข้อ เป็นองค์ประกอบหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

“คนไทยเราโชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับพวกเราจริง ๆ แล้วหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสากล เป็นธรรมชาติ ถ้าไปดูในกลุ่มของต่างประเทศที่มีความก้าวหน้าสูง ๆ จะพบว่าบริษัทในแต่ละประเทศที่มีความสามารถสูงสุดในการแข่งขัน กล่าวได้เลยว่าใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทพวกนี้ไม่ใช่บริษัทยักษ์ใหญ่ บริษัทที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง เป็นบริษัทขนาดย่อมทั้งนั้นเลย เป็นบริษัทที่มีคนไม่ต่ำกว่า 200 คน เป็นบริษัทที่แทบจะไม่คู่แข่ง ขยายธุรกิจจากกำไรสะสมเป็นตัวขยาย บริษัทพวกนี้จะดูแลพนักงานดี และวางแผนวางผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ จะเอาผู้ขายผลิตภัณฑ์และเครื่องจักรร่วมวางแผนด้วย เขามีความซื่อสัตย์และจริงใจกันขนาดนั้น จะเห็นว่าหลักนี้เกิดขึ้นตามแต่ว่าใครโชคดี พรหมลิขิตมาดี แต่พวกเราไม่ใช่ พวกเรามีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานมาให้เป็นแนวทาง”

คุณสุรพล ทวีเลิศนิธิ จากบริษัทนิธิฟู้ดส์ ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศ จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านธุรกิจขนาดย่อม ได้เล่าถึงการดำเนินการแบบยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงต้องค่อย ๆ ทำ ทำทีละนิด ไปทดลองตลาดก่อน อย่างเงินทุนก็มีเป็นของเราเป็นส่วนใหญ่ก่อน พยายามรักษาสัดส่วนของเรา เวลาขยายก็ค่อย ๆ ทำไปตามกำลัง ขยายการลงทุนช้าหน่อยในการขายนำเราไปนิดหนึ่งก่อน จะรู้สึกที่เราปลอดภัย”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

“เวลาผมประกวด ผมไม่รู้หรอกว่าผมพอเพียง ส่งเข้าประกวดเพราะจะได้รู้ว่าสถานะของเรา ว่าเราทำงานอย่างไร เพราะในการประกวดจะมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาตรวจดูเรา ในขณะเดียวกันก็จะได้นำเรื่องราวของเราด้วย ซึ่งโอกาสอย่างนี้ มันมีน้อยมาก ๆ ผมเป็นโรงงานเกษตรแปรรูป เวลาทำธุรกิจ เราก็พยายามพัฒนาสินค้าของเราตลอดเวลา สินค้าเรามีคุณภาพดีขึ้นเรื่อย ๆ เราต้องทำสินค้าให้ เป็นเลิศ ถ้าไม่เป็นเลิศเราอยู่ไม่ได้ ขายสินค้าอันดับแรก คุณภาพต้องดี เทคโนโลยีในการผลิตก็ต้องดี ด้านการบริหารจัดการต้องดี ดูแลเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ชื่ออนามัยของพนักงานต้องดูแลให้ดี ของพวกนี้ต้องพัฒนาไปเรื่อย ๆ

เช่นเดียวกับ**คุณกรทนต์ คุณวุฒิ** จากห้างหุ้นส่วนจำกัดแกลงเซอร์วิส ที่ยึดหลักการขยายธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ในขณะที่เพื่อนร่วมกิจการปืมน้ำมันเกือบ 5,000 แห่งทั่วประเทศต้องเลิกกิจการ

“เพื่อนร่วมกิจการไปกันเยอะ คงทราบ ปืมนในเมืองไทยมีประมาณ 11,000 ปืม ปัจจุบันจะเหลือประมาณ 6,000 ปืม แต่ด้วยว่ามันเป็นที่อยู่ของเราเอง เป็นบ้านของเราเองอยู่ตรงนั้น เราก็ต้องสู้ต่อ บังเอิญโชคดีว่า การคิดต่าง ๆ ปรีक्षाผู้ใหญ่ตลอด ปรีक्षाคุณพ่อคุณแม่ตลอด เรามาดูว่าแขกมาถึงบ้านเรา มาถึงเรือนชานเรา เรายังต้อนรับเลย อันนี้ลูกค้าแวะเวียนมาใช้บริการ เราต้อนรับเขาดีหรือยัง ไข่ใหม่ครับ ก็เลยคิดว่า เมื่อเราต้องดูแลลูกค้าให้ดีก็เลยหันมาลองทำห้องน้ำ ไม่มีหินแกรนิตให้ท่านได้ชม ไม่มีให้ท่านได้ใช้ จะเป็นหลังคาซีแพคธรรมดา แต่ว่าถูกสุขลักษณะ กรมอนามัยมีหนังสือคู่มือแนะนำ มีอะไรบ้าง เราทำตามนั้น เมื่อทำแล้วห้องน้ำไม่หอม ทำอย่างไร ก็ต้องไปศึกษา มีเทศบาลเป็นพี่เลี้ยงให้ ใช้น้ำจุลินทรีย์อบรมแม่บ้าน มีห้องน้ำคนพิการนะครับ ผมทำอยู่ 3-4 เดือนเท่านั้นเอง ผลการตอบรับถล่มทลาย ลูกค้ามากมายจนห้องน้ำจะรับไม่ไหว พอนานเข้า ลูกค้าเข้าห้องน้ำก็เลียเข้ามาเติมน้ำมัน แล้วถามว่ามีอะไรทานบ้าง จากจุดนั้นเองที่ผมก็ฟังจากลูกค้าว่าต้องการอะไร ผมก็ขยายร้านกาแฟก่อน ลูกค้าก็ถามอีกว่า มีข้าวทานไหม ผมก็ขยายร้านข้าวแกง ตอนนั้นสินค้า OTOP กำลังดัง เราก็มาเป็นศูนย์ OTOP และมินิมาร์ท ก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี แต่เราก็ไม่ลืมจุดที่ลูกค้าเข้ามา ความซื่อสัตย์ ชั้นแรกเลยเราซื่อสัตย์ น้ำมันคุณภาพดี

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ไม่ปลอมปน ผลิตสินค้าหรือผลิตบริการอะไรขึ้นมา ผมจะต้องทำให้ลูกค้าเชื่อถือให้ได้ ใจผมต้องเป็นสาธารณะ หวังดีกับเขา เมื่อลูกค้าเชื่อผมแล้วนี่ ต้องชื่นชมด้วย ถ้าเขาชื่นชมผมแล้ว เขาจะมาใช้ เขาชื่นชมห้องน้ำผมแล้ว เขาก็จะเชื่อกาแฟผม และเขาจะมาใช้บริการกาแฟผม การทำธุรกิจนี้หยุดนิ่งไม่ได้เราจะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ เราต้องคิดตลอด เพื่อหลักในข้อที่ไม่ประมาท ใจครับ เมื่อไม่ประมาทแล้ว เราต้องพร้อมเสมอ การขยายของเราต้องเป็นโอกาสที่ดีที่เหมาะสมโอกาสที่ว่าต้องใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง”

ในระดับองค์กรใหญ่ ๆ ก็สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้เช่นเดียวกัน อาจารย์เกศินี วิฑูรย์ชาติ กรรมการตัดสินการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านธุรกิจขนาดใหญ่ ได้พูดถึงการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานของธุรกิจขนาดใหญ่ว่า

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

บริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านธุรกิจขนาดใหญ่ อย่างบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) คุณรุ่งโรจน์ รังสีโยภาส ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ซึ่งเป็นตัวแทนเข้าร่วมเสวนาได้เล่าให้ฟังถึงการดำเนินงานอย่างพอเพียงว่า

“สินค้าที่เราผลิตจะเป็นพื้นฐานที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างซีเมนต์ เราก็ใช้ในการก่อสร้าง เคมีภัณฑ์ก็คือ พลาสติก เราจะใช้ในอุตสาหกรรมหรือชีวิตประจำวัน อย่างเช่น ถุงพลาสติกที่เราใช้กัน อย่างหนึ่งที่เราพยายามจะทำก็คือ การที่เราจะสร้างประโยชน์จากตรงนี้ให้ได้มากที่สุดและสูงสุด ลงทุนอย่างไรที่เราจะสามารถใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนคิดค้นขึ้นได้เอง ยกตัวอย่างในเรื่องการทำเหมือง เราจะทำเหมืองในลักษณะอย่างไร ขุดแร่หรือขุดหินปูนขึ้นมาใช้แล้ว ไม่เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ธรรมชาติอยู่ในรูปเดิมมากที่สุด เรายอมใช้วิธีที่เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น พยายามคงสภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมือนเดิมนอกจากจะใช้วัตถุดิบแล้ว เราก็ต้องใช้อย่างอื่นด้วย เช่น พลังงาน นอกเหนือจากที่เราพยายามใช้พลังงานธรรมชาติแล้ว เราก็พยายามเอาของเสียมาใช้ เช่น น้ำมันเสีย หรือผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมมาใช้ เช่น แกลบ ตอนเริ่มต้นเราใช้แค่ 2-3 เปอร์เซ็นต์แต่ปัจจุบันจากพลังงานทั้งหมดที่เราใช้ พลังงาน 20 เปอร์เซ็นต์ มาจากพลังงานพวกนี้ ซึ่งเราเรียกว่าเป็นเชื้อเพลิงที่มาจากของเสีย ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่ไร้คุณค่าให้มากที่สุด”

“บริษัทได้ผ่านช่วงของการสร้างตัวขึ้นมาจนถึงช่วงเจริญเติบโต ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ผ่านช่วงที่เลวร้ายที่สุดของบริษัทมาได้ และเราก็เป็นบทเรียนของเราและมีความสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรามีความตั้งใจและภูมิใจมาก ๆ ที่ได้มีส่วนร่วมในโครงการนี้”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

อีกองค์กรหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นบริษัทใหญ่ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับกิจการพลังงานของชาติ คุณสงเกียรติ ทานสัมฤทธิ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้สรุปถึงการน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชไปเป็นหลักในการดำเนินงานว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้และเป็นเรื่องจำเป็น ใช้ได้ในอุตสาหกรรมการตลาด อุตสาหกรรมระดับรากหญ้า และใช้ได้ในระดับชุมชน เป็นหลักปฏิบัติเหมือนกัน และมีความจำเป็นด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่สำคัญ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างธุรกิจของเรา ทำไมถึงบอกว่าเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ เพราะว่าการทำธุรกิจน้ำมันไม่สามารถทำแบบเล็ก ๆ ได้ เช่นเมื่อต่อท่อน้ำมันก็เป็นท่อขนาดใหญ่ ถ้าเป็นโรงกลั่นก็ต้องเป็นขนาดใหญ่ เพราะว่าถ้าเป็นขนาดเล็กก็จะไม่คุ้มกับการลงทุนขนาดนั้น จึงเป็นหลักความจำเป็น และบนหลักความจำเป็นนั้นตั้งอยู่บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความเป็นเหตุเป็นผล ภูมิคุ้มกัน แล้วฐานสำคัญ 2 ฐาน คือ ความรู้คู่คุณธรรม เป็นฐานที่สำคัญมาก ความรู้ ถ้าเรารู้ ก็สามารถที่จะบริหารในสิ่งที่เราไม่รู้ ข้างหน้าด้วยความรู้ และจะเห็นว่าสิ่งที่เราสร้างขึ้นมามาตั้งแต่ต้นนั้น เราสร้างมันมาจากสิ่งที่เราไม่รู้เลยว่า ได้ดินทำกันยังไง จนกระทั่งมีความรู้ จึงสามารถที่จะเข้าไปทำงานตรงนี้ได้ แล้วจึงก้าวออกไปทีละก้าว ด้วยความพอประมาณ ไม่ทำอะไรที่เกินตัว หลักอันนี้สามารถใช้ได้แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นหลักอุตสาหกรรมการตลาด อุตสาหกรรมรากหญ้า หรือแม้กระทั่งครอบครัวเราเอง หลักนี้ก็ใช้ได้”

“ในเรื่องที่ปุ๊นกับปตท. ทำอยู่ ซึ่งเป็นบริษัทให้เป็นตัวแบบที่ดีในการที่ทำให้คนมาดูว่าการที่บริษัทปุ๊นประกาศนโยบายธรรมาภิบาลทำอะไรบ้าง แผนการขยายการลงทุนของปุ๊นและปตท. นั้นทำอย่างไร การดูแลสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น เขามีวิธีการดูแลอย่างไร อันนี้คือต้นแบบแห่งการเรียนรู้ และทำให้เราตระหนักอยู่ตลอดเวลา ว่าการทำธุรกิจนั้นมีใจดูแลแต่ตัวเอง ตั้งแต่เริ่มต้นเลย เราต้องดูสังคม รอบ ๆ ตัวเราว่าเขามีความสุขหรือไม่ ก็จะนำมาปรับใช้กับทั่วประเทศ”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ธุรกิจขนาดกลาง : บารูม ดีไซน์

ธุรกิจที่เติบโตจากความไม่โลภและสร้างภูมิคุ้มกันในทุกมิติ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“หลายครั้ง วิกฤตทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหมือนอย่างที่คุณวิชมงคล จากบารูม ดีไซน์ ได้เล่าให้ฟังถึงจุดเปลี่ยนของการบริหารธุรกิจที่ปรับสู่การบริหารตามแนวคิดพุทธภายหลังได้มีโอกาสเข้าวัดฟังธรรมะ”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

“ผมได้มีโอกาสที่จะเข้าไปดูแลเรื่องเหล็กเส้นที่โรงพยาบาล แล้วก็โรงพยาบาลผอญูตรงข้ามกับวัดชลประทานฯ ครั้งแรกได้เข้าไปฟังเทศน์ หลังจากนั้นเราก็รู้สึกเปลี่ยนความคิดเปลี่ยนโลกทัศน์ไปเลย เราเคยมองว่า ความสุขเกิดจากสิ่งภายนอก เกิดจากการที่เราได้เงินได้ทอง ได้วัตถุสิ่งของ แต่หลวงพ่อบอกว่า จริง ๆ แล้วมันแค่ให้ความสะดวกสบายเรามีเงินเยอะ เราสะดวกเยอะ แต่ไม่ได้หมายถึงความสุข ความสุขที่แท้จริง คือความสุขที่เกิดจากความที่มีชีวิตสงบเย็นและเป็นประโยชน์ อันนั้นมันคือหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ทำอย่างไรจิตถึงสงบเย็น เมื่อเรารู้สึกพอ เมื่อจิตเรารู้สึกพอ เรารู้สึกว่างานเสร็จ ท่านเปรียบเสมือนแก้วน้ำ ชีวิตเราเหมือนแก้วน้ำ แล้วก็เงินที่เราหามาได้หมด เหมือนกับน้ำที่มาเติมในแก้ว ถ้าเกิดแก้วไม่มีรูรั่ว หรือรูรั่วนิดหน่อย เราเติมนิดเดียวก็เต็มแล้ว พอเต็มแล้วรู้สึกว่ามีตัวเรอเต็มแล้ว แล้วมันเหลือ สิ่งที่เราหามาได้มันเหลือ มันเหลือแบ่งไปถึงผู้อื่น แต่เมื่อไหร่ถ้าเกิดว่าจิตไม่รู้จักพอ คือแก้วน้ำมีรูรั่ว เท่าไหร่ก็ไม่เต็ม ร้อยล้าน พันล้าน หมื่นล้าน ไม่เต็มสุดท้ายเขาจะไม่คิดถึงผู้อื่น จากจุดนั้นเป็นจุดสำคัญ เราใช้หลักการการบริหารแบบพุทธ พระอาจารย์พุทธทาสที่สวนโมกข์ ท่านแนะนำให้ใช้หลักการการบริหารแบบพุทธ มีอยู่ 3 ข้อคือ **ผลิตให้มาก ใช้แต่พอดี เหลือช่วยผู้อื่น** ท่านบอกว่าถ้าเกิดว่าใครทำได้อย่างนี้ เศรษฐี ขวานาก็เป็นเศรษฐีได้ เศรษฐีในที่นี้ แปลว่า ผู้ประเสริฐ ไม่ใช่แปลว่า คนรวยมีเงินเยอะแยะนะครับ เราก็ยึดหลักตรงนั้น คือว่า ผลิตให้มาก เราเรียนทางด้าน **Modern Management** เราเรียนเรื่อง **Balance Score Card** สมัยใหม่เข้ามา เอามาประยุกต์ใช้ เรื่องของ KPI ต่าง ๆ รวมถึงเรื่องของอิทธิบาท 4 ที่ท่านแนะนำมาก ๆ คือเรื่องของ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา หลักการเรื่อง ความพอประมาณของ เศรษฐกิจพอเพียง เรา Focus เฉพาะเรื่องห้องน้ำ ช่วงนั้นเศรษฐกิจดีมาก มีคนชวนทำหลาย ๆ อย่าง เราบอกว่าไม่ทำ เราขอทำในสิ่งที่เราถนัด เวลาจะกู้เงิน เวลาจะขยายกิจการ ผมจะขยายโดยเงินที่อยู่ในกระเป๋า จากเงินกำไรก่อน แต่ถ้าจำเป็นต้องกู้ ผมจะไม่กู้เกินเงินในกระเป๋าที่ผมมี คือไม่ให้ Debt ต่อ Equity โขว์เกิน 1 ปัจจุบันของผมกู้ 50 เปอร์เซ็นต์ของเงินในกระเป๋าที่มีอยู่ เพราะฉะนั้นวิกฤติจะเป็นอย่างไร ผมก็ไม่ Mind เท่าไหร่ เราไม่มีหนี้สินเยอะ สุดท้ายในเรื่องของพอประมาณ คือ เรื่องของระบบงาน เราต้องการให้แข็งแกร่งเหมือนบ้านที่มีเสาเข็มเหมือนพระเจ้าอยู่หัวบอก แล้วค่อยต่อเนือง”

บทที่ 5 พลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จริง ๆ นี้ผมว่ากว้างไกลมาก เป็นความคิดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ครอบคลุมหลักบริการแบบพุทธ ธรรมสมาธิบาล แต่ว่าหลักการบริการแบบพุทธ คือใช้แบบพอดี เรื่องของผลิตมาก คือ Efficiency ใช้แบบพอดี Sufficiency ก็คือช่วยผู้อื่น คือ Social Responsibility แต่ยังมีมิติมุมมองหนึ่ง คือ เรื่องของความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง การก้าวทันโลกาภิวัตน์”

คำกล่าวของทุกท่านดังกล่าวข้างต้น น่าจะเชื่อว่าเป็นคำตอบ และจุดประกายให้กับผู้ที่สนใจน้อมนำแนวพระราชดำริ ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี สามารถเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง แบบ **“พออยู่ พอกิน”** มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาชีพ รู้จักคิด ใช้ อยู่ กิน อย่างพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ทุกคน ไม่ว่าจะอาชีพอะไร นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ ร้านค้ารายย่อยสหกรณ์ ชุมชน เกษตรกร ข้าราชการ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู หรือนักวิชาการและนักการเมือง สามารถน้อมนำหลักการและแนวทางปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติใช้ได้เหมาะสม ก่อเกิดความมั่นคงและยั่งยืนต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังตัวอย่างที่จะขอนำเสนอต่อไปเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางและข้อคิดในมุมมองต่าง ๆ ซึ่งหากนำไปประยุกต์ใช้ได้จะก่อให้เกิดประโยชน์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างความสำเร็จด้านประชาชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นายสมพงษ์ พรผล นางคอสม๊ะ แลแมแน และชุมชนบ้านบัว

นับเป็นตัวอย่างความสำเร็จประเภทประชาชนทั่วไป ท่างไกลและชุมชนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศด้วยรางวัลพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นเจ้าภาพร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานปรมาณู กระทรวงมหาดไทย กองทัพอากาศ และสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดขึ้นในปี 2552 ผู้ได้รับรางวัลได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชนในสภาพพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทางภูมิสังคมได้เป็นอย่างดี

สำนักงาน กปร.จะได้นำเสนอภูมิหลังหลักการ วิธีปฏิบัติและการขับเคลื่อนขยายผลแนวทางการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลและชุมชนดังกล่าวโดยละเอียดดังต่อไปนี้

คุณสมพงษ์ พรผล “ต้นแบบแห่งการพัฒนาคุณธรรมความดี”

ด้านองค์ความรู้

การถ่ายทอดองค์ความรู้

คุณสมพงษ์ พรผล เป็นคนใต้โดยกำเนิด อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ 2 บ้านท่าอยู่ ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ชีวิตครอบครัวแต่งงานมีบุตรธิดารวม 5 คน การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่สามารถสร้างครอบครัวได้อย่างมั่นคงและเป็นผู้นำทางปัญญาในการรวมกลุ่มเกษตรกรและเสียสละมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน

ผลแห่งความสำเร็จสืบเนื่องมาจากการที่คุณสมพงษ์ฯ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันอย่างติดปากว่า ลุงเพอ ได้บวชเรียนตั้งแต่เด็กจนวัยหนุ่มเมื่อลาสิกขา มีครอบครัว ได้นำหลักธรรม คำสอนในพุทธศาสนาซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเริ่มจากการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแห่งความดี ด้วยการยึดมั่นในศีล ไม่ข้องเกี่ยวอบายมุข ทั้งปวง เหล้า บุหรี่ การพนัน เทียบกลางคืน มีความขยันหมั่นเพียร อดทนต่อความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ซื่อสัตย์ ประหยัด ใช้สติปัญญาในการคิดอย่างมีเหตุและผลด้วยหลักปฏิบัติและวิถีคิดดังกล่าว ทำให้ลุงเพอ มีการวางแผนชีวิต การผลิต การลงทุน การออม อย่างเป็นระบบ เริ่มจาก การทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน ให้รู้สถานะทางการเงินเบื้องต้น จากนั้นมีการลงทุนประกอบอาชีพโดยจัดสรรเงินไว้ล่วงหน้าสำหรับรายจ่าย เพื่อลงทุนควบคู่ไปกับการวางแผนการผลิตพืชที่มีความหลากหลายมากขึ้น เปลี่ยนจากการทำนาอย่างเดียว มาทำการเกษตรผสมผสาน ปลูกผักสวนครัวทำสวนยางพารา ไม้ผลและพืชหมุนเวียน เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เป็นอาหารบริโภคในครัวเรือนเหลือขายเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ โดยค่อย ๆ ทั่วไปทีละเล็กละน้อย ทำด้วยความรอบคอบระมัดระวังพอประมาณ สมกับศักยภาพของตน สำหรับเงินรายรับที่หักค่าใช้จ่ายแล้วจะเก็บเป็นเงินออมต่อปีไม่นำมาใช้จ่ายเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้จะมีการหารือกันในครอบครัว นอกจากนี้คุณลุงยังเป็นต้นแบบที่ดี กำหนดเป้าหมายและส่งเสริมการศึกษาลูก ซึ่งทำให้ลูก ๆ ทุกคนเรียนจบปริญญา มีหน้าที่การงาน เลี้ยงตนเองได้เป็นคนดี เสียสละ ทำประโยชน์ให้สังคม

ด้านองค์ความรู้

ในด้านองค์ความรู้ และขยายผลแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณลุงเพอ มีประสบการณ์มากทำให้มีความรอบรู้เนื่องจากเป็นคนช่างสังเกต ไม่หยุดนิ่งในเรื่องการเรียนรู้ จึงพัฒนาแสวงหาความรู้ เข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนาต่าง ๆ อ่านหนังสือ ดูวิดีโอทัศน์ ศึกษาวิธีการจนเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำการ บันทึก จัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ แล้วนำมาปรับใช้เป็นแนวทางของตนเอง ดังจะ เห็นได้จากเทคนิคการทำสวนยาง เช่น การให้ปุ๋ยโดยชุดหลุมใส่ปุ๋ยระหว่างต้นยาง 4 ต้น เพื่อให้รากของต้นยางสามารถดึงปุ๋ยไปใช้ได้ ไม่ใช่วิธีเดิมที่ให้ปุ๋ยที่ละต้น จะช่วยประหยัดแรงงานและเวลา รวมทั้งวิธีการนบน้ำอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถ คำนวณผลผลิตต่อต้นของยางพาราได้ถูกต้อง

ความรู้เหล่านี้ คุณลุงพอ ไม่ได้เก็บไว้คนเดียว แต่ได้เป็นวิทยากร ถ่ายทอดองค์ความรู้ ขยายผลทางความคิดเป็นผู้นำทางปัญญาสร้างแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านในชุมชนพร้อมใจที่จะจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างเหมาะสมเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางท่าอยู่ขึ้น โดยเสียสละที่ดินทำกินส่วนตัว จัดตั้งโรงงานผลิตยางแผ่นคุณภาพดีชั้น 1 ของชุมชน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางท่าอยู่นำน้ำยางมาทำรวมกัน ตั้งแต่การผสมน้ำยาง การรีดยางแผ่นและการตากยางให้แห้ง ปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของตลาด ชุมชนสามารถกำหนดราคายางแผ่นได้ราคาสูงรวมทั้งจัดตั้งกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จากเศษยางพารา เช่น ตุ๊กตายาง นมเทียมสำหรับผู้ป่วยมะเร็งเต้านม อุปกรณ์ทางการแพทย์ ฯลฯ เป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดพังงา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดจนการตั้งธนาคารหมู่บ้านเพื่อฝึกให้คนรู้จักการออมและเพื่อระดมเงินทุนให้เกษตรกรฝากเงินหลังขายยาง

ณ วันนี้ ผลแห่งความมุ่งมั่นจากการปฏิบัติตามหลักธรรมะนำ เหตุปัจจัย ตามความรู้ ภูมิคุ้มกัน พอประมาณ เสริมโดยประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ได้ขยายผลจากครัวเรือนลงไปสู่ชาวบ้านในชุมชนที่ยืด คุณสมพงษ์ พรผล เป็น “ต้นแบบแห่งการพัฒนาคุณธรรมความดี” โดยใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยและแปลงไร่นาสวนผสมกว่า 50 ไร่ที่จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไปอย่างยั่งยืน

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

นางคอสม๊ะ แลแมแน : ผู้มีจิตวิญญาณแห่งความเสียสละ

การดำเนินวิถีชีวิต

ชุมชนบ้านบัว : แหล่งเรียนรู้ของชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จุดเริ่มต้นของการพึ่งตนเอง

รู้จักตนเอง

จากจุดเริ่มต้นของการพึ่งตนเองปรากฏความเปลี่ยนแปลงแจ่มชัดมากขึ้นในปี 2549 เมื่อแกนนำชุมชน (นายบาล บุญก้า) ได้จัดทำเวทีประชาคมหารือกับชุมชนทุกเดือน โดยร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรของชุมชน ให้รู้ถึงต้นตอของเหตุและปัญหา เมื่อเข้าใจถ่องแท้แล้วจึงตัดสินใจนำไปทำแผนพัฒนาชุมชนและน้อมนำแนวทางการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ริเริ่มดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาชุมชนในภาพรวมอย่างจริงจัง เริ่มจากระดับครัวเรือน มีการส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงไก่พื้นเมืองควบคู่ไปกับการฟื้นฟูปรับวิธีการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน โดยใช้ปัจจัยการผลิตในไร่นา ปรับปรุงดินด้วยการปลูกและไถกลบปุ๋ยคอก ซึ่งมีการจัดทำโครงการธนาคารเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยคอกเพื่อรองรับความต้องการของเกษตรกรอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ได้ใช้แรงงานและปุ๋ยคอกจากวัว ใช้ปุ๋ยจากเศษพืชเศษอาหาร ใช้น้ำหมักจุลินทรีย์ทดแทนสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดต้นทุนการผลิตลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การดำเนินการดังกล่าวอยู่บน **พื้นฐานของความพอประมาณ**

ผู้มีจิตวิญญานแห่งความเสียสละ

คอสม๊ะ แลแมแน เป็นคนที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี ครอบครัวมีความอบอุ่น และมั่นคง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตการจัดการ บัญชี ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ 125 หมู่ 1 บ้านยะออ ตำบลจะแนะ อำเภอจะแนะ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยสูง มีอันตรายต่อการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ด้วยใจรักจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม และทุ่มเทให้ ความร่วมมือกับทางราชการในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ในการดำเนินวิถีชีวิตของคอสม๊ะ หรือที่เพื่อนบ้านเรียกกันว่า หม๊ะ นั้น ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครอบครัว เริ่มจากการนำความรู้ การบัญชีมาทำบัญชีครัวเรือน วางแผนการผลิต การวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างประหยัด พอประมาณสมตณ เช่น ปลุกผักไว้กิน ลดรายจ่าย ทำให้ครัวเรือนมีภูมิคุ้มกันที่ดีเพราะรู้รายได้รายจ่าย หลังจากนั้นได้คิดด้วยเหตุและผลที่จะช่วยเหลือกลุ่มสตรีมุสลิมได้ลดรายจ่ายในครัวเรือนมีงานทำเป็นอาชีพเสริมเกิดรายได้ จึงได้นำความรู้การบัญชีมาถ่ายทอดให้เพื่อนบ้านในชุมชนรู้วิธีการทำบัญชีครัวเรือนและทดลองนำไปปฏิบัติ ในขณะเดียวกันก็ได้รวมกลุ่มแม่บ้าน โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ด้วยการเอาเศษผ้าที่เหลือใช้มาทำผลิตภัณฑ์ผ้าเช็ดเท้า แล้ววิเคราะห์ความต้องการตลาดชุมชน ค่อย ๆ พัฒนาสินค้า โดยนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาผ้าโพกศีรษะแบบดั้งเดิม มาเพิ่มลายดอกไม้ และวิธีการปักเลื่อมลายต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของตลาดในและต่างประเทศ

วันนี้ หม๊ะ บุคคลที่มีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ในการเป็น อสม. เข้าไปดูแลคนป่วย ผู้สูงอายุ โดยการให้กำลังใจ การให้เงินส่วนตัวช่วยเหลือผู้ยากลำบาก ยากแค้นโดยไม่หวังผลตอบแทนและอุทิศตนในการพัฒนากลุ่มสตรีแม่บ้าน ปักผ้าคลุมผมจนติดตลาดสินค้า OTOP สีดาว รวมทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ใส่ขนมอย่างสวยงามยกระดับจนเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน นับเป็น ผู้มีจิตวิญญาณแห่งความเสียสละ อย่างแท้จริง

จุดเริ่มต้นของการพึ่งตนเอง

ชุมชนบ้านบัว ตั้งอยู่ที่ บ้านบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ห่างจากตัวเมืองพะเยาเพียง 12 กิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 763 คน 215 ครัวเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ สวนไม้ โดยใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ต๋อนและห้วยแฮ้งในอดีต ชาวบ้านเน้นการทำ การเกษตรพืชเชิงเดี่ยวและสิ้นไหลไปตามกระแสบริโภคนิยม ทำให้ประสบกับ ความจน เจ็บ โง่ คือไม่รู้จักตนเองในการดำรงชีวิต มีปัญหาหนี้สิน ต่อมาปี 2528 ชุมชนได้เริ่มแก้ปัญหาด้วยการตั้งกลุ่มจักสานแข่งและสุมไก่ จากวัสดุที่มีมากใน ท้องถิ่นคือไม้ไผ่รวก ซึ่งแต่เดิมขายเป็นลำเป็นอาชีพเสริมแต่ในระยะแรกยังมีปัญหา การขายผลผลิต เนื่องจากต่างคนต่างขาย จนกระทั่งปี 2546 ได้มีการวางระบบ การผลิตและการขายขึ้นใหม่โดยแกนนำคนหนุ่ม นายบาล บุญกำ (ผู้ใหญ่บ้านคน ปัจจุบัน) ในการหลอมรวมความคิดชาวบ้านให้ขายแข่งและสุมไก่ผ่านกลุ่ม โดย จัดการระบบแบ่งผลประโยชน์และกฎระเบียบที่เหมาะสมและติดต่อให้ผู้ค้ามาซื้อ ที่บ้านบัวโดยตรง แข่งและสุมไก่อบ้านบัว จึงเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพผลผลิต และเป็นรายได้เสริมที่สำคัญของชุมชน

พื้นฐานของความพอประมาณ

การดำเนินการดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ คือรู้จักตนเอง มีความพร้อม ความสามารถที่จะทำกิจการงานสิ่งใดด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่มากไม่น้อยเกินไป ซึ่งในชุมชนบ้านบัวได้เริ่มลดรายจ่ายในครัวเรือนเบื้องต้น แล้วทดลองดำเนินการในกลุ่มเล็ก ๆ เช่น การตั้งกลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง กลุ่มผลิตแก๊สชีวภาพ กลุ่มจักสาน ซึ่งจะมีการปลูกไม้ไผ่ในชุมชนทดแทน ต้นที่ตัดไปและวางกฎระเบียบเคร่งครัดไม่ให้กินหน่อไม้ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการ สานแข่ง และส้อมไก่อ กลุ่มปลูกหญ้าแพงโกล่า กลุ่มผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา กลุ่มผักปลอดสารพิษ กลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งจะสอนให้สมาชิก ทำบัญชี เพื่อรู้ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนก่อน แล้วค่อยขยายผลโดยมีการศึกษาแสวงหา ความรู้จากผู้รู้ในการปรับปรุงผลงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรม ของชุมชนที่มีความหลากหลาย เชื่อมโยงสัมพันธ์กันยังส่งผลให้คนในชุมชนมีภูมิ คุ่มกันที่ดี ไม่มีความเสี่ยงในการขาดแคลนอาหารและปัจจัยการผลิตเพราะรู้จัก ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างพอเพียงและมีความสุข

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ต่อยอดขยายผล

แกะเพื่ออ่าน
รายละเอียด

กิจกรรมที่เด่นและมีผู้สนใจดูงานมากจะเป็น
เรื่องเกี่ยวกับ

การบริหารจัดการกลุ่มจักสาน

เป็นการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการแบ่งเป็น 3 ฝ่าย การอำนวยการ สืบเชื้อ และตรวจสอบ มีนายบาล บุญก้า เป็นประธาน จุดเรียนรู้แรกมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการปูพื้นฐานหลักจากแนวคิดการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการประหยัด ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเสียสละ ร่วมแบ่งปัน ดำเนินการจัดการใน รูปกองทุนเงินออมทรัพย์ แบ่งเป็น เงินหมุนเวียนรับซื้อแข่งสมาชิกในหมู่บ้านเริ่มแรก 100,000 บาท โดยหักค่าแข่งเข้ากลุ่มใบละ 0.50 บาท และให้สมาชิกออมเงินคนละ 20 บาท ต่อเดือน จากนั้นจะนำเงินออมแต่ละเดือนและเงินเปอร์เซ็นต์ที่หักค่าแข่งเข้ากลุ่มให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุน ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี ขณะนี้มีเงินหมุนเวียนทั้งสิ้น 256,830 บาท

นอกจากนี้การดำเนินการดังกล่าวยังมี การวางระบบการผลิต ปลุกไฟทอดแทนการผ่าไม้ไฟด้วยแรงงานคนและเครื่องจักร การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มีหลายขนาด ขนาดเล็กจะใช้เป็นภาชนะที่ระลึกใส่ของฝาก สินค้าก่อนส่งขายจะผ่านการตรวจสอบคุณภาพ รวมทั้งเป็นกิจกรรมเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการหารายได้จากการรับจ้างร้อยหูแข่ง และทำให้ชาวบ้านมีงานทำ ไม่อพยพแรงงานไปต่างถิ่น แข่งและสุ่มไก่ ที่นี่จึงมีคุณภาพดี เป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดพะเยา

ข้อมูลชุดที่ 1

ข้อมูลชุดที่ 2

ข้อมูลชุดที่ 3

ข้อมูลชุดที่ 4

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ต่อยอดขยายผล

แกะเพื่ออ่าน
รายละเอียด

ข้อมูลชุดที่ 1

ข้อมูลชุดที่ 2

ข้อมูลชุดที่ 3

ข้อมูลชุดที่ 4

กิจกรรมที่เด่นและมีผู้สนใจดูงานมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

**การเกษตรกรรม เป็นการดำเนินการ
ในรูปกลุ่มต่าง ๆ**

กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง มีสมาชิก 40 คน บริหารในรูปกองทุนหมุนเวียนให้กู้ไปเลี้ยงโค สมาชิกจะต้องส่งเงินออมเดือนละ 20 บาท ปัจจุบันมีเงินทุน 500,000 บาท นอกจากนี้ยังส่งเสริมขยายผลให้ทุกครัวเรือนเลี้ยงโคบ้านละ 2 ตัว โดยทำคูชานานไปกับกลุ่มปลูกหญ้าแพงโกล่า ซึ่งสามารถนำหญ้ามาใช้เลี้ยงโค ไม่ต้องซื้อจากหมู่บ้านอื่น และมีมากพอที่จะจำหน่ายในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ทำรายได้ให้ชุมชนปีละประมาณ 40,000 ถึง 50,000 บาท ผลจากการเลี้ยงโคจำนวนมากทำให้มีมูลวัวมากพอที่จะนำมาทำแก๊สชีวภาพเพื่อลดรายจ่ายของครัวเรือนได้เดือนละไม่น้อยกว่า 300 บาท ขณะนี้ได้มีการรวมกลุ่มผลิตแก๊สชีวภาพในรูปกองทุน มีสมาชิกลงไปใช้ประโยชน์แล้ว 60 ครัวเรือน และมูลวัวอีกบางส่วนได้นำมาทำปุ๋ยหมัก รวมทั้งน้ำหมักจุลินทรีย์จากหมักกล้วยเป็นการลดต้นทุนการผลิตเพื่อใช้ในการเกษตร

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ต่อยอดขยายผล

แกะเพื่ออ่าน
รายละเอียด

กิจกรรมที่เด่นและมีผู้สนใจดูงานมากจะเป็น
เรื่องเกี่ยวกับ

ด้านการเกษตรกรรม

ในด้านการเกษตรกรรม มีจุดเรียนรู้ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง
ที่แสดงถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ศูนย์การเพาะพันธุ์กล้วย
ด่างเขา ซึ่งมี นายบรรพต ปิฐวิ ปราชญ์ชาวบ้าน ได้ศึกษา
ทำการเพาะพันธุ์กล้วยและหนอนไม้ไผ่ โดยจดบันทึกไว้เป็น
ลายลักษณ์อักษร เนื่องจากต้องการสืบสานประเพณี
การแข่งขันการชนกล้วยของชาวไทยล้านนา แต่ปัจจุบัน
จำนวนกล้วยลดลง นอกจากนี้ในพื้นที่เดียวกันได้เพาะพันธุ์
ไม้ต่าง ๆ การจัดสวนหย่อมโดยใช้บ้านของตนเองเป็นแหล่ง
เรียนรู้

ข้อมูลชุดที่ 1

ข้อมูลชุดที่ 2

ข้อมูลชุดที่ 3

ข้อมูลชุดที่ 4

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ต่อยอดขยายผล

แกะเพื่ออ่าน
รายละเอียด

กิจกรรมที่เด่นและมีผู้สนใจดูงานมากจะเป็น
เรื่องเกี่ยวกับ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
และศิลปวัฒนธรรม

ข้อมูลชุดที่ 1

ข้อมูลชุดที่ 2

ข้อมูลชุดที่ 3

ข้อมูลชุดที่ 4

คนในชุมชนมีการปลูกป่าทดแทน ปลูกไผ่รวก ซึ่งนำมาใช้จักสานแข่งและส้อมไก่อ่ ทดแทนสำหรับไผ่อีกพันธุ์หนึ่งคือไผ่บง ซึ่งมีความเหมาะสมและปริมาณมากพอจะนำมาขยายผล แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตะเกียบและไม้จิ้มฟัน มีการสร้างฝายต้นน้ำลำธาร เพื่อใช้ในการเก็บกักน้ำและเพิ่มความชุ่มชื้นให้พื้นที่ป่า ผสานไปกับการปลูกหญ้าแฝกตามลำห้วย เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน กักเก็บตะกอนดินเพิ่มความชื้นในดิน รวมทั้งการคัดแยกขยะการอนุรักษ์กบเขียด ด้วยการตั้งกฎกติกา ห้ามจับลูกอ๊อด ปลาบริเวณหน้าฝาย เพื่อสร้างสมดุลระบบนิเวศ ตลอดจนพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เยาวชนสืบสานศิลปวัฒนธรรม ดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนเล็บ รำพัด สล้อ ซอ ซึ่ง ซึ่งสิ่งที่ขาดไม่ได้และเป็นหน้าตาของชุมชน คือการจัดระเบียบชุมชน ซึ่งชาวบ้านเข้ามาช่วยกันทำ ถนนนำมอง บ้านนำอยู่ มาตั้งแต่ปี 2550 โดยแต่ละครัวเรือนจะจัดการบริเวณบ้านให้เป็นระเบียบ สะอาดน่าอยู่ จัดการปลูกและดูแลไม้ดอกไม้ประดับ ผักสวนครัวริมถนนหน้าบ้านให้นำมอง ในขณะที่เดียวกันชุมชนมิได้ละเลยผู้สูงวัยที่เป็นปูชนียบุคคลของลูก หลาน จึงจัดกิจกรรมออกกำลังกายรำกระบองเพื่อเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ และกีฬาคน 3 วัย เยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ความเปลี่ยนแปลงโดยรวมของชุมชนแห่งนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดความร่วมมือจากคนในชุมชนที่พร้อมใจกัน ลด ละ เลิก อบายมุขและปฏิบัติตามหลักคุณธรรม 5 ประการ ในเรื่องความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจกัน ภาพความสำเร็จของ คุณสมพงษ์ พรผล นางคอสหมีะ แลแมแน และชุมชนบ้านบัว ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขับเคลื่อนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์และนับเป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะมีส่วนสนับสนุนเชื่อมโยงประสานงานเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้อื่นๆ เพื่อขยายผลงานพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีความแตกต่างทางภูมิสังคมในแต่ละภูมิภาคของประเทศให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป

ถอดขยายผล

ณ วันนี้ ชุมชนแห่งนี้ นับเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนพระ เณรและเจ้าหน้าที่จากภาคส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพะเยาและจังหวัดอื่นในแต่ละภูมิภาค ได้มาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงกับครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งจะมีส่วนในการถ่ายทอด วิธีคิด วิธีทำจากกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านในรูปกลุ่ม โดยมีแกนนำกลุ่มที่มีองค์ความรู้ ความชำนาญแตกต่างกันเป็นผู้สอน

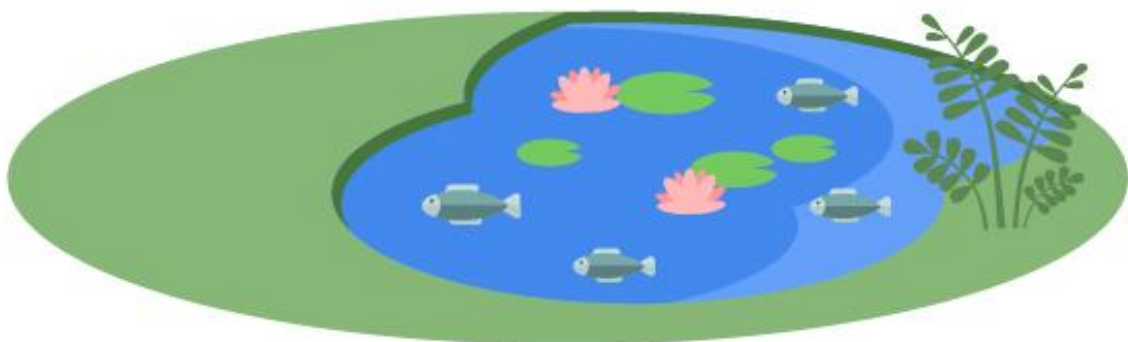
บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ

สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ เจ้าของรางวัลรองชนะเลิศ การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านธุรกิจขนาดย่อม จากสำนักงาน กปร. ตัวอย่างความสำเร็จในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ

สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ เป็นสหกรณ์การเกษตรที่ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้อาชีพทางการเกษตรแก่สมาชิก ดำเนินธุรกิจและ บริการรับฝากเงินและสินเชื่อให้สมาชิกกู้เพื่อลงทุนในอาชีพเกษตรกรรม ธุรกิจจัดหาวัสดุการเกษตร และสินค้าอุปโภคบริโภคมาจำหน่าย โดยตั้งร้านค้าเป็นร้านค้าปลีกของคนไทย ธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก โดยการรวบรวม นำขายสดจากสมาชิก และผู้ผลิตรายย่อยในราคายุติธรรม เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่ออกตามฤดูกาล เพื่อเพิ่มช่องทางในการตลาดให้แก่สมาชิก

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์

เมื่อพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง หลายคนจะนึกถึงเกษตรทฤษฎีใหม่จึงทำให้คิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น คนในอาชีพอื่นจึงไม่ค่อยให้ความสนใจ แต่แท้จริงแล้ว ความพอเพียงนั้น หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ดังนั้น การจะปรับใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์แต่ละประเภทให้ได้จะต้องมาทำความเข้าใจให้ตรงกันก่อนว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร และจะนำมาใช้กับสหกรณ์แต่ละประเภทได้อย่างไร

วิธีการสร้างความพอเพียงในสหกรณ์การเกษตร ความพอเพียงของแต่ละคนแต่ละครอบครัว แต่ละชุมชน หรือแต่ละประเทศย่อมไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความสามารถและความจำเป็นของคนในแต่ละระดับ แต่สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ สามารถสร้างความพอเพียงได้ตามวิถีที่เรียบง่าย

ความพอเพียงในระดับบุคคลและระดับครัวเรือน

ความพอเพียงในระดับบุคคลและระดับครัวเรือน ตรงกับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ การที่เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ มีชีวิตอยู่อย่างสุขกายสุขใจ สามารถจัดสรรทรัพยากรที่ดิน น้ำ และปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด สหกรณ์จึงต้องมีความรอบรู้ในวิชาการต่าง ๆ ที่จะนำมาปรับใช้ในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องรอบคอบในการนำความรู้ไปใช้ และต้องระมัดระวังในการใช้ความรู้นั้น ต้องมีคุณธรรมทั้งในด้านความคิด จิตใจ และในด้านการกระทำ มีความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน พากเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบในการทำทุก ๆ อย่าง

ความพอเพียงระดับชุมชน

ความพอเพียงระดับชุมชน ตรงกับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การที่เกษตรกรรวมกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อรวมกันซื้อปัจจัยการผลิตและรวมกันขายผลผลิต รวมกลุ่มกันทำธุรกิจแบบสหกรณ์การเกษตร ซึ่งต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมใจกันในการลงทุนในสหกรณ์ ดังนั้นความพอเพียงจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเสมอเมื่อดำเนินธุรกิจในสหกรณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีการสร้างภูมิคุ้มกันการเสี่ยงภัย

ความพอเพียงระดับประเทศ

ความพอเพียงระดับประเทศ ตรงกับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๓ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือการที่สหกรณ์ระดับท้องถิ่นมีการเชื่อมโยงธุรกิจในแนวตั้ง โดยเชื่อมโยงกับชุมนุมสหกรณ์ระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศ และมีการเชื่อมโยงธุรกิจกับแหล่งเงินทุนอื่น ๆ หรือบริษัทเอกชนอื่น เพราะสหกรณ์อาจจะต้องซื้อวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารเคมี ฮอร์โมน เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ จากบริษัทเอกชน หรือตัวแทนจำหน่าย เป็นต้น จึงต้องพิจารณาความพอประมาณ มีเหตุผล และมีความเสี่ยงภัยต่ำ (ภูมิคุ้มกันสูง) ทั้งนี้ต้องมีความรู้ในการทำธุรกิจระดับชาติและระดับนานาชาติ ที่สำคัญต้องมีคุณธรรมในการทำธุรกิจ ซื่อสัตย์ และจริงใจในการติดต่อธุรกิจ จึงจะทำให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มีความมั่นคงยั่งยืนได้

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

● การขยายผลสู่สังคม สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ จำกัด

ด้วยความเพียรมุ่งมั่นพัฒนาและคิดอย่างเป็นระบบในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป รู้จักตนเอง มองโลกภายนอก สร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง จึงทำให้สหกรณ์การเกษตรรัตนภูมิ จำกัด มีผลงานที่มั่นคงเป็นต้นแบบของการจัดตั้งสหกรณ์ให้แก่มุมชนอื่น ๆ ได้เข้ามาเรียนรู้ และนำไปเป็นแบบอย่างในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมแล้วในวันนี้

การขยายผลสู่สังคม สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ จำกัด ได้จัดอบรมและส่งเสริมอาชีพ โดยเน้นการจัดอบรมเป็นกลุ่มอาชีพเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ และให้เป็นตัวอย่างในการขยายผล ใช้วิธีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาให้การช่วยเหลือ ตลอดจนจัดเจ้าหน้าที่แนะนำงานฟาร์ม และการจัดอบรม ทักษะศึกษาดูงาน รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกร ปรับเปลี่ยนวิธีการใช้ปุ๋ยเคมีมาเป็นปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อเป้าหมายการเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเห็นว่าการใช้ปุ๋ยเคมีนาน ๆ บวกกับการปลูกพืชซ้ำซากในที่ดินเดิมจะทำให้พืชอวบอ้วนเร็วผิดปกติ แต่อ่อนแอ ไม่ทนต่อเชื้อโรคและแมลงศัตรูพืช จึงต้องใช้สารกำจัดศัตรูพืช นานเข้าก็จะเข้าสู่วงจรความเลวร้าย คือ ทำให้ดินยิ่งเสื่อม ขาดอินทรีย์วัตถุ ขาดจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้ใช้ปุ๋ยเคมีมากขึ้น ด้านศัตรูพืชเมื่อมียาปราบก็พัฒนาตัวเองให้ต้านยา (ดื้อยา) จะปราบให้อยู่ก็ต้องใช้ยาแรงขึ้น ใช้เงินเพิ่มขึ้น เป็นพิษต่อทั้งผู้ใช้และผู้กินผลผลิต ทั้งยังส่งผลต่อสภาพแวดล้อมอีกด้วย

จากการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ จำกัด มีความเข้มแข็งสามารถดำเนินธุรกิจมาเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี โดยสมาชิกให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทั้งการเสริมรายได้จากการสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาดสินค้าเกษตร และลดค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนการผลิตของสมาชิก นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนธุรกิจที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กิจการที่สำคัญสมาชิกมีส่วนร่วมและมีกิจกรรมที่เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง เรือนจำพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

1

2

ดูหลายท่านคงนึกไม่ถึงว่าสถานที่ในภาพนี้คือเรือนจำ ด้วยลักษณะอาคารที่สร้างจากดินและการออกแบบที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนกับเรือนจำอื่น ๆ บรรยากาศร่มรื่น มีต้นไม้เขียวขจี ลักษณะคล้ายรีสอร์ท ที่เป็นมากกว่าเรือนจำทำให้นักสงสัยว่าทำไมเรือนจำนี้สามารถดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาแวะเยี่ยมได้เป็นจำนวนมาก

หลากหลายคำถามที่เราสงสัยในความมหัศจรรย์ของเรือนจำแห่งนี้ถูกคลี่คลายด้วยคำตอบที่ชัดเจนจากหัวหน้าเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งและเจ้าหน้าที่ที่มาต้อนรับอย่างอบอุ่น โดยกล่าวว่า “ผู้ต้องขังที่มาอยู่ที่เรือนจำแห่งนี้เป็นผู้ต้องขังที่ประพฤติดี มีกำหนดพ้นโทษไม่เกิน 5 ปี เจ้าหน้าที่ทุกคนจะปฏิบัติและดูแลผู้ต้องขังในลักษณะผ่อนคลาย ไม่มีใช้ตรวน ใช้เพียงกฎ ระเบียบ วินัย ที่กำหนดไว้เป็นข้อปฏิบัติเท่านั้น เราเน้นสร้างคนดีและคืนความพอเพียงสู่สังคม ฝึกหัดอาชีพให้ผู้ต้องขังได้มีความรู้ ความชำนาญ และทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว เพื่อเตรียมความพร้อมเมื่อได้รับการปลดปล่อย แล้วนำสิ่งดี ๆ ไปขยายผลสู่ชุมชนได้” แสดงให้เห็นว่าเรือนจำที่นี่เป็นสถานที่ที่สามารถสร้างหลักประกันในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขัง ให้อยู่รอดอย่างมีความสุขได้ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของที่นี่มีความโดดเด่นด้านการเกษตรและการฝึกอาชีพที่หลากหลาย และเมื่อผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำจะสอนให้ปรับตัวเข้าสู่ความพอดี เรียบง่าย สมถะ เดินทางสายกลาง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ใช้ชีวิตตามอัตภาพของตน ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยมเรียนรู้การทำกรเกษตรแบบผสมผสานเพิ่มเติมจากเรือนจำ รวมไปถึงการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยใช้ทรัพยากรที่อยู่รอบตัวเป็นสำคัญ สอนให้ผู้ต้องขังมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง แล้วนำความรู้ไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษจนสามารถสร้างรายได้ พึ่งพาตนเองได้

จากที่เรื่อนจำต้องประสบกับปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ แต่เมื่อทุกคนทุกฝ่ายในเรื่อนจำให้ความร่วมมือร่วมกันคิด และตัดสินใจน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อแก้ปัญหาที่ประสบอยู่นั้น ทำให้เรื่อนจำมีรายได้จากการทำเกษตรผสมผสาน และการประกอบอาชีพที่หลากหลายจนสามารถลดการพึ่งพางบประมาณแผ่นดินได้ มีการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มาตรฐานความโปร่งใส การสร้างบัญชีครัวเรือน มาตรฐานในการใช้เทคโนโลยีโดยประยุกต์ใช้กับหลักวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหมาะสำหรับการศึกษาดูงาน จากความกระตือรือร้นของคนในเรื่อนจำที่จะเล่าประสบการณ์ องค์ความรู้ต่าง ๆ สัมผัสได้ถึงความภาคภูมิใจของคนที่นี่

ส่วนเจ้าหน้าที่ในเรื่อนจำจะได้รับประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวาง โดยการแสวงหาแหล่งความรู้และจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรม ดูงานตามศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จ มีการเชิญวิทยากร ประชาชนชาวบ้านมาให้ความรู้เรียนรู้กิจกรรมทางการเกษตรและการประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ทางราชการ เพื่อให้เข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปปฏิบัติ ตลอดจนการปรับปรุงต่อยอดพัฒนา และใช้โอกาสในการศึกษาหาความรู้จากที่ต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้ผู้ต้องขังที่เสมือนญาติ จึงทำให้ในบางครั้งจะเห็นผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วกลับมาเยี่ยมเยือนเรื่อนจำแห่งนี้

จัดอบรมความรู้ให้แก่ผู้ต้องขังเล็งเห็นคุณค่าของเวลา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่มีอยู่รอบตัว เช่น พืชผัก ต้นไม้ หิน ดิน ทราย สามารถนำมาประกอบขึ้นเป็นปัจจัยเพื่อความสมดุลในการดำรงชีวิต เช่น การปลูกทุกอย่างที่กิน การปลูกมะลิ ไม้ดอก ที่สร้างรายได้ อย่างงาม การทำน้ำมันไบโอดีเซล เต่าหุงต้ม น้ำส้มควันไม้ การเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายและขยายพันธุ์สัตว์ ตั้งแต่ปลา กระจ่าง ตูม แพะ เป็ด ไก่ดำ สายพันธุ์ภูพานฯ ที่นำมาจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร โดยเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติในป่าไผ่ ทำให้ไก่แข็งแรงหากินเองได้ ซึ่งมีการสั่งจองตั้งแต่เพิ่งเริ่มเป็นไข่ นอกจากนั้น มีการสร้างบ้านอาคารในเรื่อนจำจากดินที่มีราคาถูกแต่สามารถเป็นเรื่อนนอนได้อย่างถาวร มีผู้ต้องขังกลายเป็นช่างสร้างบ้านดินที่ชำนาญ โดยมีการทำอิฐบล็อกดินจำหน่าย สร้างรายได้ให้เรื่อนจำอีกด้วย

บทที่ 5 พลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

3

สำหรับที่นี้นับเป็นตัวอย่างที่ยอดเยี่ยมแห่งหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยสามารถพึ่งพาตนเองด้านงบประมาณได้ ไม่ต้องรอนงบประมาณจากส่วนกลาง การบ่มสอนไม่ให้เกิดกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ให้ตระหนักในคุณธรรมใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีความขยัน อดทน หมั่นเพียร ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน โดยกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน และการส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา “เรือนจำเรือนธรรม” ที่เป็นรูปธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง โดยให้มีการนั่งสมาธิ ตักบาตร ฟังธรรมเทศนาจากพระภิกษุสงฆ์

ทุกวันนี้เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งได้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแบบครบวงจร โดยทุกการเรียนรู้จะเน้นการประยุกต์ใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลทั่วไปสนใจเดินทางมาดูงานและอุดหนุนผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุกเดือน จะแบ่งปันผลให้กับผู้ต้องขัง โดยหลังพ้นโทษผู้ต้องขังจะมีเงินจำนวนหนึ่งติดตัวไปประกอบอาชีพต่อไปได้ และที่น่าประหลาดใจคือ เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะมีบ้านดินให้บริการพักค้าง อีกทั้งบริเวณใกล้เคียงเรือนจำมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย

ความประทับใจของที่นี่คือได้สัมผัสถึงสิทธิเสรีภาพของการรับความรู้ ไม่จำกัดเพศ วัย ตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ หรือภูมิหลังที่เคยเปื้อนด้วยการกระทำที่ผิดพลาด แต่หากได้กลับตัวกลับใจเฝ้าทำความดี ซึ่งเราไม่อาจทราบได้ว่าในอนาคตผู้ที่เคยเป็นผู้ต้องขังที่นี้นั้น อาจจะสร้างความยิ่งใหญ่ เป็นแรงบันดาลใจที่เปี่ยมไปด้วยพลัง เป็นแบบอย่างที่น่ายกย่องโน้มน้าวผู้คนให้ “พลิกใจ ใฝ่ดีมีคุณธรรม และสร้างเส้นทางในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพระยุคลบาทพ่อหลวงของปวงชนชาวไทย”

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

โรงพยาบาลพอเพียง “ส่งเสริมสุขภาพมากกว่าปล่อยให้เจ็บป่วย”

เมื่อนึกถึงโรงพยาบาลเราจะเห็นภาพคุณหมอ พยาบาล ห้องจ่ายยา เครื่องมือทางการแพทย์ และผู้ป่วยที่เข้ามารับการรักษาลายคนมองว่าภารกิจหลักของโรงพยาบาลคือการรักษาความเจ็บป่วย แต่มีโรงพยาบาลแห่งหนึ่งมีหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขทุกด้านแก่ประชาชน ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือลักษณะที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพภายหลังการเจ็บป่วย อย่างไรก็ตาม โรงพยาบาลคงเป็นสถานที่ที่ไม่มีใครอยากเข้าไปเยี่ยมชมบ่อยนัก แต่เรามีแบบอย่างโรงพยาบาลที่ดีในการปฏิบัติตามภารกิจอีกรูปแบบหนึ่งที่ควรมาทำความรู้จักกัน

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่

“โรงพยาบาลหนองม่วงไข่” ซึ่งได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ในส่วนภูมิภาค และได้ตอบรับเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงาน กปร.

 วิกฤตโรงพยาบาล

ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล

ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลมีความเป็นกันเอง ด้วยวิสัยทัศน์ที่มองคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมาก คนมีคุณภาพ สามารถสร้างสรรค์งานที่มีคุณภาพ ทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ดีและมีคุณภาพด้วย สร้างช่องทางสื่อสารระหว่างกัน ไม่ว่าจะ เป็นบุคลากรในโรงพยาบาลด้วยกันเอง หรือเจ้าหน้าที่กับผู้ป่วย การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ อาศัยการประชุมเพียงอย่างเดียวไม่พอ ต้องหาเวลาพูดคุยกันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานใช้ระยะเวลาไม่มากแต่ให้บ่อยครั้ง และได้ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน ทำให้มีเวลาในการสื่อสารมากขึ้น เพราะการสื่อสารกันทำให้เกิดความจริงใจและการดำเนินงานที่ง่ายขึ้น

ตามบอร์ดกิจกรรมจะเห็นภาพการตักบาตร ไหว้พระ สวดมนต์ ฟังเทศน์ ตลอดจนถึงสมาธิของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและผู้ป่วย ซึ่งเป็นกิจกรรมวันเกิดของเจ้าหน้าที่ กิจกรรมก่อนประชุมประจำเดือน เจ้าหน้าที่บอกว่าคุณหมอเองเป็นต้นแบบที่ดีในการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต และให้ศาสนาเป็นเครื่องมือที่ช่วยขัดเกลาจิตใจทุกคนในโรงพยาบาลให้มีคุณธรรม จริยธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ต้องยอมรับว่าเป็นโรงพยาบาลวิถีพุทธจริง ๆ โดยนำหลักธรรมมาภิบาล ความโปร่งใสเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ให้บริการแก่ผู้ป่วยทุกคนเหมือนญาติมิตร ปฏิบัติด้วยความเสมอภาค สามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างรวดเร็ว ควบคู่ไปกับ ส่งเสริมประชาชนให้ดูแลสุขภาพให้แข็งแรงมากกว่าปล่อยให้เกิดการเจ็บป่วย แล้วมาทำการรักษา ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมกีฬาให้เจ้าหน้าที่และประชาชนได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เมื่อร่างกายแข็งแรงย่อมลดรายจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้

เมื่อเดินเข้าไปข้างในโรงพยาบาลจะเห็นเจ้าหน้าที่ เห็นชาวบ้านที่มาขอการรักษามากมาย ได้พบเห็นคุณหมอ นายแพทย์สมศักดิ์ โสภสลิขิต ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ เห็นความใจดีที่แสดงออกทางวาจา แววตา และการต้อนรับจากคุณพยาบาลที่เป็นกันเอง คุณหมอเล่าให้ฟังว่าปี 2547 โรงพยาบาลประสบปัญหาเกิดภาวะหนี้ค้ำชำระค่ายาและเวชภัณฑ์ เงินบำรุงคงเหลือไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ขาดความเชื่อมั่นและกำลังใจไปมาก

วิกฤตครั้งนั้นทำให้ทุกคนในโรงพยาบาลหันหน้าเข้าหากัน ระดมความคิดเห็น ช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อความอยู่รอดของโรงพยาบาล และช่วยเหลือชาวบ้านที่ยังต้องการการรักษาอยู่ทุกวัน คุณหมอจึงนำการบริหารจัดการแบบชีววิถีควบคู่ไปกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จาก ดร.พิสิฐ วรอุไร และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มาประยุกต์ใช้กับนโยบายให้บุคลากรทุกคนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างแนวทางในการปฏิบัติบนพื้นฐานของความพอเพียง

ในโรงพยาบาลจะมีอุปกรณ์หน้าตาแปลก ๆ ที่เป็นเครื่องมือทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นที่กันฝุ่นเข้าตา ที่ใส่หลอดฉีดยา ตะแกรงและแผ่นกันขยะติดเชื้อ ที่นี้เขาใช้ทรัพยากรที่ประหยัด มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ ประยุกต์ใช้ของที่มีอยู่ในสำนักงานมาสร้างสรรค์ประดิษฐ์เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ นอกจากนี้ ยังมีเครื่องมือทางการแพทย์อีกมากมายที่เจ้าหน้าที่ช่วยกันทำใช้ในโรงพยาบาล เช่น ที่ปิดตาผู้ป่วย กล้องกระดาด ที่ถูกนำมาดัดแปลงเป็นที่ใส่หลอดยา แผ่นกันขยะติดเชื้อในตะแกรงทำแผล ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายในบัญชีได้ไม่น้อยเลย

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ในโรงพยาบาลที่มีทั้งสวนสมุนไพรที่นำไปใช้ในการนวดแผนโบราณ แพลงผักสวนครัว
นาข้าว การเพาะเห็ด ต้นกล้วย ที่มีเป็นพันธุ์หลากหลาย พืชผลที่ได้ใช้ปุ๋ยด้วยระบบจุลินทรีย์
ที่มีประสิทธิภาพทดแทนการใช้สารเคมี ปลอดภัย ลดรายจ่าย สร้างรายได้ให้โรงพยาบาล
สามารถปลดหนี้ให้โรงพยาบาลได้ นอกจากนี้ มีการเลี้ยงวัว หมู ปลา และยังมีการเลี้ยง
ไส้เดือนด้วย มีบ้านหลังเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านนำมาบริจาคหลังจากใช้ในพิธีงานศพของคนท้องถิ่น
นำมาเป็นที่อยู่อาศัยของเบ็ด และด้วยการเลี้ยงแบบชีวภาพจึงไม่ต้องกังวลกับปัญหากลิ่น
ให้กวนใจ ที่น่าประทับใจและเป็นต้นแบบที่ดีคือ การทำน้ายาทำความสะอาดอเนกประสงค์
ซึ่งทำให้โรงพยาบาลลดค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ายาฆ่าเชื้อโรคได้ และเป็นต้นแบบกระบวนการ
ดำเนินงานในขั้นตอนทำให้ปราศจากเชื้อของโรงพยาบาล นอกจากนี้ โรงพยาบาลยังมี
ระบบบำบัดน้ำเสียโดยจุลินทรีย์ของโรงพยาบาลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

การเกิดพื้นที่สีเขียวของโรงพยาบาลเป็นผลที่มาจากการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล
ได้มีองค์ความรู้ทั้งในทางวิชาการและการปฏิบัติ ซึ่งจะเน้นสาขาวิชาชีพที่มีความจำเป็น
ต่อการดำเนินงานของโรงพยาบาล เช่น การอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พยาบาล
เวชปฏิบัติครอบครัว การควบคุมการติดเชื้อ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะได้
ขยายผลความรู้ต่าง ๆ สู่ชุมชนได้ ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานแล้ว ในอนาคตความไม่ประมาท รอบคอบ และรอบรู้ที่มีจะสร้างภูมิคุ้มกัน
ที่เข้มแข็งให้กับเจ้าหน้าที่ และองค์กร การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนานำไปใช้ในการประกอบอาชีพเสริมได้ โดยที่
ไม่ต้องกลัวว่าจะเบียดเบียนเวลาราชการของอาชีพหลัก และเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลมี
การปลูกฝังจิตสำนึกในจรรยาบรรณของอาชีพตนเอง เป็นการ “ระเบิดจากข้างใน”
ทำให้โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบอยู่ได้จนหมดสิ้น สามารถ
พึ่งตนเอง อยู่ได้อย่างพอเพียง พอใช้พอกิน มีความสุข และมุ่งมั่นขยายผลสู่การพัฒนาชุมชน
อย่างมั่นคง

จากการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ทำให้คุณหมอสมศักดิ์ โสภสลิขิต ได้รับรางวัลแพทย์ดีเด่นในชนบท ประจำปี 2554 จากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคุณหมอ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลและชาวบ้านหนองม่วงไข่เป็นอย่างมาก

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยงานภาครัฐพอเพียง เพื่อประชาชนพอมีพอกัน

๑๓๓ เพื่ออ่านรายละเอียด

จุดวิกฤติ

การประกวด
ผลงาน

องค์กร
ภาครัฐ
ส่วนกลาง

จุดวิกฤติ

จุดวิกฤติในเวลานี้เป็นที่ทราบกันว่าประเทศไทยประสบกับปัญหาความยากลำบากในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำ สังคมสับสนวุ่นวายและภัยธรรมชาติที่คอยซ้ำเติมให้เกิดความเสียหายมากขึ้นจนดูเหมือนคนไทยรู้สึกขาดความสุขต่างจากที่เคยมีมาในอดีต สาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดสภาพเช่นนี้ก็น่าจะมาจากคนไทยเริ่มใช้ชีวิตที่ผิดวิถีหรือสุดโต่งเกินไป จนขาดความสมดุลและขาดภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดี พอสมควรต่อการรับผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นหน่วยงานในภาครัฐทุกภาคส่วนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติ ในการพัฒนาประเทศและปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข จึงจำเป็นต้องหันกลับมาทบทวนตนเอง และทิศทางการพัฒนาประเทศไปในทางที่พึงตนเองได้และสร้างความสมดุลของชาติในทุกมิติ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแก่คนไทยทุกหมู่เหล่าเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานของหน่วยงานในทุกมิติและใช้ในการพัฒนาประเทศให้กลับสู่ความสมดุลและความผาสุกอีกครั้ง

การประกวดผลงาน

จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ในปี 2552-2553 ของสำนักงาน กปร. นับเป็นครั้งแรกที่มีการคัดเลือกหน่วยงานในภาครัฐ และพบว่า มีหน่วยงานหลายหน่วยงานทั่วประเทศได้เริ่มน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารและปฏิบัติงานหลัก ซึ่งก็ได้ผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันไปตามสภาพปัจจัยเกื้อหนุน ความรู้และความสามารถของหน่วยงาน จึงขอนำเสนอแบบอย่างองค์กรภาครัฐพอเพียงทั้งของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งกับการสร้างความพอเพียงภายในองค์กรและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดในครั้งนี้

องค์กรภาครัฐส่วนกลาง

สำหรับองค์กรภาครัฐส่วนกลางนั้นคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นธนาคารพัฒนาชนบทที่มั่นคงได้ก่อตั้งเมื่อปี 2490 มีจำนวนบุคลากร 16,405 คน และเกษตรกรลูกค้า จำนวน 4,543,672 ครัวเรือน เริ่มมีแนวคิด ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตั้งแต่ปี 2530 ด้วยการระดมเงินฝากจากลูกค้า (เกษตรกรและประชาชนทั่วไป) เพื่อลดภาระเงินงบประมาณแผ่นดินและการใช้เงินกู้จากต่างประเทศ โดยกำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์กรกระจายไปธนาคารสาขาทุกภูมิภาค ถึงแม้ว่าปี 2540 จะประสบปัญหาภายใต้วิกฤติเศรษฐกิจของโลก แต่ ธ.ก.ส. ก็ได้ื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักชัยในการดำเนินงานของธนาคาร โดยขับเคลื่อนพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านลูกค้า (Customers) ด้านพนักงาน (Employee) และด้านองค์กร (Organization) เพื่อเป็นพลังแห่งการเกื้อกูลซึ่งกันและกันให้สามารถฟันฝ่าภาวะการเปลี่ยนแปลงภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง การดำเนินงานมิได้มุ่งการให้สินเชื่อ เพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุดจากลูกค้า (เกษตรกร) แต่ดูแลถึงด้านการประกอบอาชีพ (การพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างตนเอง ครอบครัว และชุมชน) สวัสดิการ (การจัดตั้งกองทุนเพื่อมีหลักประกันชีวิตและลดภาระผู้อื่น) และมรดกความดี (สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อให้สิ่งที่ดีแก่คนข้างหลัง)

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

รทส. : องค์กรพอเพียงก่อประโยชน์กำลังสาม

๑๓๓ เพื่ออ่านรายละเอียด

เศรษฐกิจ
พอเพียง
ในปัจจุบัน

นโยบาย
พอเพียง

กำลังสอง
สู่การเพิ่ม
ประสิทธิภาพ
ภายใน

กำลังสาม
เผยแพร่
สู่ภายนอก

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง และมีการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งในภาคประชาชน ภาคชุมชน ภาคเกษตร และภาคธุรกิจ แต่หากทำความเข้าใจในหลักปรัชญาอย่างถ่องแท้แล้ว จะพบว่าปรัชญานี้สามารถปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐได้อย่างดี

ดังเช่นการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ของสำนักงาน กปร. ที่จัดประกวดหน่วยงานองค์กรภาครัฐระดับกรมที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารงาน ซึ่งเป็นที่น่าชื่นชมว่ามีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่เล็งเห็นความสำคัญของการน้อมนำแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้กับการจัดการในองค์กรจนประสบผลสำเร็จ สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ตัวอย่าง หนึ่งที่น่าจับตามอง คือ ธนาкарเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ธ.ก.ส. ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐขนาดใหญ่ที่ดำเนินงานในเชิงบริหารธุรกิจการให้บริการสินเชื่อภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง

นโยบายพอเพียง...ประโยชน์กำลังหนึ่ง

ปี 2540 ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจอันมีสาเหตุจากปัญหาการบริหารของสถาบันการเงิน ค่าเงินบาทลดลงอย่างรุนแรง และ ธ.ก.ส. เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ประสบปัญหาขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ มีภาระหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ ธ.ก.ส. จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ของหน่วยงานให้สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงโดยเลิกการพึ่งพาจากภายนอก เลิกกู้เงินจากต่างประเทศ รณรงค์การฝากเงินอย่างเข้มข้นเพื่อให้มีเงินทุนเพียงพอแก่การให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกร ส่งผลให้ ธ.ก.ส. มีการปรับตัว และได้เชื่อมั่นนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร โดยในปี 2549 ได้กำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยมีได้มุ่งหวังกำไรสูงสุด มีความพอเพียงของแหล่งเงินทุนที่สอดคล้องกับการขยายสินเชื่อโดยลดการพึ่งพาเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ มีระบบเตือนภัยและบริหารความเสี่ยงครอบคลุมทุกด้าน มีระบบการบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่าโปร่งใส เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR) เช่นการส่งเสริมการออมและจัดตั้งมูลนิธิเพื่อเป็นสวัสดิการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน ดังนั้น การปรับระบบการทำงานขององค์กรให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ นับเป็นกำลังหนึ่งที่ก่อประโยชน์ให้องค์กรรอดพ้นจากวิกฤตและสามารถดำรงธุรกิจการให้บริการสินเชื่อได้อย่างต่อเนื่อง

กำลังสอง... สู่การเพิ่มประสิทธิภาพภายใน

ผลลัพธ์จากการปรับยุทธศาสตร์ที่หันมาเน้นการดำเนินงานบนฐานของความพอดี ไม่เกินตัว และความเป็นองค์กรภาครัฐ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่เกษตรกรในการลงทุนประกอบอาชีพเกษตรกรรม เน้นเพิ่มรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และครอบครัว ให้มีความกินดีอยู่ดี ทำให้ ธ.ก.ส. ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นวัฒนธรรมองค์กร สำหรับเป็นหลักปฏิบัติของพนักงาน ธ.ก.ส.ทุกคน

ด้วยวิสัยทัศน์ที่เล็งเห็นว่า ในการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ควรเริ่มพัฒนาจากภายใน คือพนักงานทุกคนควรมีจิตสำนึก ยึดมั่นในการพัฒนาตนเองก่อน และการส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง เน้นความเป็น คนดี คนเก่ง จะทำให้พนักงานละเว้นการกระทำอันไม่ควรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในการบริหารจัดการด้านการเงินให้แก่องค์กร เพราะเมื่อบุคลากรในองค์กรมีความซื่อสัตย์ สุจริตแล้ว จะสามารถลดการทุจริตในการให้บริการสินเชื่อ และสามารถขับเคลื่อนกระบวนการขั้นตอนการทำงานได้อย่างเที่ยงตรง รวดเร็ว ตลอดจนมีจิตสำนึกที่ช่วยเหลือเกษตรกรลูกค้าในการวางแผนการพัฒนาอาชีพการเกษตรได้อย่างครบวงจร เป็นประโยชน์กำลังสองจากนโยบายสู่การแปลงเป็นวัฒนธรรมการปฏิบัติขององค์กร ส่งผลให้เป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

กำลังสาม... เพยแผ่สู่ภายนอก

ด้วยอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐาน เพื่อความรวดเร็ว ซื่อสัตย์ สุจริต ในการให้บริการความช่วยเหลือแก่เกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และส่งเสริมให้พนักงานมีวัฒนธรรมที่ดีเป็นหลักปฏิบัติ ทำให้ ธ.ก.ส. มีต้นแบบการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็น กลไกในการขับเคลื่อนที่สามารถเผยแพร่สู่ภายนอกองค์กร โดยการ เป็นผู้นำการถ่ายทอดความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยเหลือ แนะนำการเปลี่ยนแปลงให้แก่เกษตรกรลูกค้าได้ใช้แนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปฏิบัติในการประกอบอาชีพ สนับสนุน ให้มีการพัฒนาอาชีพอย่างเป็นลำดับขั้นไม่ก้าวกระโดดจนไม่ สามารถยืนด้วยตนเองได้ ส่งผลให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีอาชีพ ที่มั่นคง มีครอบครัวที่เป็นสุข มีสถานะภาพการเงินที่แข็งแกร่ง มีคุณภาพชีวิตที่ดีตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกลไก 3 ด้าน คือ ด้านองค์กร ด้านพนักงาน และด้านลูกค้า จึงเป็นพลังสาม กำลังการพัฒนาที่ทำให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแปลงสู่การปฏิบัติ ได้อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดประโยชน์กำลังสามสู่ประชาชน ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่องและมั่นคงถาวร และเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 ที่ผ่านมา สำนักงาน กปร. และ ธ.ก.ส. ได้ลงนามในบันทึก ข้อตกลงความร่วมมือในโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบ ธ.ก.ส. จำนวน 84 แห่ง ซึ่งจะกระจายอยู่ในทุกจังหวัด ทั่วประเทศในปี 2554 ซึ่งเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ศูนย์เรียนรู้ฯ เหล่านี้จะเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้สู่พื้นที่ ไกล่เคียง ประชาชนจะได้ร่วมถวายเป็นความจงรักภักดีด้วยการปฏิบัติ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกันทั่วประเทศ

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

แกะเพื่ออ่านรายละเอียด

จุดเด่น
ของ ธ.ก.ส.

เป้าหมาย

จุดเด่น ของ ธ.ก.ส.

จุดเด่น ของ ธ.ก.ส. ทั้งองค์กรส่วนกลางและสาขาทั่วประเทศ สามารถเป็นกำลังขับเคลื่อนความพอเพียงสู่เกษตรกรและชุมชน ต้นแบบ สามารถขยายผลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่าง กว้างขวาง โดยสนับสนุนปัจจัยและความรู้สู่ชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ฉะนั้น ธ.ก.ส. จึงเป็นองค์กรต้นแบบพอเพียงที่ ยั่งยืนเคียงคู่เกษตรกรที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติได้อย่างมั่นคง ภายใต้ภาวะวิกฤติ กล่าวคือด้านความพอประมาณ มีการบูรณาการ แนวทางการบริหารองค์กรภายใต้กรอบการบริหารและการกำกับ ดูแลองค์กรที่ดี 9 ประการ ได้แก่ การสร้างสรรค์คุณภาพ การประหยัดคุ้มค่า การรักษาสິงแวดล้อม การร่วมคิดร่วมทำ เปิดเผย โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคเป็นธรรม สำนึก รับผิดชอบ และสนับสนุนการเรียนรู้ ด้านความมีเหตุผล ส่งเสริม เกษตรกรให้ดำรงชีพอย่างพอเพียง โดยไม่เน้นการทำธุรกิจที่ ค้ากำไรสูงสุด ตามปณิธานที่ประกาศว่า **"ธ.ก.ส. มุ่งมั่นดำเนินงาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการบริหารจัดการ องค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์ บริการที่มีคุณค่าและหลากหลาย เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยมี คุณภาพที่ดีขึ้น"** ด้านภูมิคุ้มกัน มีการบริหารเงินทุนของธนาคาร ได้อย่างมั่นคงจากความเชื่อมั่นของลูกค้าและไม่หวั่นไหวต่อภาวะ วิกฤติ เพื่อพัฒนาการส่งเสริมให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในแต่ละระดับจากการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน และ การสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีความมั่นคง ด้านความรู้ ส่งเสริมและ เผยแพร่องค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรม และขยายโอกาสการเรียนรู้ ด้วยระบบ **e-Learning** และด้านคุณธรรม มีการกำหนด จรรยาบรรณและแนวทางการปฏิบัติในทุกระดับของกรรมการ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความ ซัดแย้งทางผลประโยชน์ของธนาคารกับผลประโยชน์ส่วนตน อย่างชัดเจน และยึดมั่นดำเนินการตามปณิธานที่ตั้งไว้เป็นวัฒนธรรม ขององค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวคิด ได้นำมาใช้ในการบริหาร จัดการองค์กร โดยเลือกและปรับใช้ความรู้ทางวิชาการให้เหมาะสม กับกิจการ จนมีรูปแบบ Best Practice ส่วนพนักงานและเกษตรกร ลูกค้าได้นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพและ สร้างวิถีชีวิตให้มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งสามารถขยาย ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เกษตรกรและ ชุมชนพอเพียงต้นแบบได้ทุกภูมิภาค รวมทั้งมีรางวัลต่าง ๆ เป็น หลักประกันของความสำเร็จในครั้งนี้ ได้แก่ผลการดำเนินงานดีเด่น ปี 2548 – 2551 เกียรติยศคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจดีเด่น ปี 2551 การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมดีเด่นปี 2551 การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมดีเด่นปี 2550 – 2552 และท้ายสุดองค์กรเกิดความสมดุลในการดำเนินกิจการได้อย่าง มั่นคงระยะยาว

เป้าหมายของการทำงาน

เป้าหมายของการทำงาน ของ ธ.ก.ส. จะกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความมุ่งหวังของลูกค้า นั่นคือ ให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ และเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยอื่น ๆ ที่ชุมชนต้องการ เพื่อสร้างให้เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ขยายผลการดำเนินการตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางออกไปอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้ย่อมเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงความยั่งยืนของการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง : องค์กรพอเพียงก่อประโยชน์กำลังสาม

||ตะเพื่ออ่านรายละเอียด

องค์กร
ภาครัฐ

จุดเริ่มต้น

จุดเด่น

ความหวัง
แห่งความ
พอเพียง

องค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค

ส่วนองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค เป็นหน่วยงานพอเพียงเล็ก ๆ
แห่งหนึ่งในภาคใต้หน่วยงานนั้นคือ เทศบาลตำบลปลายพระยา
อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ มีเจ้าหน้าที่รวม 80 คน พื้นที่
ปกครอง 12.50 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 5 หมู่บ้าน 1,770
ครัวเรือน ประชากร 5,580 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม รองลงมามีอาชีพค้าขาย

จุดเริ่มต้น

จุดเริ่มต้น ของความพอเพียงเกิดจากแรงบันดาลใจของ
คณะผู้บริหารเทศบาลที่มุ่งมั่นสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชน
และแผ่นดินตามรอยพระยุคลบาทแห่งกษัตริย์นักพัฒนาประกอบ
กับความมีอิสระในการบริหารงานจึงร่วมกันประกาศนโยบาย
ในการน้อมนำหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมาขับเคลื่อนในองค์กรและยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน
ตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน 2550 รวมทั้งสิ้น 14 หลัก เช่น หลักการ
จัดระบบ บริหารจัดการให้เป็นขั้นเป็นตอน หลักการระเบิดจาก
ข้างใน หลักการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป หลักการคิดแบบ
องค์รวม หลักภูมิสังคม หลักความพอเพียงเรียบง่าย ประหยัด
และพึ่งตนเอง เป็นต้น โดยเริ่มสร้างความเข้มแข็งของเทศบาล
และกลุ่มชุมชนที่จัดตั้งขึ้นรวม 7 ชุมชน จากนั้น ใช้กลไกของ
กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนแบบภาคีร่วมพัฒนาใน
ทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชนแบบ “ร่วมคิด ร่วมวางแผน และ
ร่วมดำเนินการ” อย่างมีเหตุมีผลตามสภาพปัญหากับความต้องการ
ของชุมชนเป็นหลัก และยังสร้างความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกัน
ในการพัฒนาและรับผลการพัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชนไปพร้อม ๆ
กับการสร้างวิถีชีวิตพอเพียงโดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ และแนว
พระราชดำรัส เป็นองค์ความรู้และเปลี่ยนเป็นทักษะในการบริหาร
องค์กร การพัฒนาชุมชน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต
ไปจนถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิด
ความพอมิ พอกิน ความสงบสุขและสมดุลง่ายๆ ยั่งยืน สมดัง
วิสัยทัศน์ของเทศบาลว่า “เมืองปลายพระยาน่าอยู่ ก้าวสู่สังคม
คุณภาพ และเป็นธรรมมาภิบาล”

ຈຸດຕົ້ນ

จุดเด่น ของเทศบาลตำบลปลายพระยา คือ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติหรือครบในบริบทขององค์กร คือ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการองค์กร ด้านกำลังคนหรือทรัพยากรบุคคลซึ่งถือเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญที่สุด ด้านทรัพยากรและงบประมาณ ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้าง ความต่อเนื่องยั่งยืนในลักษณะของความเป็นวิถีปฏิบัติหรือวัฒนธรรมองค์กรต่อไปในอนาคต กล่าวคือ ด้านความพอประมาณ มีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างประหยัดคุ้มค่าภายในองค์กร มีการสร้างระบบภาคีร่วมพัฒนาและศูนย์บริการร่วม เพื่อรวม ทรัพยากรและลดต้นทุนทางการบริหาร มีการใช้งบประมาณ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนมากกว่าร้อยละ 70 และ ส่งเสริมให้กลุ่มก่อตั้งของชุมชนใช้เงินงบประมาณแบบเงินทุน หมุนเวียน เพื่อให้กลุ่มเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ มีการบริหาร แผนกำลังคนให้เหมาะสมกับภารกิจ พร้อมกับการปรับวิถีการ ดำรงชีวิตของเจ้าหน้าที่และประชาชนเข้าสู่วิถีชีวิตแห่งความ พอเพียงร่วมกัน ด้านความมีเหตุผล ได้สร้างการมีส่วนร่วมจาก ทุกภาคส่วนในการบริหารงานและการพัฒนาชุมชนได้อย่าง ปราศจากข้อขัดแย้งไม่ว่าในทางผลประโยชน์หรือในทางการเมือง และเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ เป็นขั้นเป็นตอน และค่อยเป็นค่อยไป ตามสภาพของชุมชนหรือภูมิสังคมโดยใช้ แผนงานและแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ เป็น เครื่องมือโดยร้อยละ 80 ของแผนพัฒนาชุมชนมาจากข้อเสนอ ของชุมชนเอง ด้านภูมิคุ้มกัน เน้นการสร้างความเข้มแข็งจาก ภายในเทศบาลและกลุ่มชุมชนตามหลักระเบิดจากข้างใน และ สร้างระบบบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลอย่างได้ผล ชัดเจน วางระบบบริหารความเสี่ยง ตลอดจนการตรวจสอบ และ การติดตามผลอย่างเป็นระบบสร้างความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเกราะ ป้องกัน สำหรับในระดับบุคคลได้สร้างคนดีปลายพระยาขึ้น เป็นต้นแบบขององค์กรและชุมชน โดยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต พอเพียงให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจไม่ว่าในเชิงการ ปฏิบัติงานอาชีพ และการใช้ชีวิตครอบครัวไปจนถึงการสร้าง รากฐานที่มั่นคงในอนาคต อีกทั้งได้สร้างจิตสำนึกต่อสาธารณะ ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชนในการสร้างประโยชน์สาธารณะ ด้านความรู้ มีแผนพัฒนาความรู้และการศึกษาทั้งในระบบและ นอกกระบบ และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ และกิจกรรม/โครงการพัฒนาที่มี ความหลากหลายผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จนองค์กรสามารถ เป็นแหล่งศึกษาดูงานได้ ด้านคุณธรรม มีการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารงานและระบบคุณธรรมในการบริหารกำลังคน ตลอดจนประกาศกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม ขึ้นปฏิบัติ โดยเสริมด้วยหลักของศาสนาและศีลธรรมเข้าพัฒนา จิตใจ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและจากการพัฒนาคุณภาพ ดังกล่าวเทศบาลตำบลปลายพระยาจึงได้รับรางวัลชนะเลิศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีในระดับ ภาคใต้ ประเภทเทศบาลในปี 2552

ความหวัง แห่งความพอเพียง

จุดประกายความหวัง แห่งความพอเพียงในหน่วยงานภาครัฐ ทั้งของ ธ.ก.ส. และเทศบาลตำบลปลายพระยาเกิดจากผลงาน ความดีที่สร้างไว้ จึงได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นหน่วยงาน ชนะเลิศผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเภท หน่วยงาน / องค์กรภาครัฐ ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคปี 2553 ซึ่งจะได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อันเป็นเกียรติยศสูงยิ่งที่จะต้องรักษา คุณความดีแห่งการเป็นต้นแบบให้มั่นคงยั่งยืนตลอดไป และเป็น แบบอย่างของการขยายผลไปสู่หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสร้าง เศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดแก่ชุมชนทั่วประเทศได้ นั้นหมายความว่า ความบอบช้ำที่ผ่านมาจากน้ำมือมนุษย์ก็ย่อมแก้ไขให้คืนดีได้ด้วย น้ำมือมนุษย์เช่นกัน

ขอเพียงแต่องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน รวมพลังสร้างแรงบันดาลใจน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาสร้างเป็นวิถีชีวิตไทยทั่วทั้งแผ่นดิน ก็รอดพ้นจาก วิกฤติได้อย่างมั่นคงและคนไทยทั้งมวลจะพอมีพอกินและกลับมา มีความผาสุกที่ยาวนานอีกครั้ง

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมท้ายบท

จับคู่ข้อความให้ถูกต้อง

บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย
จำกัด (มหาชน)

ศูนย์การเรียนรู้
เศรษฐกิจพอเพียง

สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ

หน่วยงาน /องค์กรภาครัฐ
ในส่วนกลาง

ชุมชนบ้านบัว

จัดตั้งโรงงานผลิตยางแผ่น

เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง

กลุ่มจักสานแข่งและส้อมไม้

ธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร

บริการรับฝากเงิน
และสินเชื่อแก่สมาชิก

คุณสมพงษ์ พรผล

ธุรกิจขนาดใหญ่

ตรวจคำตอบ

เฉลยคำตอบ

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

โลกธุรกิจกับเศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียงที่เป็นจริง

เศรษฐกิจโลก : โลกเสรี

สถานะปัจจุบัน ที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยระบบทุนนิยมเสรี อันเป็นสถานะของโลกที่เป็นอยู่ด้วยส่วนเกิน ปัจเจกชนถูกเร้าใจ บำเรอจรรตจากภาคธุรกิจด้วยความมากเกินไป จนหลายสิ่งทีเกินจำเป็นต้องมีในบางคน ได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นทีต้องมีของหลายคน

มีหน้าซ้ำ การถูกปิดล้อมด้วยทุนโลกาภิวัตน์ หนึ่งกระดาศซับ ทีได้ซับน้ำทุกหยดไปจากคนส่วนใหญ่ของสังคม ดังจริงทีว่า ประเทศไทย คนจนร้อยละ 20 ของประเทศ มีส่วนแบ่งรายได้เพียงร้อยละ 4 แต่คนรวยร้อยละ 20 มีส่วนแบ่งรายได้รวมของประเทศถึงร้อยละ 54 ซึ่งนับเป็นความเหลื่อมล้ำทางรายได้ทีสูงมาก

● คนจน : ส่วนแบ่งรายได้ ร้อยละ 4 🍌

● คนรวย : ส่วนแบ่งรายได้ ร้อยละ 54 🍌

หากเพ่งเฉพาะภาคธุรกิจ ทีเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสมสินทรัพย์ และได้รับประโยชน์จากระบบโลกปัจจุบัน ความยากทีสำคัญก็คือ เราจะออกแบบธุรกิจทีจะช่วยแปลงพลังให้เกิดดุลยภาพใหม่ ในหนทางทีมุ่งรับผิตชอบ สานข่ายขยายประโยชน์ทีเป็นธรรมต่อสังคมในระยะยาวได้อย่างไร และธุรกิจไทยเป็นไปได้ทีใหม่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถเป็นคำตอบ ทีนำไปสู่หนทางของความเป็นไปได้ทีเป็นจริง

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคธุรกิจ : เศรษฐกิจเกินพอเพียง สู่เศรษฐกิจพอเพียง

ต้นธารของเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย เริ่มมาจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ที่ภาคธุรกิจถูกขับเคลื่อนด้วยความเกินพอ ดำเนินธุรกิจแบบสุ่มเสี่ยง จนเกิดภาวะเสื่อมถอย และล่มสลาย ตลอดระยะที่ผ่านมามีการเอ่ยถึง ดีความ เชื่อมโยง และนำวิถีคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กันอย่างหลากหลายในแต่ละภาคส่วน

แต่กระนั้น ในภาคธุรกิจความท้าทายสำคัญที่ดำรงอยู่เรื่อยมา ก็คือ การขยายขอบเขตความรู้ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีถูกสื่อความให้มีความหมายอย่างกว้าง ๆ กินความไปทั่ว กระทั่งบางครั้งถูกกลืนกลายเป็นความหมายที่ไร้น้ำหนัก มาสู่การกระชับความหมาย ยกระดับพลังอธิบาย ตลอดจนยกระดับการใช้งานที่แสดงได้ถึงรูปธรรมของหลักการ หรือแม่แบบมาตรฐาน ที่มีเครื่องบ่งชี้สำคัญถึงการเป็นธุรกิจที่พอเพียง

กล่าวเฉพาะภาคธุรกิจไทย ในลักษณะของการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม คณะอนุกรรมการคัดเลือกผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละคณะ ได้สร้างเกณฑ์ของความพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ ไว้อย่างครอบคลุม เพื่อเป็นการระบุผล และบ่งชี้ว่าธุรกิจใดบ้าง ที่ดำเนินธุรกิจอย่างมีความเข้าใจ และเข้าถึงความพอเพียง กล่าวโดยพื้นฐานคือ

ด้านบริการธุรกิจ

- ที่ระบุได้ว่าทุก ๆ การตัดสินใจทางธุรกิจ มีภูมิคุ้มกันที่ดี ตลอดจนจะส่งผลในทางที่เป็นประโยชน์ต่อคน สังคม และการพัฒนาประเทศ

ด้านสังคม

- มุ่งสู่การมีหัวใจเอื้อต่อสังคม (care & share) อย่างจริงจัง เกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนามนุษย์ และเสริมสร้างสังคมให้ดีขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม

- กิจกรรม ผลผลิต อันเกิดจากการดำเนินธุรกิจไม่ก่อผลกระทบต่อไม่เป็นอันตรายต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การประกวดผลงานตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2

จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ได้ช่วยให้ค้นพบ ขยายขยายพื้นที่การใช้งานของวิถีความพอเพียง ไปสู่ภาคธุรกิจได้อย่างครอบคลุมและมีรูปธรรมในวิถีปฏิบัติได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งจากภาคการผลิตและภาคบริการที่หลากหลาย ทั้งในธุรกิจการสื่อสาร อุตสาหกรรมเกษตร สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา อสังหาริมทรัพย์ บริการทางการแพทย์ และธุรกิจพลังงาน โดยประเภทธุรกิจขนาดใหญ่ มีบริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด มหาชน ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประเภทธุรกิจขนาดกลาง ได้แก่บริษัท บารูม ดีไซน์ จำกัด และ ประเภทธุรกิจขนาดย่อม ได้แก่บริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

บางจากปิโตรเลียม พลังงานพอเพียง

บางจาก เป็นบริษัทของคนไทยที่ดำเนินธุรกิจพลังงานและธุรกิจต่อเนื่อง มาตั้งแต่ปี 2528 โดยประกอบธุรกิจปิโตรเลียมครบวงจร ตั้งแต่การจัดหาน้ำมันดิบ ผลิตและจำหน่ายน้ำมันสำเร็จรูป มีกำลังผลิตสูงสุด 120,000 บาเรลต่อวัน จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงผ่านเครือข่ายสถานีบริการมาตรฐานจำนวน 515 แห่ง และสถานีบริการชุมชนจำนวน 550 แห่ง รวมถึงจำหน่ายให้ผู้ใช้โดยตรง ยึดมั่นในวัฒนธรรมการดำเนินงานที่จะ “พัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนไปกับสิ่งแวดล้อมและสังคม”

แนวทางการดำเนินธุรกิจของบางจาก กล่าวได้ว่ามีความเข้าใจ เข้าใจ และเข้าถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งสร้างความสมดุลระหว่าง “มูลค่า” และ “คุณค่า” โดยยอมรับกำไรในระดับพอประมาณ มีเหตุมีผล ไม่เอาर्डเอาเปรียบคู่ค้า ไม่สร้างผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ตลอดจนมุ่งสร้างประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นองค์กรที่มีคุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนวิถีบางจากตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

มีการดำเนินธุรกิจที่มีความสมดุล

มีการดำเนินธุรกิจที่มีความสมดุล ระหว่างมูลค่าและคุณค่า โดยมุ่งพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมและสังคม กล่าวคือ

- ดำเนินธุรกิจด้วยการเลือกลงทุนจากมุมมองระยะยาว (long-term view) ที่มุ่งเน้น “พลังงานสะอาด” วางเป้าหมายสู่การเป็นผู้นำพลังงานทดแทนอันดับ 1 ของเอเชีย ด้วยรูปธรรมชัดเจน เช่น ศูนย์ผลิตไบโอดีเซล โรงงานผลิตเอทานอล โรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ เป็นต้น
- เลือกใช้เทคโนโลยีสะอาดในทุกกระบวนการผลิต มีการลงทุนเพื่อลดการใช้ทรัพยากร เช่น โรงกลั่นใช้เชื้อเพลิงสะอาดเป็นหลัก ใช้ระบบ reverse osmosis นำน้ำทิ้งจากกิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ใหม่
- เป็นผู้นำในการปฏิรูประบบพลังงาน ด้วยการดำเนินธุรกิจด้านพลังงานทดแทนตามแนวพระราชดำริมาตั้งแต่ปี 2544 โดยการลงทุนสร้างหน่วยผลิตไบโอดีเซล รวมทั้ง รับซื้อน้ำมันพืชที่ใช้แล้วจากประชาชน แทนการทิ้งลงสู่ลำน้ำและการนำไปใช้ทอดซ้ำ
- ผู้บริหารองค์กรมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูง สามารถบริหารจัดการและมีประสบการณ์ในการผ่านวิกฤตเศรษฐกิจตลอดจนกำหนดทิศทางธุรกิจ ที่คำนึงถึงความสมดุลของผู้มีส่วนได้เสีย และสมรรถนะขององค์กร

จัดวางระบบพันธกิจเพื่อสังคม (CSR-in-Process) มีการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมายาวนานต่อเนื่องและก่อให้เกิดผลกระทบเชิงสร้างสรรค์แก่คนและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ

- ริเริ่มให้เกิดนวัตกรรมทางสังคม โดยใช้พลังของระบบตลาดทำงานให้เกิดเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจพลังงานกับภาคเกษตรกรรมในรูปแบบปื้มชุมชน 550 แห่ง ทั่วประเทศ เอื้อประโยชน์แก่สมาชิก สหกรณ์กว่า 4,000,000 คน
- เอื้อโอกาสสู่สังคม ขยับขยายให้เกิดกิจการเพื่อสังคม สู่การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือชุมชน ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คัดสรรมาเป็นของสมนาคุณให้ผู้ให้บริการที่สถานีบริการ รวมทั้งช่วยบรรเทาปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาดหรือราคาตกต่ำ
- มีความเป็น Role Model ด้าน CSR ในระดับเนื้อในของธุรกิจ โรงกลั่นน้ำมันเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสังคม รวมทั้งไม่เอาเปรียบผู้ให้บริการ แม้ในสถานการณ์ผันผวนของธุรกิจน้ำมันโลก มีการควบคุมและติดตามให้มั่นน้ำมันในสถานีบริการตลอดเวลา

มีการดำเนินธุรกิจที่ถือได้ว่าเป็นความริเริ่ม

มีการดำเนินธุรกิจที่ถือได้ว่าเป็นความริเริ่ม อันแสดงถึงความใส่ใจต่อคุณภาพของสภาพธรรมชาติแวดล้อมและผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ

- **จัดการสิ่งแวดล้อมเชิงรุก โปร่งใส** เปิดเผยข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อมแบบ real time บริเวณหน้าโรงงานและในชุมชนใกล้เคียง เป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย
- **รับผิดชอบ** จริงใจต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น หากกระบวนการผลิตมีปัญหา บริษัทเลือกที่จะปิดโรงงานเพื่อแก้ปัญหาทั้งระบบ ไม่ใช่วิธีการแก้เฉพาะจุด
- **ริเริ่มทำบัญชีค่าใช้จ่าย** ด้านสิ่งแวดล้อม และเผยแพร่สู่สาธารณะในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainability report)
- **มี road map ที่ชัดเจน** พร้อมประกาศตัวเป็นบริษัท Zero global warming discharge
- **พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีต่อสิ่งแวดล้อม** โดยในปี 2551 ได้ผลิต E85 และ B5 ได้ก่อนที่รัฐจะบังคับใช้ โดยมีปริมาณกำมะถันลดลงถึง 7 เท่า ซึ่งส่งผลดีต่อเครื่องยนต์และสิ่งแวดล้อม

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

บารุม ดีไซน์ บนก้าวอย่างทีพอเพียง

บริษัท บารุม ดีไซน์ จำกัด เริ่มดำเนินธุรกิจเมื่อปี 2538 โดยเริ่มต้นจากการนำสินค้าต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย ต่อมาช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ประสบปัญหากำลังซื้อชะลอตัว หนี้สินเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวจึงได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลกับผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งผู้ถือหุ้น ลูกค้า คู่ค้า พนักงาน สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวางระบบรองรับความเปลี่ยนแปลงจึงสามารถผ่านวิกฤตการณ์มาได้ จนปัจจุบันธุรกิจมีความเข้มแข็ง สามารถผลิตและสร้างแบรนด์ของตนเองจนสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก ปัจจุบันวางเป้าหมายธุรกิจมุ่งสู่การเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมสินค้าในท้องถิ่น 1 ใน 5 ของโลก

เข้าใจและเข้าถึง ความพอเพียง

-
-
1. ความพอประมาณ
 2. ความมีเหตุผล
 3. ภูมิคุ้มกัน
 4. ความรู้
 5. คุณธรรม

ความพอประมาณ

มุ่งดำเนินธุรกิจที่มีความชำนาญ ไม่ดำเนินธุรกิจด้านที่ตนไม่มีความเชี่ยวชาญ หรือขาดประสบการณ์ ขยายกิจการอย่างระมัดระวัง โดยใช้เงินกำไรสะสมและเงินกู้ภายในประเทศบางส่วน บริหารสัดส่วนหนี้สินไม่เกินเงินทุน บริหารกระแสเงินสดรับให้มากกว่ากระแสเงินสดจ่าย ตลอดจนบริหารสินค้ำคงคลังให้น้อยที่สุด และหมุนเวียนเร็วที่สุด

ความมีเหตุผล

ใช้มาตรฐานการรับรองคุณภาพสินค้ามาควบคุมกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน คำนึงและใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างมีธรรมาภิบาล ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า มีการเลือกตลาดเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม มีการบริการก่อนและหลังการขายแก่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม จ่ายค่าจ้างพนักงานสูงกว่ามาตรฐาน ตลอดจนจัดระบบสวัสดิการและทุนการศึกษาแก่พนักงาน

ภูมิคุ้มกัน

มีการดำเนินธุรกิจอย่างบูรณาการในหลายด้าน จนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ช่วยป้องกันผลกระทบจากภายนอกในหลาย ๆ ด้าน ทั้งวัตถุดิบ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม มีระบบการตรวจสอบองค์กรและมาตรฐานสินค้าจากภายในและภายนอก มีหน่วยงานเฉพาะในการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนวางแผนการตลาดเพื่อสร้าง Global Brand การสร้างภาพลักษณ์สินค้ามุ่งสู่การยกระดับตราสินค้าสู่ตลาดโลก ในอนาคต

มีการวางระบบวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยสอดคล้องความต้องการผู้บริโภค ผู้บริหารมีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี สามารถผสมผสานเข้ากับหลักศาสนาได้ลงตัว ถ่ายทอดสู่พนักงานและบุคคลทั่วไปอย่างต่อเนื่องตลอดจนพัฒนาศักยภาพทักษะ ความรู้ แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้

ทำกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ หลากหลายรูปแบบ เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เน้นการพัฒนาบุคลากรในด้านจิตใจและคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญได้จัดทำคู่มือจรรยาบรรณของบริษัทให้พนักงานยึดถือเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตและการทำงานอย่างมีคุณธรรม

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

พรทิพย์ (ภูเก็ต) พอเพียง สู้พอเพียง

เริ่มต้นออกเดินทางในโลกธุรกิจจากเงินออมของตนเอง ศึกษาสู่ทาง ผลิตสินค้าจากวัตถุดิบในท้องถิ่นแถบ ภูเก็ต พังงา จนปี 2545 ได้ก่อตั้ง บริษัทพรทิพย์ (ซีสโตร์) เป็นโรงงานแปรรูปสินค้า ของฝาก โดยได้รับรางวัลมาตรฐาน GMP ในปี 2546 ปัจจุบันมีลักษณะการดำเนินธุรกิจเป็นบริษัทแปรรูปอาหารทะเล พนักงาน 49 คน ผลิตภัณฑ์มีชื่อ ได้แก่ น้ำพริกกุ้งเสียบ ไตปลา และสินค้าพื้นเมืองหลากหลายชนิดเป็นร้าน OTOP ระดับ 5 ดาว มีช่องทางจัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ผ่านมาสามารถยื่นหยัด รับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจมาได้ถึง 3 ครั้ง จนมี Brand ของตนเองที่ชัดเจน มีผลประกอบการที่มั่นคงต่อเนื่องจนปัจจุบัน

เข้าใจและเข้าถึง ความพอเพียง

- 1. ความพอประมาณ
- 2. ความมีเหตุผล
- 3. ภูมิคุ้มกัน
- 4. ความรู้
- 5. คุณธรรม

ความพอประมาณ

มีขนาดการลงทุนที่เหมาะสม ทำกำไรในระดับที่เหมาะสม ใช้แรงงานในท้องถิ่น
เน้นคุณภาพพนักงาน ขยายการลงทุนกิจการจากเงินภายใน มีความรอบรู้ รอบคอบ
โดยออกแบบผลิตภัณฑ์และจัดการระบบการให้บริการด้วยตนเอง

ความมีเหตุผล

เน้นคุณภาพทั้งระบบผลิตและการให้บริการ ใช้ทรัพยากรผลิตในท้องถิ่น
เลือกวัตถุดิบที่ดีที่สุดในพื้นที่ เลือกใช้เทคโนโลยีและกระบวนการผลิตที่สะอาด
มีการวิเคราะห์ตลาด บริหารงานแบบระบบเปิด มีการสำรวจความพึงพอใจของ
ลูกค้าและพนักงาน

ภูมิคุ้มกัน

มีระบบกระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิด ถูกหลักอนามัย ได้มาตรฐานสากล มีฐานกลุ่มลูกค้าที่มั่นคง สร้างช่องทางจัดจำหน่ายหลายทาง ส่งเสริมคนดีคนเก่ง พัฒนาความรู้ใหม่ ๆ และบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

รู้จักผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สอดคล้องไปกันได้กับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด ให้เกิดเป็นสินค้าที่น่าสนใจ เช่น น้ำพริกกุ้งเสียบ ปลาข้าวสาร แกงไตปลา ปลาฉิ้งฉ้าง มะม่วงหิมพานต์ ขนมหั้วมกั๊ย อาหารทะเลแปรรูปและสินค้าพื้นเมือง รวมทั้งแสวงหาความรู้ให้ก้าวทันสถานการณ์

คุณธรรม

ประกอบธุรกิจด้วยความเพียรมาอย่างต่อเนื่อง เน้นความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและ
ลูกค้า เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จัดระบบสวัสดิการแก่พนักงาน
ให้ความสำคัญต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ
ท้องถิ่นอย่างจริงจัง

บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ล้วนเคลื่อนตาม ความพอเพียง

โลกใบใหม่ ในกระแสความเปลี่ยนแปลงระลอกใหญ่ (Macrotrends) ที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจโลกในทศวรรษ ถัดจากนี้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง วิกฤตพลังงาน อาหาร น้ำ และความยากจน ล้วนเป็นปัญหาที่มนุษยชาติต้องเผชิญ รู้เท่าทันและหาทางออกอย่างยั่งยืนร่วมกัน ด้วยแนวคิดใหม่ องค์ความรู้ใหม่ ที่ให้พลังสร้างสรรค์กว่าเดิม

ดังนั้นแล้ว ในภาคธุรกิจที่เป็นกลไกสำคัญต่อเงื่อนไขความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การเลือกใช้ทางเลือกที่ดีกว่า เพื่อนำไปสู่การทำกำไรของธุรกิจในระดับที่เหมาะสม ดำเนินธุรกิจด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พร้อม ๆ ไปด้วยการให้คุณค่าต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยความเข้าใจ และเข้าถึง หลักคิด วิถีปฏิบัติ และวัฒนธรรมธุรกิจแบบเศรษฐกิจพอเพียง น่าจะเป็นทางออกที่เป็นไปได้ และใช้ได้จริงในโลกธุรกิจในโลกของเรา ที่ไม่ใช่โลกใบเดิม

แบบทดสอบท้ายบท

หลังจากที่คุณได้ศึกษาชุดการเรียนรู้จบลงแล้ว ขอให้ลองทดสอบตัวเองว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้มากน้อยเพียงใด

คำสั่ง โปรดเลือกคำตอบข้อที่คุณเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ข้อ 1 เศรษฐกิจพอเพียงมีกี่ระดับ

- ก. 2 ระดับ
- ข. 3 ระดับ
- ค. 4 ระดับ
- ง. 5 ระดับ

ข้อ 2 ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะใด

- ก. ความพอประมาณ, ผลที่คาดว่าจะได้รับ, การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
- ข. ความพอประมาณ, ความมีเหตุผล, ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- ค. ความพอประมาณ, ความมีเหตุผล, การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
- ง. ความพอประมาณ, เงื่อนไขความรู้, การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ข้อ 3 ใครคือผู้ที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

- ก. ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
- ข. ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา
- ค. ศ. เกียรติคุณ นพ. เกษม วัฒนชัย
- ง. มล. จิรพันธุ์ ทวีวงศ์

ข้อ 4 ความหมายของปัจจัยหรือองค์ประกอบของ “เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ เกษตร “ทฤษฎีใหม่” คือ

- ก. พึ่งพาตนเอง, พอประมาณ, เดินสายกลาง
- ข. พึ่งพาตนเอง, พอประมาณ, เดินสายกลาง, มีภูมิคุ้มกัน
- ค. พึ่งพาตนเอง, พอประมาณ, เดินสายกลาง, มีภูมิคุ้มกัน, มีเหตุผล
- ง. พึ่งพาตนเอง, พอประมาณ, เดินสายกลาง, มีภูมิคุ้มกัน, มีเหตุผล, เป็นคนดี, รู้รักสามัคคี

ข้อ 5 ข้อใดไม่ใช่ “ประโยชน์ 3 ด้าน ของชุดความคิดแนวคิดพื้นฐาน (Basic Concept)”

- ก. เป็นประโยชน์สำหรับทุกคน
- ข. เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร
- ค. ใช้สำหรับผู้ปฏิบัติ
- ง. ใช้สำหรับนักวิชาการ

ข้อ 6 ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ ประกอบด้วย

- ก. มีเงินออม, มีการประกันความเสี่ยงในอนาคต, ทุนทางสังคมสูง, มีการวางแผนระยะยาว
- ข. มีเงินออม, มีการประกันความเสี่ยงในอนาคต, มีการลงทุนเพื่อพัฒนา, มีการวางแผนระยะยาว
- ค. มีเงินออม, ร่วมมือร่วมใจกัน, มีการลงทุนเพื่อพัฒนา, มีการวางแผนระยะยาว
- ง. มีเงินออม, มีการประกันความเสี่ยงในอนาคต, มีการลงทุนเพื่อพัฒนา, รู้-รัก-สามัคคี

ข้อ 7 บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) จัดเป็นธุรกิจประเภทใด

- ก. ธุรกิจขนาดย่อม
- ข. ธุรกิจขนาดกลาง
- ค. ธุรกิจขนาดใหญ่
- ง. ไม่มีข้อใดถูก

ข้อ 8 กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง บริหารในรูปกองทุนหมุนเวียนให้กู้ไปเลี้ยงโค สมาชิกจะต้องส่งเงินออมเดือนละกี่บาท

- ก. 500 บาท
- ข. 50 บาท
- ค. 200 บาท
- ง. 20 บาท

แบบทดสอบท้ายบท

ข้อ 9 “ผลิตให้มาก ใช้แต่พอดี เหลือช่วยผู้อื่น” เป็นหลักการการบริหารของบุคคลใด

- ก. พระอาจารย์พุทธทาส
- ข. ศาสตราจารย์ธเนตร นรภูมิพิทักษ์
- ค. คุณสุรพล ทวีเลิศนิติ
- ง. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ข้อ 10 โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ประสบวิกฤตโรงพยาบาลเรื่องใดในปี 2547

- ก. เกิดภาวะคนไข้ล้นโรงพยาบาล
- ข. ปัญหาเกิดภาวะหนี้ค้ำชำระค่ายาและเวชภัณฑ์
- ค. เกิดภาวะหนี้ค้ำชำระค่ายาและเวชภัณฑ์
- ง. เกิดภาวะขาดแคลนเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาล

ข้อ 11 ความพอเพียง คืออะไร

- ก. ความพอประมาณ ความมีเหตุผลต่าง ๆ
- ข. การรู้จักตนเอง ความยับยั้งชั่งใจ
- ค. ความพอประมาณ การรู้จักตนเอง
- ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข.

ข้อ 12 ข้อใดไม่ใช่การพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่

- ก. ทฤษฎีใหม่ ขั้นต้น
- ข. ทฤษฎีใหม่ ขั้นกลาง
- ค. ทฤษฎีใหม่ ขั้นก้าวหน้า
- ง. ทฤษฎีใหม่ ขั้นท้าย

ข้อ 13 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่เท่าไร จัดเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน

- ก. ขั้นที่ 1
- ข. ขั้นที่ 2
- ค. ขั้นที่ 3
- ง. ขั้นที่ 4

ข้อ 14 เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง ผู้ต้องขังที่มาอยู่ที่เรือนจำแห่งนี้เป็นผู้ต้องขังที่ประพฤติดี มีกำหนดพ้นโทษไม่เกินกี่ปี

ก. 7 ปี

ข. 5 ปี

ค. 3 ปี

ง. 1 ปี

ข้อ 15 ชุมชนบ้านบัวเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพผลผลิตของสินค้าชนิดใด

ก. เสื่อและส้อมไก่อบ้านบัว

ข. ตะกร้าและส้อมไก่อบ้านบัว

ค. เข่งและส้อมไก่อบ้านบัว

ง. เก้าอี้และส้อมไก่อบ้านบัว

ข้อ 16 การจัดสรรที่ดินการเกษตรและที่อยู่อาศัย ต้องแบ่งพื้นที่ตามอัตราส่วนอย่างไร จึงจะถูกต้องที่สุด

- ก. 10 : 10 : 10 : 10
- ข. 10 : 20 : 30 : 40
- ค. 15 : 20 : 25 : 30
- ง. 30 : 30 : 30 : 10

ข้อ 17 นางคอสหมีะ แลแมแน นำภูมิคุ้มกันภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาสินค้าใด

- ก. กลุ่มสตรีแม่บ้านไม้กวาดทางมะพร้าว
- ข. กลุ่มสตรีแม่บ้านสบู่สมุนไพร
- ค. กลุ่มสตรีแม่บ้านผ้าบาติก
- ง. กลุ่มสตรีแม่บ้านปักผ้าโพกศีรษะ

แบบทดสอบท้ายบท

ข้อ 18 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ที่มาจากการประกวดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ได้เริ่มจัดตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ไດ

ก. พ.ศ. 2552

ข. พ.ศ. 2553

ค. พ.ศ. 2554

ง. พ.ศ. 2555

ข้อ 19 คำว่า “self sufficiency” หมายถึงสิ่งใด

ก. ชุมชน

ข. เศรษฐกิจ

ค. ความพอเพียง

ง ถูกทุกข้อ

ข้อ 20 มีความรอบรู้ที่เหมาะสม มีการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ด้วยความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ จัดเป็นเงื่อนไขประเภทใด

ก. เงื่อนไขในการดำเนินชีวิต

ข. เงื่อนไขหลักวิชา

ค. เงื่อนไขคุณธรรม

ง. เงื่อนไขความรู้

SUBMIT